

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

**CERCETĂRI PRIVIND MECANISMELE
MANAGERIALE, ADMINISTRATIVE ȘI JURIDICE ALE
PARTENERIATULUI PUBLIC PRIVAT**

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

CUPRINS

Capitolul 1. DELIMITĂRI CONCEPTUALE PRIVIND PARTENERIATUL PUBLIC – PRIVAT	4
1.1. Abordări teoretico-metodologice ale parteneriatului public - privat	4
1.2. Parteneriatul public-privat: Instrument de guvernare sau de management?	6
1.3. Gestionarea riscurilor în parteneriatele public-private	8
1.4. Avantajele și dezavantajele parteneriatului public-privat	10
1.5. Entități implicate – instituția publică - instituția privată – beneficiar	13
1.6. Standarde de referință	16
1.7. Domenii relevante de aplicare a PPP	18
1.8. Particularități ale parteneriatului public-privat în distribuția de apă și canalizare	27
1.9. Particularități ale parteneriatului public-privat în domeniul energiei	29
Capitolul 2. ANALIZA LEGISLAȚIEI SPECIFICE PARTENERIATULUI PUBLIC - PRIVAT, PREVEDERI NAȚIONALE ȘI EUROPENE CHEIE ÎN DEZVOLTAREA PPP	32
2.1. Regimul juridic al parteneriatului public-privat	32
2.2. Reglementări europene care susțin dezvoltarea parteneriatului public-privat	37
2.3. Analiza legislației naționale primare relevante, cu incidență asupra problematicii parteneriatului public-privat	41
2.4. Utilitatea și limitele parteneriatului public-privat în eficientizarea furnizării serviciilor comunitare de utilități publice	57
Capitolul 3. ABORDĂRI ALE PARTENERIATULUI PUBLIC – PRIVAT DIN PERSPECTIVA SISTEMULUI DE CONTABILITATE NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL	61
3.1. Aspecte generale privind reglementările contabile aplicabile în România	61
3.2. Abordări ale parteneriatului public – privat din perspectiva reglementărilor contabile internaționale	62

3.3. Abordări ale parteneriatului public – privat din perspectiva reglementărilor contabile naționale	69
3.4. Aprecieri finale	77
Capitolul 4. DEFINIREA SPATIILOR SOLUTIILOR EFICIENTE ÎN DEZVOLTAREA PPP	81
4.1. Indicatori și criterii de analiză statică și dinamică a eficienței economice a proiectelor de investiții din cadrul PPP	81
4.1.1. Rata de rentabilitate economică și financiară a proiectului de investiții	82
4.1.2. Randamentul economic al investițiilor (RE)	85
4.1.3. Termenul (durata) de recuperare a investițiilor	88
4.1.4. Angajamentul de capital	95
4.1.5 Costul unitar actualizat (CUA)	97
4.1.6. Raportul “venituri totale actualizate / costuri totale actualizate”, k	98
4.1.7. Valoarea netă actuală totală (cumulată), $VNAT$ (sau venitul net actualizat – VNA)	103
4.1.8 Indicele de profitabilitate (γ)	110
4.1.9. Rata internă de rentabilitate a unui proiect de investiții (RIR)	112
4.1.10. Rata internă de rentabilitate ajustată (RIRA)	118
4.1.11. Pragul de rentabilitate, PR	122
4.2. Evaluarea eficienței diferențiale (relative) a investițiilor	123
Capitolul 5. EVALUAREA METODOLOGICĂ COMPLEXĂ A SUSTENABILITĂȚII ȘI GRADULUI DE REZILIENȚĂ A PPP PENTRU ORGANIZAȚIILE REPREZENTATIVE DIN MEDIUL ECONOMIC – SOCIAL NAȚIONAL	132
5.1. Evaluarea potențialului proiectelor de a fi abordate în parteneriat public-privat	132
5.2. Modele de evaluare a performanței proiectelor realizate în parteneriat public-privat	136
CONCLUZII GENERALE	138
BIBLIOGRAFIE	140

Capitolul 1.

DELIMITĂRI CONCEPTUALE PRIVIND PARTENERIATUL PUBLIC – PRIVAT

În era modernă a guvernării și dezvoltării infrastructurii, parteneriatul public-privat (PPP) a devenit o modalitate esențială de a aborda provocările complexe ale proiectelor publice. Cu toate acestea, conceptul de *parteneriat public-privat* este adesea înconjurat de o serie de delimitări conceptuale, care necesită o analiză atentă pentru a înțelege pe deplin implicațiile și beneficiile acestui tip de colaborare. În cadrul acestui capitol, ne propunem să examinăm cu atenție aceste delimitări, evidențiind aspectele cheie care pot influența succesul și eficiența parteneriatelor publice-privat în diverse domenii. Prin acest demers, ne dorim să contribuim la o înțelegere mai profundă a acestui model de colaborare și să identificăm posibilități de optimizare a acestuia pentru o dezvoltare durabilă.

1.1. Abordări teoretico-metodologice ale parteneriatului public - privat

Parteneriatele public-privat reprezintă o progresie a inițiativelor de finanțare privată pentru infrastructură, care au avut loc în anii '90, și reprezintă o modalitate prin care se furnizează active și servicii publice prin implicarea atât a guvernului, cât și a sectorului privat. Deoarece modul în care sunt structurate și implementate poate varia în funcție de context și legislație, aceste parteneriate nu au o definiție unică (Whiteside, 2020).

De-a lungul timpului, cercetările din literatura de specialitate au explorat aceste delimitări conceptuale într-un mod multidisciplinar, integrând perspective din domeniile juridic, economic, administrativ și social. Această abordare sinergică a permis obținerea unei înțelegeri mai cuprinzătoare și aprofundate a aspectelor legate de parteneriatul public-privat, contribuind astfel la dezvoltarea unei baze solide de cunoștințe în acest domeniu complex. De asemenea, literatura de specialitate, prezintă o varietate de termeni și concepte asociate parteneriatului public-privat, cum ar fi parteneriatul public-comercial, parteneriatul public-civil, parteneriatul public-non-profit, parteneriatul strategic și altele similare.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

În mod formal, parteneriatul public-privat este o formă de colaborare între sectorul public și cel privat în care ambii parteneri contribuie cu resurse și expertiză pentru a dezvolta, implementa și gestiona proiecte și servicii de interes public (OECD, 2008). Potrivit definiției propuse de cercetătorii Van Ham și Koppenjan (2001), parteneriatul public-privat este o formă de cooperare între actorii publici și cei privați, în cadrul căreia aceștia dezvoltă în comun produse și servicii, și împart riscurile, costurile și resursele asociate acestora.

Conform lui Gerrard (2001), parteneriatele public-private reprezintă o modalitate de combinare a capitalului privat și, uneori, a capitalului public pentru a îmbunătăți serviciile publice sau gestionarea activelor din sectorul public. Aceste parteneriate se concentrează pe obținerea rezultatelor în furnizarea serviciilor publice și oferă o abordare mai sofisticată și mai rentabilă a gestionării riscului de către sectorul public, în comparație cu achizițiile tradiționale bazate pe inputuri.

De asemenea, conform lui William (1997, citat în Khanom, 2010), parteneriatele public-private nu necesită o definiție specifică, deoarece conceptul este considerat foarte clar și majoritatea oamenilor sunt de acord cu definiția generală, în timp ce Hodge și Greve, (2017) susțin că definiția exactă a parteneriatului public-privat poate varia în funcție de contextul și de țara în care este aplicat, dar în general, se referă la un aranjament contractual în care autoritățile publice și entitățile private colaborează pentru a realiza obiective comune.

Klijn și Teisman (2004) definesc parteneriatele public-private ca fiind o formă de parteneriate antreprenoriale între actorii publici și privați, în cadrul căreia aceștia dezvoltă reciproc produse și/sau servicii, iar riscurile, costurile și beneficiile sunt împărțite între acești actori. De asemenea, prin termenul de "parteneriate antreprenoriale", se referă la parteneriate inovatoare care implică reprezentanți ai societății civile, precum și reprezentanți ai sectorului public și privat.

Parteneriatul public-privat implică adesea transferul unor responsabilități și riscuri de la sectorul public la cel privat. Acesta poate fi aplicat în diverse domenii, cum ar fi infrastructura (construcția și gestionarea de drumuri, poduri, spitale etc.), serviciile publice (transport, apă, energie, etc.), educația, sănătatea, turismul și altele. Un aspect cheie al parteneriatului public-privat este împărțirea beneficiilor și costurilor între parteneri, precum și stabilirea unor mecanisme adecvate pentru monitorizarea și gestionarea contractului pe durata sa (OECD, 2012). Scopul principal al parteneriatului public-privat este de a combina resursele și expertiza ambelor sectoare pentru a atinge

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

rezultate mai bune în ceea ce privește eficiența, calitatea și durabilitatea proiectelor și serviciilor publice.

De asemenea, există o perspectivă comună în rândul cercetătorilor conform căreia parteneriatul public-privat reprezintă un nou instrument de guvernare care are potențialul de a înlocui metoda tradițională de contractare a serviciilor publice prin licitație competitivă (Hodge & Greve, 2007). Totuși, există și alte abordări privind parteneriatul public privat. Unii consideră că acestea sunt o nouă expresie a limbajului managementului public, cu scopul de a include proceduri mai vechi, care implică participarea organizațiilor private în furnizarea serviciilor publice (Linder, 1999). În plus, alții privesc aceste parteneriate ca o modalitate nouă de gestionare a proiectelor de infrastructură, precum construirea de tuneluri și modernizarea porturilor (Savas, 2000).

În continuare, vom explora în detaliu modul în care conceptele de parteneriat public-privat sunt abordate în fiecare context, examinând aspectele cheie, beneficiile și provocările asociate cu aceste perspective. Vom analiza opinii diverse și contribuțiile cercetătorilor în domeniu pentru a obține o înțelegere asupra modului în care parteneriatele public-private evaluate în aceste abordări.

1.2.Parteneriatul public-privat: Instrument de guvernare sau de management?

Un subiect controversat în rândul cercetătorilor și profesioniștilor din domeniu, face referire la modul în care parteneriatul public-privat este utilizat, fie ca instrument de guvernare sau de management (Khanom, 2010). Unii susțin că parteneriatele public-private servesc ca instrument de guvernare în virtutea implicării lor în facilitarea colaborării și coordonării dintre actorii publici și privați pentru a aborda provocările societale și a furniza servicii publice într-o manieră eficientă (Velotti et al., 2012). Din acest punct de vedere, parteneriatele public-private sunt considerate un mijloc de îmbunătățire a furnizării de servicii publice și de a obține rezultate superioare prin responsabilități comune și partajarea riscurilor.

De asemenea, există dezbateri cu privire la faptul că parteneriatele public-private devin în mod natural magneți pentru corupție în medii instituționale în care eficacitatea și transparența guvernării este slabă (Boardman & Vining, 2012). Într-un mediu corupt, criteriile obiective și transparente pot fi ignorate, iar contractele pot fi acordate în mod preferențial unor companii sau

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

indivizi conectați politic. Acest lucru duce la o lipsă de concurență reală și poate afecta negativ calitatea serviciilor oferite de parteneriat. De asemenea, corupția poate duce la costuri excesive și suprataxare în cadrul parteneriatelor publice-private. Acest lucru poate conduce la un dezechilibru financiar și la un eșec în utilizarea eficientă a resurselor publice (Spiller, 2011).

Alții cercetători în schimb văd parteneriatele public-private ca un instrument de management care poate aduce multiple beneficii prin valorificarea expertizei, eficienței și inovației din sectorul privat pentru a îmbunătăți implementarea proiectelor și furnizarea de servicii (Khanom, 2010; Wang et al., 2018)). Această perspectivă pune accentul pe aducerea practicilor de management din sectorul privat în sectorul public, pentru a spori eficiența și eficacitatea proiectelor publice (Nisar, 2007). Există câteva motive principale pentru care parteneriatele public-private sunt considerate utile în acest sens.

În primul rând, sectorul privat aduce expertiză și cunoștințe specializate în diferite domenii, cum ar fi tehnologia, inovația și eficiența operațională, care pot fi aplicate în implementarea proiectelor publice. Acest lucru poate duce la rezultate mai bune și la o mai mare calitate a serviciilor furnizate către public (Van Thiel & Leeuw, 2002).

În al doilea rând, parteneriatele public-private pot aduce resurse financiare suplimentare pentru proiectele publice, în special în situațiile în care bugetul guvernamental este limitat (Morallos & Amekudzi, 2008). Sectorul privat poate investi în proiecte publice și poate contribui cu fonduri pentru a susține dezvoltarea și implementarea acestora. Astfel, parteneriatele public-private pot spori capacitatea guvernelor de a aborda diverse provocări și de a oferi servicii de calitate cetățenilor (Khanom, 2010; Morallos & Amekudzi, 2008)

Nu numai, parteneriatele public-private pot introduce mecanisme de responsabilitate și monitorizare care sunt mai specifice sectorului privat. Aceste mecanisme pot ajuta la creșterea transparenței și a eficienței în implementarea proiectelor publice, asigurând o gestionare mai eficientă a resurselor și o mai bună îndeplinire a obiectivelor stabilite (Dodon & Percinschi, 2014).

În esență, clasificarea parteneriatelor public-private ca instrument de guvernanță sau de management depinde de contextul, obiectivele și atributele specifice ale fiecărui parteneriat. Este esențial să se ia în considerare rezultatele preconizate, rolurile și responsabilitățile fiecărui sector,

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

precum și mecanismele de guvernare existente pentru a asigura transparența, responsabilitatea și protejarea interesului public.

1.3. Gestionarea riscurilor în parteneriatele public-private

În cadrul parteneriatelor public-private, conceptul de risc se referă la probabilitatea apariției unor evenimente sau condiții neplăcute, care pot influența negativ implementarea și rezultatele proiectului sau colaborarea dintre sectorul public și cel privat (Heydari, Lai & Xiaohu, 2020). Riscul poate proveni din diverse surse și poate afecta multiple aspecte ale parteneriatului, inclusiv cele financiare, operaționale, juridice și reputaționale (Chung & Hensher, 2015).

Cercetătorii au identificat că riscul financiar reprezintă o amenințare semnificativă în cadrul parteneriatelor public-private (Demirag et al., 2012; Grimsey & Lewis, 2002; Shen et al., 2006). Acest tip de risc se referă la posibilitatea ca partenerii implicați să nu poată respecta bugetul alocat inițial și să întâmpine dificultăți în obținerea resurselor financiare necesare pe durata desfășurării proiectului (Demirag et al., 2012). Există mai multe aspecte care pot contribui la apariția acestui risc financiar.

O depășire a bugetului poate reprezenta o problemă majoră în parteneriatele public-private. Factori precum subestimarea inițială a costurilor, creșterea neașteptată a prețurilor sau întâzieri în implementare pot duce la un dezechilibru între finanțarea disponibilă și necesitățile proiectului. Drept urmare, partenerii pot fi puși în situația de a găsi surse suplimentare de finanțare pentru a acoperi această discrepanță, ceea ce poate afecta stabilitatea financiară a parteneriatului (Akomea-Frimpong et al., 2023).

Dificultățile în accesarea finanțărilor pot reprezenta un obstacol semnificativ în parteneriatele public-private. Actorii implicați în parteneriat pot întâmpina dificultăți în obținerea resurselor financiare necesare din surse externe, cum ar fi instituții financiare sau investitori. Factori precum lipsa de garanții solide, instabilitatea economică sau riscul perceput pot afecta capacitatea de a atrage finanțare externă într-un mod adecvat și la condiții favorabile (Siemiatycki & Farooqi, 2012). În plus, schimbările neprevăzute în politicile fiscale sau economice pot influența modul în care partenerii accesează și utilizează resursele financiare. Modificările legislației fiscale sau politica monetară pot

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

afecta bugetele publice sau costurile de finanțare, având astfel un impact direct asupra resurselor disponibile pentru parteneriat și a cheltuielilor asociate proiectului (Grimsey & Lewis, 2002).

Conform studiului realizat de Shen et al. (2006), se subliniază importanța gestionării și monitorizării adecvate a riscului financiar în cadrul parteneriatelor public-private. Autorii susțin că partenerii trebuie să demonstreze capacitatea de a identifica și evalua riscurile financiare potențiale, să implementeze strategii eficiente de gestionare a acestora și să adopte măsuri preventive pentru a asigura stabilitatea financiară pe durata desfășurării proiectului. Aceste demersuri presupun o monitorizare continuă a bugetului, o evaluare atentă a riscurilor asociate costurilor și punerea în aplicare a unui plan financiar bine definit, în vederea abordării eventualelor dificultăți sau schimbări neprevăzute în mediul economic și fiscal.

Un alt tip de risc identificat de cercetători în cadrul parteneriatelor public-private se referă la riscul operațional (Jiang et al., 2022). Acest tip de risc se concentrează pe posibilitatea apariției dificultăților în implementarea și gestionarea eficientă a proiectului. Astfel de dificultăți pot include întâzieri în furnizarea serviciilor, probleme de calitate sau ineficiențe operaționale (Grimsey & Lewis, 2002).

Iossa și Martimort (2012) consideră că un factor important care poate genera dificultăți operaționale în cadrul parteneriatelor public-private este reprezentat de tehnologia învechită sau depășită. Dacă infrastructura tehnologică utilizată în proiect nu este actualizată și nu corespunde cerințelor și exigențelor actuale, acest lucru poate duce la întâzieri și ineficiențe în implementare. De asemenea, discrepanțele tehnologice între parteneri pot contribui la nealinierea și dificultăți operaționale. Cercetătorii Hardcastle și Boothroyd, (2003) consideră că pentru a reduce impactul riscului operațional în parteneriatele public-private, este necesară evaluarea și identificarea potențialelor dificultăți operaționale, implementarea unor strategii și practici adecvate, precum și asigurarea unei comunicări eficiente și colaborative între parteneri.

Riscul juridic reprezintă un aspect semnificativ în cadrul parteneriatelor public-private, implicând amenințări legate de interpretarea sau respectarea clauzelor contractuale, precum și de schimbările legislative sau reglementare care pot afecta parteneriatul în sine (Custos & Reitz, 2010). Interpretarea sau respectarea clauzelor contractuale poate genera riscuri juridice în cazul în care există neclarități sau disensiuni cu privire la obligațiile și drepturile fiecărui partener. Diferite interpretări

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

ale clauzelor contractuale pot duce la conflicte și litigii, afectând astfel desfășurarea proiectului și relațiile dintre parteneri (Abd Karim, 2011).

Pe lângă aspectele contractuale și legislative, riscul juridic poate fi generat și de litigii sau probleme legate de drepturile de proprietate intelectuală. Disputele legale privind drepturile de proprietate intelectuală pot apărea în cazul în care există încălcări sau conflicte cu privire la utilizarea, dezvoltarea sau comercializarea unor inovații sau tehnologii (Merz, 2005). Astfel de litigii pot afecta nu numai implementarea proiectului, ci și reputația și credibilitatea partenerilor implicați.

Akintoye, Beck și Hardcastle (2008) consideră că gestionarea riscurilor în parteneriatele public-private reprezintă un aspect esențial pentru asigurarea succesului și durabilității acestei forme de colaborare. Identificarea, evaluarea și gestionarea adecvată a riscurilor sunt considerate aspecte cheie pentru atenuarea impactului negativ și maximizarea beneficiilor colaborării între sectorul public și sectorul privat. Astfel, pentru a asigura o colaborare eficientă în parteneriatele public-private, riscurile și obligațiile trebuie împărțite în mod echitabil între participanții publici și privați, la fel cum sunt împărțite și beneficiile. Prin recunoașterea și înțelegerea potențialelor riscuri asociate acestor parteneriate, se poate adopta o abordare proactivă în gestionarea lor (Kunreuther, 2015). Conform cercetătorilor Sanda, Anigbogu și Molwus (2016), acest proces implică evaluarea adecvată a entităților implicate pentru a maximiza beneficiile colaborării între cele două sectoare.

1.4. Avantajele și dezavantajele parteneriatului public-privat

Conform studiilor (Mouraviev & Kakabadse, 2012; Nordtveit, 2004; Sarmiento & Renneboog, 2016; Trebilcock & Rosenstock, 2015), avantajele și dezavantajele parteneriatului public-privat pot varia în funcție de contextul și modalitatea de implementare a acestuia. Acestea evidențiază importanța unei analize și monitorizări atente a riscurilor și beneficiilor asociate, precum și a mecanismelor de guvernare și reglementare, pentru a asigura un echilibru între interesele publice și cele private și pentru a maximiza rezultatele pozitive ale colaborării. Astfel, a fost elaborat Tabelul 1, în care sunt prezentate principalele avantaje și dezavantaje identificate în cadrul parteneriatului public-privat în conformitate cu studiile de specialitate. De asemenea, acesta are rolul de a prezenta o imagine de ansamblu asupra colaborării dintre cele două sectoare.

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI**

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Tabelul 1.1. Principalele avantaje și dezavantaje în cadrul PPP

Avantaje	Sursa	Dezavantaje	Sursa
Sectorul privat oferă guvernului oportunitatea de a evita impactul imediat al investiției asupra bugetului și datoriei naționale.	(Sarmiento & Renneboog, 2016)	Hazardul moral poate apărea ca rezultat al informațiilor asimetrice în procesul de selectare a furnizorilor și implementare a proiectelor.	(Nordtveit, 2004)
Cantitatea și calitatea serviciilor pot fi furnizate la un cost mai redus.	(Broadbent, Gill, & Laughlin, 2008)	Tentația de a evita constrângerile bugetare, pot duce la o supra îndatorare a bugetului local.	(Grimsey, & Lewis, 2002)
Parteneriatele public-private permit realizarea eficienței microeconomice a banilor publici prin utilizarea mai eficientă a resurselor disponibile.	(OECD, 2008)	Sectorul privat preia cele mai multe riscuri în cadrul unui proiect.	(Ng & Loosemore, 2007).
Parteneriatele public-private permit accesul la experiența și cunoștințele din sectorul privat, aducând expertiză și inovație în implementarea proiectelor publice	(Liu & Wilkinson, 2011).	Neexperiența sectorului public poate cauza întârzieri în finalizarea proiectului.	(Pollitt, 2002)
Partajarea riscurilor între sectorul public și sectorul privat, reduce presiunea financiară și responsabilitatea exclusivă asupra unei singure părți.	(Forrer et al., 2010)	Schimbările guvernamentale aduc un nivel suplimentar de dificultate și imprevizibilitate în ceea ce	(Heald, 2003)

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

		privește planificarea strategică.	
Prin implicarea sectorului privat, implementarea proiectelor poate fi accelerată, reducând birocrația și timpul necesar pentru finalizare.	(Zhang & Maruyama, 2001)	Lipsa de transparență și control între cele două sectoare implicate.	(Hood, Fraser & McGarvey, 2006).
Prin parteneriatul public-privat, se poate îmbunătăți accesul la servicii esențiale, cum ar fi sănătatea, educația și infrastructura, în comunitățile marginalizate sau sub-servite.	(OECD, 2012)	Lipsa de flexibilitate și adaptabilitate în cadrul parteneriatului conduc la ineficiența proiectului.	(Cui et al., 2018)
Se pot genera noi oportunități de angajare și dezvoltare economică în comunitățile locale, contribuind la reducerea șomajului și la creșterea nivelului de trai.	(Reissner & Pagan, 2013).	Creșterea riscului de corupție și practici necinstite în procesul de luare a deciziilor și implementare a proiectelor.	(Boardan & Vining, 2012)

Sursa: Autorii, pe baza referințelor menționate

Cunoașterea atât a avantajelor, cât și a dezavantajelor parteneriatului public-privat, ne permite să găsim echilibrul potrivit între beneficiile potențiale și riscurile implicate în colaborarea dintre cele două sectoare. De asemenea, ne oferă o bază solidă pentru a dezvolta politici și practici mai bune în domeniul parteneriatelor public-private, promovând astfel o guvernare transparentă, responsabilă și eficientă.

În plus, înțelegerea avantajelor ne oferă o perspectivă asupra beneficiilor potențiale ale colaborării cu sectorul privat în furnizarea serviciilor publice. Iar pe de altă parte, înțelegerea dezavantajelor ne ajută să evaluăm și să gestionăm riscurile asociate colaborării între cele două sectoare.

1.5. Entități implicate – instituția publică - instituția privată - beneficiar

Conform studiilor de specialitate, Figura 1.1. reprezintă o ilustrare grafică a actorilor principali implicați în procesul de colaborare în cadrul parteneriatului public-privat. Această figură are scopul de a oferi o viziune clară și sintetică asupra diverselor entități și organizații care participă la acest tip de colaborare.

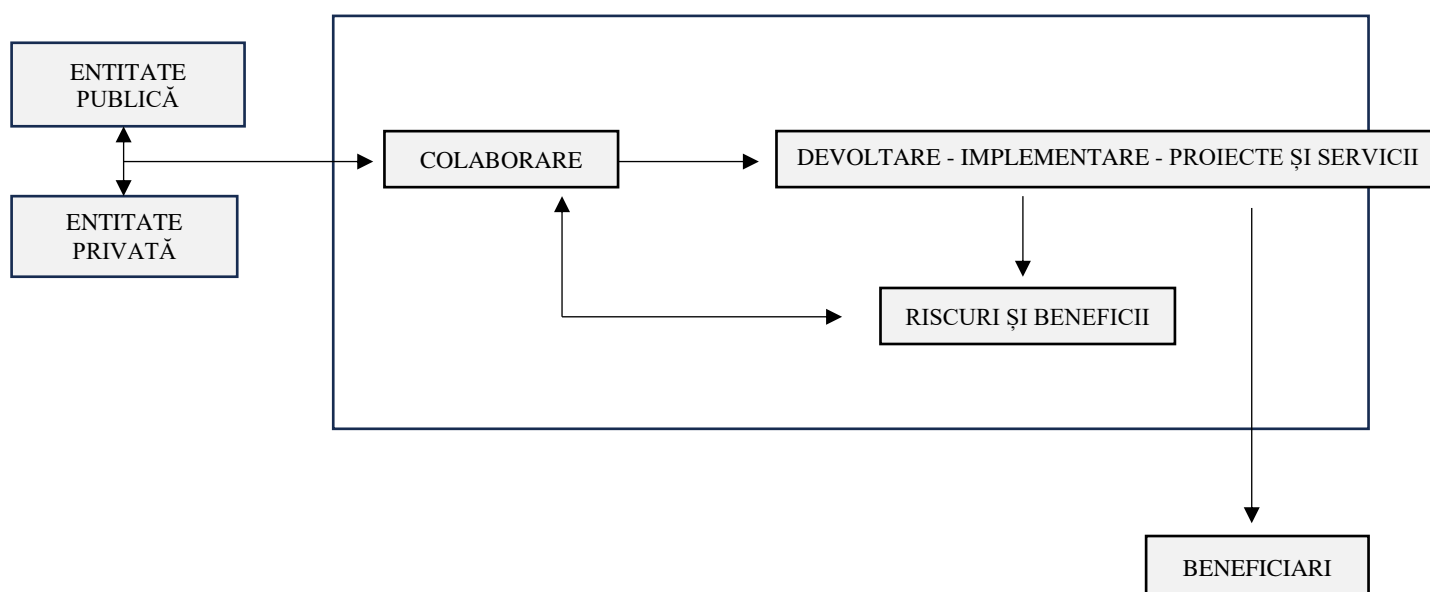

Figura nr. 1.1. Diagrama Parteneriatului Public-Privat

Sursa: Autorii conform literaturii de specialitate

Entitatea publică

Într-un parteneriat public-privat, instituțiile publice reprezintă actorul guvernamental responsabil cu luarea deciziilor și reglementarea sectorului public (Vining & Boardman, 2008). Ele pot fi autorități locale, agenții guvernamentale sau ministere care identifică nevoile comunității și stabilesc obiectivele și politicile publice.

La nivel european, mai multe instituții publice sunt implicate în parteneriatele public-privat. Comisia Europeană joacă un rol important în promovarea și sprijinirea parteneriatelor public-privat la nivelul Uniunii Europene, aceasta dezvoltă politici și inițiative, oferă orientări și sprijin tehnic, precum și finanțare pentru aceste proiecte (Rosell & Saz-Carranza, 2020). De asemenea, Banca Europeană de Investiții (BEI) este o instituție financiară a Uniunii Europene care sprijină financiar proiecte de infrastructură și serviciile publice prin intermediul parteneriatelor public-privat (Liebe &

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Howarth, 2020). Există și colaborări și parteneriate cu organizații și agenții internaționale, cum ar fi Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) (Pérez-Pineda & Wehrmann, 2021) sau Organizația Națiunilor Unite (ONU) (Utting & Zammit, 2009). Aceste organizații sprijină, promovează și monitorizează bunele practici în ceea ce privește parteneriatele public-privat, contribuind astfel la dezvoltarea și implementarea lor în Europa.

În România, instituțiile publice implicate în parteneriatele public-privat sunt Guvernul României, Ministerul Finanțelor Publice, autoritățile publice locale, agențiile guvernamentale și autoritățile reglementatoare (Pârvu & Voicu-Olteanu, 2009). Guvernul României are rolul principal în stabilirea politicii publice și luarea deciziilor strategice în privința parteneriatelor public-private. El poate iniția și implementa proiecte în diferite domenii, precum infrastructură, sănătate, educație sau energie. De asemenea, Ministerul Finanțelor Publice are responsabilitatea de a asigura finanțarea și gestionarea resurselor financiare pentru proiectele public-private, acesta poate dezvolta și implementa scheme de finanțare adecvate, oferind asistență și sprijin tehnic în procesul de derulare a parteneriatelor (Guvernul României, 2023).

Autoritățile publice locale, inclusiv primăriile, consiliile județene sau consiliile locale, pot iniția și implementa proiecte public-private la nivel local (Parlamentul României, n.d). Acestea identifică nevoile comunității și stabilesc prioritățile în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor publice locale (Sedjari, 2004). În timp ce în anumite domenii, precum energie sau comunicații, există autorități reglementatoare care se ocupă de monitorizarea și reglementarea activităților desfășurate în cadrul parteneriatelor public-privat. Aceste autorități asigură respectarea standardelor, a regulilor și a politicilor în domeniul respectiv (Falch & Henten, 2010).

Universitățile aduc de asemenea un aport valoros în parteneriatele public-privat prin intermediul expertizei academice și cercetării, contribuind la identificarea nevoilor în cadrul comunității, elaborarea politicilor și evaluarea impactului parteneriatului public-privat (Yu et al., 2018). Ele au un rol important în pregătirea și formarea viitorilor profesioniști implicați în parteneriate prin intermediul programelor de învățământ și cursurilor specializate (Arellano et al., 2008). Pe lângă acest aspect, universitățile pot fi implicate activ în parteneriatele public-private referitoare la infrastructură și facilități universitare. De exemplu, ele pot fi implicate în construirea și gestionarea campusurilor, dezvoltarea centrelor de cercetare sau implementarea programelor de transfer tehnologic (Fischer et al., 2021).

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Entitatea privată

Pe lângă instituțiile publice, companiile private joacă un rol vital în parteneriatele public-privat. Acestea reprezintă entitățile din sectorul privat care se implică în astfel de parteneriate și pot aduce expertiză, resurse financiare și know-how în implementarea proiectelor (Abramov, 2009). Companiile private pot fi diverse, inclusiv corporații mari, întreprinderi mici și mijlocii sau organizații neguvernamentale. Ele pot aduce competențe și experiență în gestionarea operațiunilor, furnizarea de servicii sau dezvoltarea infrastructurii în cadrul parteneriatului.

De exemplu, în proiectele de infrastructură, companiile private pot fi responsabile de proiectarea, construcția, operarea și întreținerea infrastructurii, cum ar fi drumuri, poduri, aeroporturi sau rețele de transport public. Aceste companii pot aduce expertiză tehnică și financiară pentru a asigura implementarea și funcționarea eficientă a proiectului pe termen lung (Grimsey & Lewis, 2007).

În domeniul serviciilor publice, companiile private pot fi implicate în furnizarea de servicii, cum ar fi sănătatea, educația (Phua, Ling & Phua, 2014), gestionarea deșeurilor sau serviciile de apă și energie (Seppälä, Hukka & Katko, 2001). Ele pot contribui la îmbunătățirea calității serviciilor, eficiența operațională și inovarea în sectorul respectiv (Phua, Ling & Phua, 2014). De asemenea acestea pot contribui cu resurse financiare semnificative în parteneriatele public-privat prin investirea în capital public, fiind remunerate prin diverse mecanisme, cum ar fi taxele, tarifele sau veniturile generate de proiect (McQuaid & Scherrer, 2010).

Beneficiarul

Beneficiarul, al treilea actor important, este reprezentat de comunitatea sau grupul de persoane care beneficiază direct de serviciile sau infrastructura furnizată în cadrul parteneriatului. Acesta poate fi populația unei anumite zone geografice, utilizatorii serviciilor, beneficiarii programelor sociale sau alte categorii identificate. Scopul principal al parteneriatelor public-privat este de a satisface nevoile și cerințele beneficiarilor și de a contribui la îmbunătățirea calității vieții acestora (Lowndes & Sullivan, 2004). Astfel, prin intermediul acestor parteneriate, se urmărește furnizarea de servicii mai eficiente, accesibile și de calitate pentru beneficiari. Aceștia pot beneficia de o gamă largă de servicii

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

și infrastructură, cum ar fi transportul public, sănătatea, educația, gestionarea deșeurilor, energie sau apă potabilă (Phua, Ling & Phua, 2014; Seppälä, Hukka & Katko, 2001).

Există studii care încurajează implicarea beneficiarilor în proiectarea parteneriatului public-privat pentru a asigura un răspuns durabil și adecvat la nevoile locale (Lowndes & Sullivan, 2004). Pe de altă parte, creșterea implicării beneficiarilor întârzie procesul de luare a deciziilor și complică coordonarea. Acest lucru, la rândul său, poate împiedica eficiența parteneriatului public-privat (Almog-Bar & Schmid, 2018).

În esență, prin coordonarea adecvată, comunicare și colaborare parteneriatele public-private pot fi instrumente valoroase în dezvoltarea și modernizarea infrastructurii și a serviciilor publice, aducând beneficii semnificative comunității și societății.

1.6. Standarde de referință

În sfârșitul anilor 1980, procesul de globalizare a înregistrat o accelerare semnificativă, iar statele membre OECD au manifestat o tendință de a diminua rolul statului în economie și societate. Ca urmare, a avut loc o externalizare a funcțiilor statului, în special furnizarea de servicii publice, către sectorul privat (Mota & Moreira, 2015).

Până la acea vreme, statul deținea o poziție considerabilă și aproape omniprezentă în economie, fiind responsabil de furnizarea întregului spectru de servicii publice. Totuși, a avut loc o schimbare radicală cauzată de necesitatea țărilor de a reduce nivelul cheltuielilor. Apariția conceptului de Noul Management Public (NPM) a fost în principal legată de necesitatea de a diminua dimensiunea sectorului public prin transferul responsabilităților către sectorul privat (Khanom, 2010). Astfel, s-a oferit sprijin sectorului privat pentru a se implica în proiecte de infrastructură publică și în furnizarea de servicii conexe - domenii care, până în acel moment, erau exclusiv responsabilitatea sectorului public (Shaoul, Stafford & Stapleton, 2012). În consecință, la începutul anilor 1990, s-a observat o extindere semnificativă a parteneriatelor public-privat, ceea ce a generat o paradigmă nouă în furnizarea serviciilor și a determinat o redefinire integrală a rolurilor exercitate de sectorul public și sectorul privat (OECD, 2008).

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

În zilele noastre, literatura academică susține din ce în ce mai mult că variațiile în implementarea și performanța parteneriatelor public-private între țări sunt influențate într-o măsură semnificativă de contextul instituțional și politic specific al acestor țări (Verhoest et al., 2015). Romboutsosv et al. (2011) au dezvoltat un cadru conceptual prin care clasifică instituțiile care facilitează parteneriatele public-private în mecanisme care promovează legitimitatea, încrederea și capacitatea. Potrivit acestora, legitimitatea este sprijinită de un mediu politic favorabil și de politici clare, precum și de proceduri transparente de achiziții, în timp ce încrederea între actorii publici și privați este promovată prin reglementări clare, standarde stabilite, roluri bine definite ale actorilor publici și evaluări prealabile. În timp ce, capacitatea eficientă de gestionare a acestor parteneriate este încurajată prin centralizarea expertizei la diferite niveluri, existența unor unități dedicate, implementarea de sisteme de învățare și transfer de cunoștințe dar și utilizarea adecvată a mecanismelor de gestionare a riscurilor și finanțării.

Astfel, majoritatea studiilor din domeniul dreptului (Tvarnø & Denta, 2022; Tvarnø, 2020) susțin că reglementarea legală a parteneriatelor public-private este crucială în stabilirea unui cadru coerent și clar pentru implementarea și gestionarea acestor parteneriate în diverse jurisdicții. Legislația și reglementările specifice diferă de la o țară la alta, iar fiecare țară poate avea propriile sale acte legislative și mecanisme de reglementare pentru acest tip de colaborare. Astfel, reglementările parteneriatelor public-private pot include legi și acte normative care să definească aspecte precum procedurile de licitație și selecție a partenerilor privați, structurarea și negocierea contractelor, responsabilitățile și drepturile părților implicate, mecanismele de monitorizare și raportare a performanței, gestionarea riscurilor și soluționarea disputelor.

De exemplu, în cadrul Uniunii Europene, Comisia Europeană a dezvoltat un ghid detaliat care furnizează orientări specifice privind parteneriatele public-private în contextul european. Acest ghid este conceput pentru a sprijini statele membre ale UE în implementarea și gestionarea eficientă a acestor parteneriate. De asemenea, acesta abordează o gamă largă de aspecte legale, asigurând un cadru coerent și clar pentru derularea acestor parteneriate (European Court of Auditors, 2018).

De asemenea, Institutul Internațional de Parteneriate Publice-Private (IP3) a dezvoltat standarde de bune practici care abordează aspecte precum transparența, governanța, evaluarea și gestionarea riscurilor în cadrul parteneriatelor public-private. Aceste standarde pot servi ca referință

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

pentru guvernele și organizațiile care implementează acest tip de parteneriate între sectorul public și cel privat (Rouhani et al., 2016). Băncile de dezvoltare internaționale, cum ar fi Banca Mondială (2015), pot oferi, de asemenea, ghiduri și instrumente specifice, care abordează aspecte precum procesul de licitație, structurarea contractelor, managementul riscurilor și evaluarea performanței.

La nivelul României, există mai multe entități guvernamentale care monitorizează și sprijină parteneriatele public-private, asigurând implementarea corespunzătoare a acestora în conformitate cu Legea nr. 470 privind parteneriatul public-privat adoptată în anul 2002. Aceste entități, printre care se numără Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice, Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Dezvoltării și Agenția Națională pentru Achiziții Publice, joacă un rol important în asigurarea transparenței, concurenței și legalității în procesele de colaborare dintre cele două sectoare (Monitorul Oficial al României, 2002; Levai, 2012).

Analiza legislației specifice parteneriatului public-privat la nivel internațional și național va fi detaliată în capitolul 2 al proiectului.

1.7. Domenii relevante de aplicare a PPP

Studiile de specialitate (Grimsey & Lewis, 2007; Grimsey & Lewis, 2002; Phua, Ling & Phua, 2014; Seppälä, Hukka & Katko, 2001; Spiller, 2011) subliniază importanța implementării parteneriatelor public-private în diverse domenii relevante, cum ar fi infrastructura, sănătatea, educația, și chiar mediu și energie. Aceste parteneriate reprezintă o abordare valoroasă pentru dezvoltarea și îmbunătățirea acestor sectoare, prin colaborarea dintre sectorul public și cel privat, se poate realiza o eficientizare și inovare semnificativă în furnizarea de servicii și în atingerea obiectivelor comune. Astfel, parteneriatele public-private devin instrumente cheie în promovarea dezvoltării sustenabile și a progresului în diverse domenii ale societății.

În continuare, vom examina fiecare domeniu în care specialiștii din studiile de specialitate au evidențiat beneficiile și importanța parteneriatelor public-private.

Parteneriatele public-private în modernizarea infrastructurii

În ceea ce privește infrastructura, parteneriatele public-private reprezintă o componentă vitală pentru dezvoltarea și modernizarea eficientă a proiectelor de construcție și gestionare a infrastructurii rutiere, feroviare, aeroportuare și portuare. Aceste parteneriate permit o combinație strategică a resurselor financiare și expertizei din ambele sectoare, public și privat, contribuind astfel la obținerea unei infrastructuri de înaltă calitate și la desfășurarea operațiunilor într-un mod eficient (Grimsey & Lewis, 2007).

În țările în curs de dezvoltare, sursele de finanțare ale infrastructurii din partea statului sunt insuficiente. Această realitate a determinat necesitatea implicării afacerilor private în finanțarea modernizării și extinderii infrastructurii existente. În acest context, parteneriatul public-privat a devenit una dintre cele mai promițătoare forme de colaborare între cele două sectoare (Kravchenko, 2019).

Potrivit Băncii Mondiale (2015), parteneriatul public-privat reprezintă un mecanism larg răspândit la nivel global, fiind implementat în peste 134 de țări. De asemenea, aproximativ 15-20% din totalul investițiilor în infrastructură sunt realizate prin intermediul acestor parteneriate. În plus, parteneriatele public-private promovate și susținute de Banca Mondială au avut o influență semnificativă asupra piețelor subregionale, generând o creștere rapidă a implicării sectorului privat în dezvoltarea infrastructurii. Această tendință ascendentă a avut un impact semnificativ asupra țărilor individuale indiferent dacă acestea erau pregătite sau nu să gestioneze astfel de parteneriate.

Conform opiniei lui Kravchenko (2019), justificarea priorității acordate de majoritatea țărilor parteneriatelor public-private în modernizarea căilor ferate se bazează pe importanța strategică și impactul lor socio-economic. Deoarece căile ferate dețin un monopol în transportul de mărfuri, în special în ceea ce privește volumele mari, ele pot acționa ca un important catalizator pentru creșterea economică. Un transport feroviar eficient poate stimula comerțul, promova integrarea la nivel regional și facilita accesul la piața internațională. În plus, din perspectiva eficienței energetice, transportul feroviar este superioară autovehiculelor sau aviației, aspect de o importanță tot mai mare în contextul creșterii deficitului de energie.

Există mai multe studii care au analizat impactul parteneriatului public-privat asupra infrastructurii, una dintre cercetări este realizată de Shibayeva, Serebryakova & Shalnev (2017).

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Conform autorilor, se constată că valoarea investițiilor din sectorul privat în domeniul construcției de drumuri este insuficientă, întrucât aceasta necesită un capital intens și are o perioadă lungă de amortizare. În acest context, implementarea proiectelor de infrastructură prin intermediul parteneriatului public-privat reprezintă una dintre direcțiile strategice cheie pentru îmbunătățirea facilităților de transport.

De asemenea, Oblak, Bistričić & Jugović, (2013) consideră că parteneriatul public-privat, ca formă modernă de colaborare între cele două sectoare, are potențialul de a îmbunătăți eficiența sistemelor portuare și de a le stabiliza serviciile pe o bază comercială competitivă, chiar și în contextul limitărilor financiare ale sectorului public. Astfel, integrarea sectorului privat în operațiunile portuare influențează direct eficiența acestora. Prin aducerea elementului privat în gestionarea porturilor, se creează o dinamică nouă care urmărește reducerea costurilor și creșterea competitivității. Sectorul privat aduce cu sine o abordare orientată spre profit, managementul eficient al resurselor și implementarea tehnologiilor avansate, contribuind astfel la optimizarea proceselor și la creșterea performanțelor. De asemenea, prin investițiile private, se pot realiza modernizări și extinderi ale infrastructurii portuare, ceea ce conduce la creșterea capacității de manipulare a mărfurilor, la reducerea timpilor de așteptare și chiar la îmbunătățirea lanțului de aprovizionare.

În timp ce, studiul realizat de Soliño & Vassallo, (2009), abordează utilizarea parteneriatelor public-private în extinderea sistemelor de metrou, având ca studiu de caz Aeroportul Internațional Madrid-Barajas. Astfel, autorii evidențiază importanța colaborării strânse între autoritățile publice și operatorii privați în cadrul acestor proiecte majore de infrastructură având în vedere faptul că sistemul de metrou spaniol este utilizat ca un exemplu de succes în implementarea parteneriatelor public-private în domeniul transportului.

Astfel, în consecință cu aspectele menționate, se poate observa o necesitate de colaborare între sectorul privat și sectorul public în modernizarea infrastructurii pentru a elabora și gestiona eficient proiecte majore, cum ar fi aeroporturi, autostrăzi sau sisteme de transport în comun. Aceste colaborări, realizate prin parteneriate public-private, pot aduce beneficii semnificative atât pentru autoritățile publice, cât și pentru operatorii privați și pentru societate în ansamblu. Beneficiile parteneriatelor public-private în infrastructură se extind dincolo de aspectele economice. Acestea pot contribui la

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

crearea de locuri de muncă, la atragerea de investiții străine și la stimularea creșterii economice (Stephenson Jr., 1991).

Parteneriatul public-privat în domeniul medical

În ultimii ani, parteneriatele public-private au devenit tot mai frecvente, inclusiv în domeniul sănătății. Guvernele din întreaga lume caută soluții pentru a face față simultan creșterii costurilor serviciilor de sănătate și reducerii bugetelor guvernamentale (Blanken & Dewulf, 2010). Problemele actuale din sectorul sănătății sunt considerate de Mason & Mitroff (1981, citit în Torchia, Calabrò & Morner, 2015) ca fiind probleme complexe și dificile, care depășesc capacitatea guvernelor de a le rezolva individual. Atât sectorul public, cât și cel privat recunosc că nu pot aborda individual provocările emergente ale sănătății publice, care continuă să fie prioritare pe agendele politice internaționale și naționale (Nishtar, 2004).

Astfel, sistemul tradițional de sănătate publică se confruntă cu constrângeri financiare, provocări sociale și comportamentale complexe, precum și cu capacitate limitată a guvernului de a răspunde rapid la problemele de sănătate transfrontaliere (Reich, 2002). În paralel, organizațiile private cu scop lucrativ au recunoscut importanța obiectivelor de sănătate publică pentru atingerea propriilor lor obiective pe termen scurt și lung, și au adoptat o perspectivă extinsă asupra responsabilității sociale ca parte integrantă a mandatului lor corporativ (Reich, 2002). Ca urmare, multe guverne se confruntă cu aceste provocări prin inițierea de parteneriate public-private între furnizorii de servicii de sănătate (sectorul public) și finanțatorii (sectorul privat). Prin urmare, proiectele public-private din domeniul sănătății par să fie atât inevitabile, cât și imperative (Torchia, Calabrò & Morner, 2015).

Odată cu implementarea pachetelor de reforme în ultima parte a anilor 1990, s-a produs o tranziție graduală către modernizare, care a evidențiat importanța valorilor de coeziune socială (Newman, 2004) prin promovarea construirii de rețele, guvernare holistică și parteneriate. Impactul acestei tranziții a fost observabil la diferite niveluri. La nivel global, instituții precum Organizația Mondială a Sănătății (OMS), care au avut un rol semnificativ în formularea politicilor de sănătate și stabilirea standardelor de îngrijire medicală, au încurajat dezvoltarea parteneriatelor între stat și

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

sectorul privat în finanțarea, aprovizionarea, cercetarea și furnizarea de servicii de sănătate (Baru & Nundy, 2008).

În plus, pe măsură ce presiunile financiare exercitate asupra furnizorilor de servicii de sănătate au crescut, atât liderii comunității publice, cât și cei din sectorul privat și-au îndreptat tot mai mult atenția către aceste tipuri de parteneriate ca modalitate de a satisface o varietate largă de nevoi de sănătate ale comunității și de a eficientiza alocarea serviciilor medicale la nivel local (Bazzoli et al., 1997). Astfel, în domeniul sănătății, parteneriatele public-private pot adopta diverse forme, în funcție de nivelul de responsabilitate și riscuri asumate de sectorul public și privat (Nikolic & Maikisch, 2006).

Cercetătorii Nikolic și Maikisch (2006) consideră că atunci când parteneriatele public-private sunt concepute și implementate în mod adecvat, acestea contribuie la abordarea provocărilor specifice legate de costuri și investiții, generând îmbunătățiri în eficiența serviciilor și calitatea acestora. Cu toate acestea, structurarea și implementarea parteneriatelor public private pot fi complexe, deoarece nu în toate situațiile acestea reprezintă cea mai eficientă sau optimă opțiune disponibilă. Prin urmare, este necesară o evaluare riguroasă a condițiilor de succes și sustenabilitate, în fiecare caz în parte, pentru a evalua costurile, beneficiile și probabilitatea de succes a unei astfel de abordări.

Una dintre principalele preocupări legate de parteneriatele public-private în domeniul sănătății este impactul lor asupra interesului public. Această preocupare este justificată deoarece partenerul privat implicat nu are întotdeauna interesul public ca principal obiectiv. Parteneriatele public-private pot fi percepute fie ca asociații comerciale cu un interes predominant economic, fie ca instrumente de implementare a politicii publice (Friend, 2006).

În Italia, sistemul de îngrijire a sănătății s-a dezvoltat pe baza celui mai mare parteneriat public-privat din Europa în domeniul medical. Domeniul de aplicare al acestor proiecte de parteneriat variază de la construirea de spitale complet noi până la renovarea infrastructurii existente și furnizarea de facilități non-clinice de mici dimensiuni, cum ar fi parcurile și centrele de formare (Torchia & Calabrò, 2018). În timp ce în Allard & Cheng (2009) examinează guvernarea parteneriatelor public-private în domeniul sănătății din Spania și analizează impactul acestora asupra furnizării și eficienței sistemului de îngrijire a sănătății. Autorii consideră că parteneriatele public-private din sectorul sănătății au cunoscut o creștere semnificativă în Spania în ultima vreme dar majoritatea spitalelor

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

înființate prin intermediul acestor parteneriate au început să funcționeze recent, ceea ce înseamnă că nu a existat suficient timp pentru a identifica și aborda eventualele provocări întâmpinate.

În Germania, parteneriatele publice-private funcționează ca un mecanism eficient pentru implicarea sectorului privat în gestionarea și operarea spitalelor publice. Astfel, companiile private, în special Helios Kliniken și Rhön Klinikum, preiau administrarea spitalelor municipale și, uneori, a spitalelor universitare aflate în dificultate financiară, în temeiul unui acord de franciză acordat de către autoritățile regionale. Acest model permite companiilor private să gestioneze aceste instituții medicale, respectând regulile și cerințele stabilite de către autoritățile publice, asigurând în continuare furnizarea de servicii medicale către comunitate (Barlow, Roehrich, & Wright, 2013).

Versiunea din Marea Britanie a parteneriatelor public-private reprezintă un exemplu clasic al modelului "doar cazare" în care se furnizează clădirile, unele echipamente medicale și întreținerea pe termen lung a infrastructurii finanțate. Acest model a fost criticat din multiple perspective, inclusiv din cauza costului ridicat al datoriilor contractate în comparație cu împrumuturile guvernamentale sau emisiunile de obligațiuni (Liebe & Pollock, 2009).

În România, parteneriatul public-privat în domeniul medical este într-o fază de dezvoltare și implementare treptată. Există interes și eforturi din partea autorităților și a sectorului privat pentru a utiliza această abordare în vederea îmbunătățirii infrastructurii și serviciilor de sănătate (Ștefănescu & Dudian, 2018). Deși au fost lansate câteva inițiative de parteneriat public-privat în sectorul medical, implementarea acestora a întâmpinat unele provocări și întârzieri. Acestea includ dificultăți în selectarea și atragerea partenerilor privați, complexitatea procesului de licitație și aprobare, precum și nevoia de claritate în reglementările și procedurile specifice (Ghizdeanu, 2013). Cu toate acestea, există exemple de proiecte de parteneriat public-privat în sectorul medical care au fost inițiate și implementate cu succes în țară. Acestea pot include construcția și modernizarea de spitale, clinici sau centre medicale prin implicarea sectorului privat în finanțare, construcție și/sau gestionare (Ștefănescu & Dudian, 2018).

Parteneriatul public-privat în educație

Parteneriatele public-privat în educație sunt larg răspândite atât în țările în curs de dezvoltare, cât și în cele dezvoltate. Guvernele văd adesea aceste parteneriate ca pe o modalitate de îmbunătățire

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

a calității, accesului sau eficienței costurilor în sistemul lor de învățământ. Cu toate acestea, mulți cercetători se întreabă dacă furnizorii non-statali pot egala calitatea și responsabilitatea școlilor guvernamentale și dacă este posibil ca sectorul public și cel privat să colaboreze în mod eficient (Tilak, 2010). Astfel, Davies & Hentschke (2006) consideră că parteneriatele public-private în domeniul educației sunt frecvent controversate, mai ales în țările în care conceptul de sector public a fost tradițional asociat cu guvernul. În astfel de cazuri, o școală publică este definită ca o instituție de învățământ deținută, finanțată și administrată de către guvern, iar cadrele didactice și personalul de sprijin sunt angajați guvernamentali care își desfășoară activitatea în cadrul școlii.

De asemenea, multe organizații internaționale promovează implementarea parteneriatelor în cadrul sistemelor educaționale, datorită capacității lor potențiale de a aborda diverse probleme educaționale frecvent întâlnite în țările în curs de dezvoltare. Una dintre aceste probleme majore este accesul la educație. Susținătorii acestor organizații consideră că guvernele ar trebui să acorde o mai mare atenție sectorului privat în eforturile lor de a îmbunătăți calitatea sistemului educațional și de a răspunde la noile provocări, cum ar fi creșterea cererii în învățământul superior (Verger, 2012). De asemenea, cei care promovează parteneriatele public-private subliniază, faptul că obiectivul de extindere a educației nu este suficient și că nivelurile scăzute ale rezultatelor școlare trebuie abordate urgent. Cu toate acestea, această problemă apare într-un context de constrângeri bugetare, care este un alt motiv pentru care guvernele trebuie să se gândească la soluții mai rentabile de a îmbunătăți calitatea sistemului educațional (Patrinos, Osorio, & Guáqueta, 2009).

În zilele noastre, se observă o creștere semnificativă a importanței furnizorilor privați în sectorul educației. Participarea privată în domeniul educației a înregistrat o creștere rapidă în ultimul deceniu în întreaga lume, acoperind o varietate de comunități, inclusiv familiile cu venituri ridicate și cele cu venituri reduse. Deși guvernele rămân principalele surse de finanțare în domeniul educației (în special în ceea ce privește învățământul primar și secundar), în multe țări sectorul privat contribuie semnificativ la asigurarea serviciilor educaționale (Patrinos, Osorio, & Guáqueta, 2009). Un număr de guverne încheie contracte cu sectorul privat pentru a furniza anumite servicii implicate în procesul educațional, cum ar fi formarea cadrelor didactice sau managementul instituțiilor. De asemenea, există cazuri în care guvernele încheie contracte cu organizații private pentru gestionarea și operarea școlilor publice, cum ar fi școlile concesionate. Alte contracte impun organizațiilor private furnizarea

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

serviciilor educaționale unui grup specific de elevi prin intermediul unor subvenții sau contracte (Ball & Youdell, 2009).

Parteneriatele public-private sunt, de asemenea, folosite pentru a construi infrastructura școlară. Aceste parteneriate reprezintă o modalitate eficientă de a obține finanțare pentru construcția sau modernizarea clădirilor școlare și, de multe ori, oferă un raport calitate-preț mai avantajos în comparație cu investițiile tradiționale din sectorul public (Li & Akintoye, 2003). În cadrul acestor parteneriate, guvernul încheie în mod obișnuit un contract cu o companie privată pentru construirea și/sau întreținerea clădirilor școlare pe termen lung, de obicei pentru o perioadă de 25 până la 30 de ani. În această formă de parteneriat public-privat, furnizorul privat preia responsabilitatea pentru riscul legat de deținerea și exploatarea eficientă a proiectului. Această metodă de finanțare a clădirilor școlare este utilizată în numeroase țări, dar este cel mai des întâlnită în Regatul Unit (Patrinos, Osorio, & Guáqueta, 2009).

Conform lui Phillipson (2008), furnizorii privați de servicii educaționale își întăresc progresiv rolul în ceea ce privește furnizarea educației către familiile cu venituri reduse. În această categorie se regăsesc diverse tipuri de beneficiari, precum organizații religioase, comunități locale, organizații neguvernamentale și școli private cu scopuri non-profit.

În contextul sistemului educațional al școlilor cu profil tehnic, implicarea sectorului privat aduce cu sine implicații semnificative (Stephens et al., 2008). Prin intermediul parteneriatelor încheiate între sectorul privat și instituțiile de învățământ cu profil tehnic, se creează oportunități pentru elevi de a participa la stagii și de a desfășura activități practice în cadrul companiilor. Această colaborare facilitează obținerea unei experiențe practice relevante și familiarizarea cu cerințele și competențele necesare în mediul industrial (Vertakova & Plotnikov, 2014). De asemenea, sectorul privat aduce un aport valoros prin adaptarea curriculumului și a programelor de învățare în concordanță cu nevoile specifice ale industriei (Starkey & Madan, 2001). Prin intermediul investițiilor în facilități și echipamente moderne, sectorul privat facilitează crearea unui mediu propice învățării, oferind elevilor acces la resurse actualizate și la tehnologii avansate. Acest aspect contribuie la dezvoltarea competențelor tehnice necesare pentru integrarea în industrie și pentru a face față provocărilor specifice domeniului tehnic. În plus, sectorul privat poate acorda sponsorizări și

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

burse elevilor talentați din școli, facilitând astfel accesul la educație și sprijinind dezvoltarea viitoarelor talente (Vertakova & Plotnikov, 2014).

În ansamblu parteneriatele public-private în sectorul educațional au potențialul de a aduce multiple beneficii, cum ar fi îmbunătățirea accesului la educație, creșterea calității serviciilor și diversificarea ofertei educaționale ((Patrinos, Osorio, & Guáqueta, 2009; Stephens et al., 2008). Implicarea sectorului privat poate contribui la adaptarea sistemului public la cerințele pieței, facilitând integrarea elevilor în piața muncii și dezvoltarea competențelor necesare pentru succesul în carieră (Vertakova & Plotnikov, 2014). De asemenea, finanțarea privată poate suplimenta resursele publice, asigurând îmbunătățirea infrastructurii școlare, furnizarea de echipamente și resurse educaționale actualizate și asigurând accesul la educație pentru grupurile marginalizate (Phillipson, 2008).

Parteneriat public privat în industria utilităților

Parteneriatele public-private în industria utilităților reprezintă colaborări între sectorul public și sectorul privat pentru dezvoltarea, finanțarea, operarea și întreținerea infrastructurii și a serviciilor publice. Aceste parteneriate pot implica sectorul privat în furnizarea de apă, energie electrică, gaze naturale, gestionarea deșeurilor, transportul public și alte servicii esențiale (Martins, Marques, & Cruz, 2011).

Există mai multe motive pentru care parteneriatele public-private sunt utilizate în industria utilităților. Un motiv important este capacitatea sectorului privat de a aduce expertiză tehnică și resurse financiare pentru a spori eficiența și calitatea serviciilor (Rahmani, Maqsood, & Khalfan, 2017). Parteneriatele pot permite investiții mai mari și o gestionare mai eficientă a infrastructurii, ceea ce poate duce la îmbunătățiri semnificative în livrarea serviciilor și în satisfacerea nevoilor comunității (Bloomfield, 2006). De asemenea, acestea pot aduce inovații, contribuind la îmbunătățirea eficienței energetice și la protecției mediului (Feng, Wang & Sun, 2022).

1.8. Particularități ale parteneriatului public-privat în distribuția de apă și canalizare

În ultimul deceniu, telecomunicațiile, energia și utilitățile au trecut printr-o restructurare și privatizare în multe țări occidentale. Cu toate acestea, serviciile de apă și canalizare au fost considerate adesea "ultimul monopol" din cauza caracteristicilor lor unice. În comparație cu alte utilități publice, utilitățile de apă au fost considerate cele mai monopoliste. Cu toate acestea, reglementarea economică în sectorul apei este limitată și variază (Seppälä, Hukka, & Katko, 2001). Acest lucru se datorează faptului că industria apei nu a suferit schimbări tehnologice majore precum cele din alte domenii. Totuși, transmisia pe distanțe lungi și accesul deschis prezintă provocări specifice și costuri ridicate în industria apei, atât pentru actorii privați, cât și pentru guvern (Beecher, 2000 citat în Seppälä, Hukka, & Katko, 2001).

Conform lui Moss și Terme, (1994) opțiunile principale pentru implicarea sectorului privat în serviciile de apă pot fi grupate în funcție de modul în care se atribuie responsabilitatea pentru aspecte precum deținerea activelor și investițiile de capital între sectorul public și cel privat. În practică, opțiunile pot fi combinate; de exemplu, un contract de construcție-exploatare-transfer pentru furnizarea apei în cantități mari poate fi combinat cu un contract de gestionare sau închiriere pentru operația sistemului de distribuție.

Mai mult, Werkman și Westerling, (2000) consideră că nu este fezabilă construirea mai multor rețele și facilități paralele în aceeași zonă de serviciu având în vedere costurile nefondate ale investițiilor majore în infrastructură în sectorul de alimentare cu apă și canalizare sunt semnificative și nu justifică dublarea infrastructurii. De asemenea, discuțiile privind implicarea sectorului privat în furnizarea serviciilor de apă conform lui Bakker, (2003) sunt adesea centrate pe obținerea de eficiențe economice în tratamentul apei, în contrast cu asigurarea accesului la apă pentru comunitățile sărace. Având în vedere că țările care nu fac parte din OECD se confruntă cu costuri semnificative în construirea infrastructurii de apă, investițiile private reprezintă o resursă importantă pentru țările în curs de dezvoltare pentru a facilita dezvoltarea acestor infrastructuri (Pusok, 2016).

Un motiv pentru implicarea crescută a sectorului privat poate fi eficiența scăzută a organizațiilor guvernamentale din motive financiare. În unele țări, guvernele sau întreprinderile de stat se confruntă cu deficite bugetare uriașe și nu pot furniza în mod corespunzător serviciile necesare. Serviciile de apă ineficiente, energie electrică la prețuri ridicate sunt semne ale ineficienței și lipsei

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

de eficacitate a sectorului guvernamental, ceea ce poate argumenta pentru o implicare mai mare a sectorului privat, păstrând în același timp rolul de reglementator al guvernului (Dijk, 2008).

Autorii Braadbaart, Van Eybergen și Hoffer (2007) consideră că delegarea unei mai mari autonomii către agenții privați care oferă utilitățile publice poate îmbunătăți performanța acestora. Guvernul nu trebuie să fie direct implicat în producția și distribuția apei, ci poate acționa în mod indirect prin intermediul unei instituții independente de reglementare. De exemplu, în unele țări, agenții privați care oferă utilitățile publice sunt lăsați să stabilească prețurile, în timp ce în alte țări există adesea o entitate specială de reglementare care analizează propunerile companiilor de apă privind majorarea prețurilor.

Deși parteneriatele public-private în distribuirea apei pot aduce unele beneficii și pot depăși anumite obstacole, trebuie să recunoaștem că acestea nu reprezintă întotdeauna soluția perfectă pe care beneficiarii o așteaptă (Frone & Frone, 2018). Din cauza specificului sectorului, parteneriatele public-private care implică operatori internaționali din sectorul privat, deși pot fi eficiente și dorite, nu pot rezolva toate problemele din sectorul apei și nu pot fi aplicate peste tot. În primul rând, sectorul privat va opera doar acolo unde se îndeplinesc anumite cerințe de rentabilitate, ceea ce limitează considerabil domeniul de aplicare al parteneriatelor public-private în sectorul apei (Pârvu & Voicu-Olteanu, 2009).

De asemenea, conform unor studii (Platon et al., 2014), din motive legate de riscuri financiare, investițiile majore în parteneriate public-private în apă vor fi concentrate probabil în economiile de piață dezvoltate și emergente, unde condițiile pentru investitorii străini sunt mai favorabile. În secolul anterior, aproape 100% din valoarea proiectelor de parteneriat public-privat a fost realizată în țările cu venituri medii și mari, lăsând o mare parte din țările cel mai puțin dezvoltate fără acoperire.

În România, potrivit Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități (ANRSC, 2021), serviciile de apă și canalizare sunt furnizate de companii de apă și canalizare, în funcție de regiune și de specificul serviciilor. Aceste pot fi deținute de autoritățile locale sau pot fi organizații mixte între autoritățile locale și investitori privați. În multe cazuri, furnizorii de apă și canalizare operează în baza unui contract de concesiune acordat de autoritățile locale, care le conferă dreptul exclusiv de a furniza serviciile într-o anumită zonă geografică pentru o perioadă de

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

timp determinată. Există, de asemenea, companii de apă potabilă care operează ca furnizori de servicii publice în regim de monopol, sub autoritatea autorităților locale

1.9. Particularități ale parteneriatului public-privat în domeniul energiei

În prezent, managementul eficienței energetice reprezintă o problemă globală care a câștigat o atenție considerabilă din partea guvernelor naționale și locale, care sunt obligate să răspundă nevoilor populației prin abordarea obiectivelor de economisire a costurilor cu energie, reducerea emisiilor și, mai larg, de dezvoltare durabilă (Carbonara & Pellegrino, 2018).

Pe plan global, s-au observat numeroase eforturi de îmbunătățire a eficienței energetice în diferite domenii, cum ar fi iluminatul public stradal, clădirile publice, transportul public, clădirile de învățământ și rețelele de distribuție (Radulovic, Skok & Kirincic, 2011; Yuan et al., 2016) În ciuda inițiativelor lansate de guverne pentru promovarea gestionării eficiente a consumului de energie ca răspuns la aceste necesități în creștere, implementarea acțiunilor de eficiență energetică și adoptarea tehnologiilor și practicilor eficiente din punct de vedere energetic rămân încă sub nivelul lor potențial (Sarkar & Singh, 2010).

Cercetătorii Lee et al. (2003) consideră că în implementarea proiectelor de eficiență energetică, sectorul public se confruntă cu diverse obstacole, iar cele mai importante dintre acestea sunt constrângerile bugetului public, care implică atât reducerea cheltuielilor publice, cât și diminuarea fondurilor publice disponibile, precum și lipsa de gestionare eficientă și competențe tehnice în administrația publică. În timp ce Roshchanka & Evans (2016) sunt de părere că pentru a depăși cele mai multe obstacole, este necesară adoptarea unor modele alternative de achiziții publice care valorifică tot mai mult competențele sectorului privat în implementarea proiectelor de eficiență energetică.

Cu toate acestea și implicarea sectorului privat poate fi dificilă conform cercetării efectuate de Martins, Marques și Cruz (2011), Astfel, în contextul parteneriatului public-privat din industria energetică, se identifică mai multe dificultăți și bariere care pot afecta intrarea pe această piață, printre acestea, se numără procedurile complexe și birocratice referitoare la obținerea licențelor și autorizațiilor necesare pentru a participa la licitațiile publice. Aceste proceduri implică implica diverse organizații administrative și necesită o investiție semnificativă de timp și resurse financiare.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

De asemenea, impactul asupra mediului, în special în ceea ce privește aspecte precum impactul vizual, zgomotul și influența asupra faunei, poate genera contestații publice la adresa proiectului, mai ales din partea agențiilor de mediu. De asemenea, conectarea la rețeaua electrică națională poate reprezenta un factor critic în aceste proiecte. De obicei, aceste proiecte sunt amplasate în zone îndepărtate și nu sunt conectate la rețeaua electrică existentă. Implementarea acestei conexiuni poate fi dificilă și costisitoare, în funcție de distanță și de complexitatea acestei operațiuni, ceea ce poate duce la întârzieri și creșterea costurilor proiectului.

De asemenea, un alt factor important se referă la reglementările din sectorul energetic care au un impact semnificativ asupra parteneriatului public-privat în mai multe moduri conform lui Vagliasindi (2013). Aceste reglementări stabilesc cadrul legal și normativ în care se desfășoară colaborarea între sectorul public și privat în sectorul energetic. Reglementările din sectorul energetic pot include politici, legi, norme și standarde care guvernează aspecte precum achizițiile publice, tarifele, reglementările de mediu, drepturile consumatorilor, protecția datelor și siguranța energetică. Mai mult, acestea pot influența modul în care sunt structurate și implementate parteneriatele public-privat în sectorul energetic. Ele pot stabili cerințe și criterii pentru selecția partenerilor privați, precum experiența anterioară, capacitățile tehnice și financiare, conformitatea cu standardele de mediu sau alte criterii specifice.

Alți cercetători (Manos et al., 2014) au analizat factorii de succes care stau la baza unui parteneriat public-privat în sectorul energetic. Autorii consideră că acest tip de colaborare trebuie să îndeplinească cel puțin trei criterii esențiale:

- În primul rând, trebuie să ofere beneficii semnificative sectorului privat, cum ar fi generarea unui flux constant de venituri profitabile sau extinderea accesului la piață.
- În al doilea rând, trebuie să aducă beneficii consumatorilor, furnizându-le servicii pe care le doresc și care ar fi mai puțin accesibile sau mai costisitoare într-un context de afaceri tradițional. Aceasta poate include îmbunătățirea calității sau diversității serviciilor oferite.
- În al treilea rând, un parteneriat public-privat de succes trebuie să aducă beneficii guvernului, fie prin îndeplinirea unei nevoi politice specifice, fie prin îndeplinirea unei obligații sociale sau prin contribuția la dezvoltarea economică și socială.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Astfel, prin intermediul acestei colaborări între sectorul privat și public, se poate realiza o valoare adăugată reciprocă, deoarece partenerul privat obține un profit, în timp ce partenerul public își reduce costurile asociate cu obținerea energiei. În special în proiectele care implică investiții inițiale semnificative, opțiunea de colaborare între cele două sectoare permite achitarea "facturii" într-un interval de timp mai îndelungat. Iar atunci când veniturile generate de utilizatori sunt suficiente pentru a acoperi investițiile și costurile operaționale, nu mai sunt necesare cheltuieli suplimentare din partea guvernului (Martins, Marques, & Cruz, 2011).

Cu toate acestea, în practică, relația dintre sectorul public și privat în ceea ce privește energia este mai dezvoltată în cazul energiei eoliene decât în cazul altor tipuri de energie. Acest fapt se datorează faptului că, în multe situații, atât partenerul public, cât și cel privat ajung la un acord în care sectorul public nu investește în instalații și, în schimb, primește redevențe în funcție de cantitatea de energie electrică vândută sau beneficii sub formă de reducere a facturii anuale de electricitate. În comparație cu alte tipuri de energie, piața energiei eoliene nu este încă la fel de matură, unde investițiile necesare sunt considerabile (Manos et al., 2014).

Având în vedere aspectele menționate, pentru a asigura succesul parteneriatului public-privat în industria energetică, este esențială o abordare integrată și cooperativă între toate părțile implicate. Simplificarea și accelerarea procedurilor de licențiere și autorizare, îmbunătățirea coordonării între diferitele organizații administrative și o comunicare transparentă și deschisă cu publicul și comunitățile locale pot contribui la depășirea obstacolelor și la crearea unui mediu propice pentru investiții și dezvoltare sustenabilă în sectorul energetic.

Capitolul II

ANALIZA LEGISLAȚIEI SPECIFICE PARTENERIATULUI PUBLIC- PRIVAT; PREVEDERI NAȚIONALE ȘI EUROPENE CHEIE ÎN DEZVOLTAREA PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT

2. 1. Regimul juridic al parteneriatului public-privat

Pornind de la principiile generale privind organizarea statală și relația, cu drepturi și obligații corelative, dintre stat și proprii cetățeni, ancorate în textul Constituției României, la care adăugăm elementele specifice statuate de Codul Administrativ¹ și celelalte acte normative incidente, identificăm rolul esențial al administrației publice, de a se afla în slujba cetățeanului, căruia trebuie să-i garanteze exercitarea liberă, legală, a tuturor drepturilor și libertăților sale fundamentale, asigurând, concomitent, împlinirea interesului general. Acest rol este manifestat, în principal, prin intermediul serviciilor publice prestate de către administrația statală, prin intermediul organelor și instituțiilor sale, centrale sau de nivel local, organizate în scopul satisfacerii unor nevoi cu caracter general sau al îndeplinirii unui interes public, în mod continuu și regulat.

Așa cum constatăm, din nefericire, din ce în ce mai evident, statul nu dispune de capacitatea de a acoperi, prin efortul propriu, prin serviciile publice prestate, în integralitate, nevoile sociale sau, dacă ar face-o oricum, nu ar fi deloc eficient, generând, în final, cheltuieli publice exagerate. De aceea, pentru o mai bună administrare a treburilor publice, a fost necesară crearea și dezvoltarea unor instrumente noi, prin intermediul cărora să se obțină o eficiență și eficacitate superioare, deopotrivă, în asigurarea serviciilor publice de calitate pentru cetățeni, dar și în cheltuirea banului public.

Unul dintre aceste instrumente este parteneriatul public-privat, ca modalitate de cooperare între o autoritate publică și mediul operatorilor economici privați, dispuși să se angajeze într-un raport juridic prin intermediul căruia se va facilita asigurarea finanțării unui obiectiv de interes public ori (re)dimensionarea unui element de infrastructură, dezvoltarea cadrului pentru prestare sau/și prestarea propriu-zisă a unui serviciu public. Această formulă de colaborare determină, implicit, pe lângă

¹ A se vedea prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/ 2019 privind Codul administrativ, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 555 din 5 iulie 2019, cu modificările și completările ulterioare

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

realizarea scopului direct pentru care se construiește, și consolidarea cadrului de guvernare, în special la nivel local, precum și dezvoltarea locală, în sine.

În ultimii ani, parteneriatul public-privat a devenit o temă foarte importantă, de aceea este și una frecvent abordată, așezându-se, prin conținutul și implicațiile sale, la confluența domeniilor economic, financiar-bancar, dar și juridic.

În acest capitol ne vom concentra asupra perspectivei juridice de abordare a acestui concept de parteneriat public-privat. În ultimii ani, dreptul românesc, alimentat de multitudinea de prevederi legale adoptate și amendate prin modificări succesive, abordează acest instrument ca sporind în importanță pentru satisfacerea unor necesități stringente ale statului sau unităților administrativ-teritoriale, pentru executarea unor lucrări, în special de infrastructură, pentru furnizarea unor produse sau pentru prestarea unor servicii publice, inclusiv a celor comunitare de utilități publice. Această abordare este confirmată de un trend imprimat și la nivelul unora dintre statele europene, în special Franța, considerată de unii autori în literatura de specialitate² a fi chiar țara de origine a parteneriatului public-privat.

„Administrația nu mai este doar în administrație: acțiunea administrativă a ieșit în sfârșit din cadrul persoanelor publice propriu-zise și dincolo chiar de stabilimentele publice cele mai descentralizate, ea integrează azi persoane private. Activitatea administrativă este efectuată astăzi, în bună parte, de către persoane publice sau private care administrează servicii publice industriale și comerciale în termenii dreptului comun.”³

Un asemenea format al colaborării dintre public și privat în realizarea administrației, în special în doctrina juridică franceză, este privit ca un factor determinant în gestionarea managementului public, centrată pe obținerea performanței, folosind tehnici de finanțare caracteristice mediului privat și o distribuire optimă a riscurilor între părțile implicate (în funcție de capacitatea de a le gestiona cât mai eficient, pentru a le minimiza efectele negative). Toate aceste coordonate ale colaborării sunt strict determinate prin contractul administrativ pe care se fundamentează aceasta, cu orientarea clară

² A se vedea Mihalache I., *Aspecte teoretico-practice cu privire la parteneriatul public-privat*, în Revista Națională de Drept, nr. 8(143)/2012, Chișinău, p. 21, disponibil online, la adresa: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/21_26_Aspecte%20teoretico-practice%20cu%20privire%20la%20parteneriatul%20public-privat.pdf

³ A se vedea Puie O., *Parteneriatul public-privat în contextul legislativ actual intern și unional*, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 12, apud. Rivero J., Waline J., *Droit administratif*, Ed. Dalloz, Paris, 1996, pp. 103-105

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

a drepturilor și obligațiilor reciproce dintre partenerii contractuali, respectiv partenerul public și cel privat.

Această abordare poate părea mai rigidă, în raport cu perspectiva, de altfel comparabilă în unele dintre elemente, prezentă în sistemele juridice anglo-saxone, care presupune, însă, îndeplinirea a mai puține formalități. Practic, totul se așează pe bazele unei înțelegeri la care se ajunge între partenerul public și cel privat, în urma căreia partenerul privat va asigura prestarea serviciului de interes public, aflat anterior în responsabilitatea administrației publice, de regulă, a celei locale. Acest mod de operare a parteneriatului public-privat a prezentat și unele efecte negative, în special în legătură cu povara dată de suportarea costului serviciului de interes public, care cade, de obicei, în sarcina consumatorului, crescându-i nivelul obligațiilor financiare față de operatorul care va tinde mereu să își maximizeze profitul, acoperindu-și prin intermediul prețului pretins costurile pe care le are de suportat.

Indiferent spre care dintre abordările indicate ne orientăm atenția, este evident că la baza parteneriatului public-privat stă o relație, mai mult sau mai puțin formalizată juridic (în funcție de etapa evolutivă și/sau de statul în care se promovează), prin care statul cere unui/ unor operatori privați, parte în acest mecanism, pentru un termen, de regulă, mediu sau lung, finanțarea și realizarea unei lucrări de interes public ori finanțarea și operarea unor servicii publice sau a unui serviciu comunitar de utilități publice, în schimbul unei plăți corespunzătoare, care să asigure inclusiv recuperarea cheltuielilor de investiții.

Evoluția problematicii a conturat și o evoluție în plan terminologic, pe care o regăsim și în cuprinsul reglementărilor juridice naționale; s-a trecut dinspre conceptul larg al parteneriatului public-privat, cu utilizarea aproape unică a termenului de „parteneriat”, către o perspectivă aplicată, concretă, în care vorbim despre un „contract” de parteneriat public-privat. În consecință, devine cu atât mai importantă abordarea juridică a problematicii, prezentând un interes specific clauzele contractuale, dar și întinderea și conținutul drepturilor și obligațiilor corelative ale părților aflate în relația contractuală.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Formulele contractuale corespunzătoare parteneriatului public-privat creează două tipologii⁴ ale acestui mecanism, respectiv:

- *parteneriatul public-privat contractual* - realizat pe baza unui contract încheiat între partenerul public, partenerul privat și o societate nouă – societatea de proiect, al cărei capital social este deținut integral de partenerul privat;
- *parteneriatul public-privat instituțional* - realizat tot pe baza unui contract încheiat între partenerul public și partenerul privat, prin care se constituie de către partenerul public și partenerul privat o societate nouă – societatea de proiect, care, după înregistrare, dobândește calitatea de parte în contract.

Contractul de parteneriat public-privat, indiferent de formula specifică, este un contract numit, care se diferențiază de celelalte tipuri de asociere, încheiat între părți între care, permanent, una este reprezentată printr-o persoană juridică de drept public, numită partener public, în timp ce investitorul privat poate fi reprezentat printr-o persoană fizică sau una juridică ori, după caz, prin asocieri de persoane juridice, care pot fi atât de drept public, cât și de drept privat. Prin urmare, părțile în contractul de parteneriat public-privat sunt reprezentate întotdeauna de partenerul public – o persoană juridică de drept public, o autoritate a statului (după caz, de nivel central sau local), pe de o parte, și de partenerul privat – conturat în jurul unuia sau mai multor subiecte de drept, în general, persoane juridice de drept privat, de cealaltă parte.

Un element caracteristic acestui tip de contract este legat de conlucrarea părților, stabilite așa cum precizam mai sus, ele aflându-se pe poziții de egalitate în relația contractuală, având, deopotrivă, asumarea optimă a riscurilor aferente realizării obiectului contractual, dar și primirea echitabilă a beneficiilor rezultate. Această abordare face ca ambele părți să urmărească gestionarea propriei implicări în condiții de eficiență, dar având și preocuparea de a pune întregul demers în slujba interesului public. Când privește interesul public, trebuie menționat faptul că, deși este parte în contract, pe o poziție egalitară față de partenerul privat, statul, prin partenerul public implicat (după caz, de la nivelul administrației de stat, centrale, sau de la cel al administrației publice locale), este cel care are în responsabilitate adoptarea normelor juridice, crearea cadrului organizațional și instituțional necesar

⁴ A se vedea Ulici C. O., *Parteneriatul public-privat*, Cluj-Napoca, 2019, disponibil online, la adresa <https://www.ulici.ro/index.php/posts/post/9/parteneriatul-public-privat-2019>

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

și impunerea standardelor de cost și de calitate în realizarea serviciului public, în consecință, protejarea interesului public.

Un alt element al contractului de parteneriat public-privat este reprezentat de scopul acestuia, care trebuie să fie obligatoriu subordonat dezideratului de realizare a interesului public, pentru creșterea capacității statului de a asigura servicii publice de calitate în acord cu necesitățile cetățenilor, materializându-se în crearea, dezvoltarea și/sau managementul capacităților de infrastructură ori în îmbunătățirea, prin dezvoltare și inovare, a capacității și a managementului public pentru prestarea serviciilor publice în folosul comunității.

Pentru realizarea scopului, contractul are un obiect specific care vizează, în concret, modul de asigurare a finanțării obiectivelor de infrastructură, realizarea propriu-zisă a acestora (construire, extindere, reabilitare sau alte lucrări publice), transferul dreptului de a presta și gestiona pentru un anumit termen serviciul(iile) public(e) respectiv(e), precum și alte aspecte conexe.

În ceea ce privește clauzele acestui tip de contract, avem de a face și aici cu cele două categorii cunoscute, respectiv partea reglementară, care cuprinde clauze impuse de normele legale în vigoare, și partea convențională, a clauzelor negociate de părți. Prin clauzele contractuale sunt stabilite: elementele de identificare ale părților, precum și drepturile și obligațiile corelative ale acestora, detalierea obiectului contractului, stabilirea termenelor și condițiilor contractuale, elementele specifice legate de prețuri și plăți, repartizarea și asumarea riscurilor, elementele de răspundere juridică, precum și alte aspecte de interes pentru realizarea parteneriatului public-privat.

Concluzionând cu privire la natura juridică a acestuia, identificăm contractul de parteneriat public-privat, prin trăsăturile sale, ca fiind un tip de contract administrativ, în general, unul de gestiune publică, căruia i se aplică norme juridice de drept public, dar și dispoziții ale dreptului comun, specifice ramurii dreptului privat, având, astfel, un regim special, prevalent de drept administrativ. Nuanțarea calificării acestui tip de contract în categoria celor administrative este determinată de specificul raportului de colaborare dintre părți, care, în limitele impuse de lege, se află pe poziții de egalitate, proporționând optim riscurile asumate, dar și echitabil beneficiile rezultate. De regulă, după cum știm, în contractele administrative, părțile se află într-un raport de inegalitate juridică, autoritatea publică contractantă deținând o poziție superioritate în raport cu cealaltă parte

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

contractantă. Or, în contractul de parteneriat public-privat, părțile se abordează, în principiu, egalitar, fapt care imprimă contractului, relativ, și o perspectivă de drept privat.

Totodată, reținem despre acest tip de contract că este un contract sinalagmatic, cu titlu oneros și constitutiv de drepturi.⁵

Toate aceste considerente ne determină să susținem că regimul juridic aplicabil contractului de parteneriat public-privat este unul mixt, fiind supus, așa cum afirmam și mai sus, preponderent reglementărilor din domeniul dreptului public, având un regim juridic de drept administrativ, dar și unora dintre normele juridice din dreptul privat.

2.2. Reglementări europene care susțin dezvoltarea parteneriatului public-privat

Analizând cadrul juridic și instituțional de la nivelul Uniunii Europene constatăm și noi, cum și alți autori au menționat, faptul că acesta este, încă, unul lacunar, deși atât mecanismele unionale, cât și cele de la nivelul statelor membre privesc în concret parteneriatul public-privat ca fiind o oportunitate accesibilă pentru dezvoltarea infrastructurii de servicii publice și chiar a serviciilor publice în sine. Caracterul de oportunitate este amplificat de potențialul major pe care acest mecanism de parteneriat îl oferă sectorului public prin atragerea capitalului privat spre acest obiectiv și, poate, mai ales, prin multitudinea de modele de parteneriat public-privat care pot fi accesate.

De altfel, la nivel european, această formulă de parteneriat a fost semnificativ încurajată și accesată, ca o alternativă viabilă, pe fondul amplificării problemelor statelor membre legate de cheltuielile publice și de precaritatea echilibrului bugetar, care au pus în mare dificultate realizarea investițiilor și lucrărilor majore de infrastructură necesare pentru asigurarea serviciilor publice de calitate pentru cetățeni.

În consecință, organismele europene nu puteau rămâne în pasivitate referitor la tratarea acestui domeniu, fapt care s-a concretizat, spre exemplu, în anul 2004, în adoptarea de către Comisia Europeană a documentului numit *Cartea verde cu privire la parteneriatul public-privat și dreptul*

---

⁵ A se vedea Levai C. M., *Aspecte teoretico-practice privind parteneriatul public-privat în Uniunea Europeană*, Acta Universitatis George Bacovia, Juridica (România), 2012, vol. I., disponibil online, la adresa: https://www.ugb.ro/Juridica/IssueIRO/11_Parteneriatul_public-privat_in_UEMihaela_LevaiRO.pdf

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

*comunitar referitor la contractele publice și concesiuni (Green paper on public-private partnerships and community law on public contracts and concessions - Brussels, 30.4.2004 COM(2004) 327 final*⁶).

În cuprinsul acesteia, sunt prezentate o serie de caracteristici ale unei asemenea colaborări între sectorul public și cel privat, legate de:

- durata relativ lungă a relației, implicând cooperarea între partenerul public și partenerul privat asupra diferitelor aspecte ale unui proiect planificat;
- metoda de finanțare a proiectului, parțial din sectorul privat, uneori prin mijloace de aranjamente complexe între diverși participanți. Oricum, fondurile publice, în unele cazuri sunt destul de substanțiale și pot completa fondurile private;
- rolul important al operatorilor economici, care pot participa în diferite etape în proiect (proiectare, finalizare, implementare, finanțare) alături de partenerul public, care se concentrează în primul rând pe definirea obiectivelor de atins din punct de vedere al interesului public, pe calitatea serviciilor oferite și pe politica de prețuri și își asumă responsabilitatea pentru monitorizarea respectării acestora;
- distribuirea riscurilor între partenerul public și partenerul privat (care, în general, se suportau de către sectorul public), de la caz la caz, în funcție de capacitatea părților de a evalua, controla și gestiona aceste riscuri.

Tot în cuprinsul Cartei, sunt confirmate cele două tipologii de parteneriat public-privat, respectiv cel de natură contractuală – în care parteneriatul între sectorul public și cel privat se bazează exclusiv pe legături contractuale și cel de natură instituțională – care implică o cooperare între cele două părți în cadrul unei entități distincte.

Pornind de la ideile desprinse în urma consultării cu privire la Cartea verde, Comisia a emis, ulterior, **Comunicarea privind parteneriatele public-privat și dreptul comunitar referitor la achiziții publice și concesiuni**, COM(2005) 569 final⁷, prin intermediul căreia sunt prezentate opțiunile de politică cu privire la asigurarea unei concurențe efective pentru aceste parteneriate, fără a limita, însă, în mod nejustificat flexibilitatea necesară pentru a realiza proiecte inovatoare și adesea complexe, în

⁶ Documentul este disponibil online, la adresa <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/94a3f02f-ab6a-47ed-b6b2-7de60830625c/language-en>

⁷ Documentul este disponibil online, la adresa <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01e11852-52e2-479a-b99a-2c519ed47005/language-en/format-PDF/source-search>

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

acord cu principiul „O mai bună reglementare pentru creștere economică și locuri de muncă în Uniunea Europeană”.

De asemenea, în anul 2008, s-a emis și *Comunicarea interpretativă a Comisiei privind aplicarea dreptului comunitar în domeniul contractelor de achiziții publice și al concesiunilor în cazul parteneriatelor public-privat interinstituționale (PPPI)* (2008/C 91/02, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C 91 din 12.4.2008⁸), prin care nu sunt reglementate, cu valoare de norme juridice, aspecte noi privind problematica referită, ci se prezintă modul în care interpretează Comisia normele juridice existente și jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), cu incidență asupra domeniului în cauză. Astfel, „se evidențiază modalitățile de aplicare, în accepțiunea Comisiei, a dispozițiilor comunitare privind contractele de achiziții publice și concesiunile în cazul înființării și funcționării PPPI. Obiectivul comunicării este să consolideze certitudinea juridică și în special să răspundă preocupărilor exprimate constant în ceea ce privește aplicarea dreptului comunitar în cazul participării partenerilor privați la PPPI, întrucât există temerea că acest lucru ar putea face ca formula să pară puțin atrăgătoare, chiar imposibilă. Adoptarea prezentei comunicări se numără printre angajamentele pe care Comisia și le-a asumat în direcția furnizării de elemente de orientare în domeniul serviciilor de interes general”.

Deși nu vizează expres și limitativ problematica parteneriatului public-privat, acestor documente li se adaugă și câteva directive europene, care reglementează problematica, mai largă, a achizițiilor publice și pe cea de atribuire a contractelor de concesiune, respectiv:

- *Directiva 2014/23/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind atribuirea contractelor de concesiune*⁹;
- *Directiva 2014/24/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18/CE*¹⁰;

⁸ Documentul este disponibil online, la adresa https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2008.091.01.0004.01.RO&toc=OJ%3AC%3A2008%3A091%3ATOC

⁹ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 94/1 din 28.03.2014; documentul este disponibil online, la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0023&from=ES>

¹⁰ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 94/65 din 28.03.2014; documentul este disponibil online, la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0024&from=ES>

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- *Directiva 2014/25/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile efectuate de entitățile care își desfășoară activitatea în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale și de abrogare a Directivei 2004/17/CE¹¹;*
- *Directiva 89/665/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1989 privind coordonarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind aplicarea procedurilor care vizează căile de atac față de atribuirea contractelor de achiziții publice de produse și a contractelor publice de lucrări¹²;*
- *Directiva 92/13/CEE a Consiliului din 25 februarie 1992 privind coordonarea actelor cu putere de lege și actelor administrative referitoare la aplicarea normelor comunitare cu privire la procedurile de achiziții publice ale entităților care desfășoară activități în sectoarele apei, energiei, transporturilor și telecomunicațiilor¹³.*

Directiva 2014/23/UE este transpusă în legislația națională prin Legea 100/ 2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii, cu modificările și completările ulterioare.

Directiva 2014/24/UE este transpusă în legislația națională prin Legea 98/ 2016 a achizițiilor publice, cu modificările și completările ulterioare.

Directiva 2014/25/UE este transpusă în legislația națională prin Legea 99/ 2016 privind achizițiile sectoriale, cu modificările și completările ulterioare.

Directiva 89/665/CEE și Directiva 92/13/CEE sunt transpuse în legislația națională prin Legea 101/ 2016 privind remediile și căile de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziție publică, a contractelor sectoriale și a contractelor de concesiune de lucrări și concesiune de servicii, precum și pentru organizarea și funcționarea Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor, cu modificările și completările ulterioare.

Un alt document semnificativ la nivel unional este Raportul special din 2018 al Curții de Conturi Europene, intitulat *Parteneriatele public-privat în UE: deficiențe larg răspândite și beneficii limitate¹⁴*, prin care se prezintă într-o perspectivă critică ceea ce, încă, nu funcționează sau

¹¹ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 94/243 din 28.03.2014; documentul este disponibil online, la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0025&from=IT>

¹² Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 395 din 30.12.1989; documentul este disponibil online, la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:01989L0665-20080109>

¹³ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 76 din 23.03.1992; documentul este disponibil online, la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:01992L0013-20080109&from=NL>

¹⁴ Documentul este disponibil online, la adresa <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/ppp-9-2018/ro/>

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

funcționează ineficient în materia implementării acestui tip de parteneriat și a utilizării fondurilor europene în acest scop.

Din punct de vedere instituțional european, se remarcă o preocupare la nivelul anului 2008, atunci când Comisia, împreună cu Banca Europeană de Investiții și statele membre, înființează Centrul European de Expertiză în PPP (*European PPP Expertise Center, EPEC*), cu scopul sprijinirii statelor membre și a statelor candidate în procesul de aderare la Uniunea Europeană în realizarea unor parteneriate public-privat mai bune și al promovării bunelor practici existente în acest domeniu. EPEC și Comisia au activat împreună și în sensul determinării utilizării în implementarea parteneriatelor public-privat a fondurilor europene, ca soluție optimă pentru finanțarea marilor investiții. În activitatea sa, EPEC a emis o serie de documente și ghiduri relevante cu privire la domeniul de interes, dintre care s-au remarcat Ghidul EPEC pentru parteneriatele public-privat din noiembrie 2021, Un ghid pentru tratamentul statistic al PPP-urilor din septembrie 2016, Ghidul EPEC despre cum se pregătesc, achiziționează și livrează proiectele PPP: Ghidul de orientare ș.a.

Analizând cadrul juridic și instituțional existent la nivelul Uniunii Europene, constatăm faptul că relativa flexibilitate a acestuia în materia parteneriatului public-privat este justificată, pe de o parte, de multitudinea abordărilor statelor membre în accesarea acestui instrument, pentru îmbunătățirea capacității de asigurare a serviciilor publice, dar și de caracteristicile lui esențiale, respectiv cele legate de finanțare, prin atragerea capitalului privat (direct din patrimoniul partenerilor privați sau/și completat cu surse de finanțare suplimentare) și de modul de asumare a riscurilor.

2.3. Analiza legislației naționale primare relevante, cu incidență asupra problematicei parteneriatului public-privat

Problematika parteneriatului public-privat în România este abordată pentru prima dată printr-un act normativ dedicat în anul 2002, când este aprobată Ordonanța Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat¹⁵. Pentru a facilita implementarea și monitorizarea proiectelor de parteneriat, s-a creat și un cadru instituțional dedicat acestei problematice prin înființarea, în anul 2005, a Unității Centrale pentru Coordonarea Activității de Tip Parteneriat Public-Privat. UCCPPP

---

¹⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 94 din 2 februarie 2002

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

funcționa ca autoritate publică centrală de specialitate, aflată în subordinea Ministerului Finanțelor Publice, creată în scop de sprijin, îndrumare și monitorizare a tuturor părților interesate în proiectarea și implementarea unui proiect de parteneriat public-privat. Acest mecanism instituțional a avut o evoluție sinuoasă, existând atât în formule organizatorice dedicate problematicii, cât și, prin divizare, în structura altor compartimente din cadrul autorităților și instituțiilor publice cu atribuții funcționale în domeniul finanțelor publice, inclusiv ministerul de resort.

Ordonanța Guvernului nr. 16/2002, cu modificările și completările ulterioare, a fost aplicabilă până în anul 2006, când a fost abrogată prin adoptarea, în parcursul îndeplinirii condiționalităților în procedurile de pre-aderare la Uniunea Europeană, a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii¹⁶, noțiunea de parteneriat public-privat fiind înlocuită de cea specifică respectivelor formule contractuale reglementate.

Aderarea țării noastre la Uniunea Europeană determină un nou moment de referință în evoluția reglementărilor legale în domeniu, astfel că, după ce se constată ineficiența mecanismelor aflate în vigoare la acea dată, se încearcă din nou reglementarea expresă a parteneriatului public-privat, fiind adoptată Legea parteneriatului public-privat nr. 178/ 2010¹⁷, act normativ care nu reușește nici el să atingă un nivel bun al eficienței în implementare, deoarece în perioada de aplicare nu a fost încheiat niciun proiect de parteneriat.

La soluția reglementării, printr-un act normativ dedicat, a parteneriatului public-privat se renunță, din nou, în anul 2016, când, prin adoptarea Legii nr. 100/ 2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii¹⁸, este abrogată Legea nr. 178/ 2010.

Această abordare nu are o durată îndelungată, deoarece, în același an, este adoptată Legea nr. 233/2016 privind parteneriatul public-privat¹⁹.

Deși este păstrată soluția de reglementare printr-un act normativ dedicat, această lege nu are o durată prea mare de aplicabilitate, întrucât este abrogată prin intrarea în vigoare a Ordonanței de

---

¹⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 418 din 15 mai 2006

¹⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 676 din 5 octombrie 2010

¹⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 392 din 23 mai 2016

¹⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 954 din 25 noiembrie 2016

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

urgentă a Guvernului nr. 39/ 2018 privind parteneriatul public-privat²⁰, aflată în vigoare și în prezent, cu o serie de modificări și completări ulterioare, prin care sunt stabilite condiționalitățile juridice în baza cărora se încheie, se derulează și încetează parteneriatului public-privat.

Actul normativ fixează (la art. 6-9) înțelesul unor anumiți termeni importanți pentru cadrul contractual al parteneriatului public-privat, inclusiv descrierea părților acestuia.

Partenerul public²¹ apare ca fiind, după caz, reprezentat prin una dintre entitățile care sunt „autorități contractante sau entități contractante în sensul:

- art. 4 din Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice, cu modificările și completările ulterioare;
- art. 4 din Legea nr. 99/2016 privind achizițiile sectoriale, cu modificările și completările ulterioare;
- art. 9 și 10 din Legea nr. 100/2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii, cu modificările și completările ulterioare”.

Deși identificăm această legătură cu cadrul normativ incident achizițiilor publice, trebuie menționat faptul că normele specifice parteneriatului public-privat au un caracter de specialitate față de celelalte referite, derogând în mod corespunzător de la cadrul normativ general al achizițiilor publice.

În situația asocierii unor entități publice în vederea atribuirii și încheierii unui contract de parteneriat public-privat, acestea trebuie să încheie un acord de asociere în care să stabilească:

- „a) modul de repartizare între asociați și condițiile de exercitare a drepturilor și obligațiilor ce decurg din calitatea de partener public, pe parcursul executării contractului de parteneriat public-privat, cu respectarea dispozițiilor legale în materia proprietății publice;
- b) modul de utilizare a bunului/bunurilor și de operare a serviciului public ce formează obiectul parteneriatului public-privat;
- c) modul de repartizare între asociați, la terminarea contractului, și condițiile ulterioare de exercitare a drepturilor asupra bunului/bunurilor ce formează obiectul parteneriatului public-privat, cu respectarea dispozițiilor legale în materia proprietății publice.”²²

²⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 427 din 18 mai 2018

²¹ A se vedea prevederile art. 7 și art. 17 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

²² A se vedea prevederile art. 31 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Pentru anumite proiecte considerate ca fiind strategice, prin hotărâre a Guvernului se aprobă stabilirea în sarcina Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză pregătirea și atribuirea contractelor, în numele partenerilor publici care urmează să le implementeze.

De cealaltă parte, **partenerul privat**²³ este orice persoană juridică sau asocieră de persoane juridice, române sau străine, care nu se află printre entitățile sau autoritățile care pot deveni partener public și care își manifestă interesul de a participa în cadrul procedurii de atribuire a contractului de parteneriat public-privat și semnează cu partenerul public contractul respectiv. Normele legale incidente stabilesc o limitare acțională clară în sarcina partenerului privat, în sensul că acesta „*nu va putea subconcesiona, în tot ori în parte, bunurile, serviciile sau lucrările concesionate și nu va putea încredința realizarea obiectului contractului unei alte persoane*”.

Relația dintre parteneri poate fi susținută, în scopul implementării contractului de parteneriat public-privat, și de o altă entitate publică, care poate asuma față de partenerul privat obligații de plată sau garanții, în beneficiul partenerului public, cu condiția de a o face, în mod transparent, clar și fără echivoc, asigurându-se prevederea limitelor acționale în cuprinsul documentației specifice de fundamentare a proiectului și de atribuire a contractului.

Actul normativ statuează, de asemenea, obiectul parteneriatului public-privat și beneficiarii acestuia²⁴, mecanismul de parteneriat putând fi construit pentru:

- investiții care au ca obiect „*realizarea, reabilitarea și/sau extinderea unui bun sau a unor bunuri care vor aparține patrimoniului partenerului public și/sau operarea unui serviciu public*”;
- „*activități relevante în sectoarele de utilitate publică prevăzute în Legea nr. 99/2016 privind achizițiile sectoriale, cu modificările și completările ulterioare, precum și în vederea realizării de către un operator privat a serviciilor comunitare de utilități publice prevăzute în Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare*”.

În acest context, trebuie spus că normele legale privind parteneriatul public-privat se completează în mod corespunzător cu cele privind activitățile în sectoarele de utilitate publică și, respectiv, cu cele specifice serviciilor comunitare de utilități publice.

²³ A se vedea prevederile art. 6 lit. d) și f) și art. 8-9 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

²⁴ A se vedea prevederile art. 1 alin. (2), art. 5 și art. 15 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Toate acestea sunt realizate, în limitele clauzelor contractului de parteneriat, cu scopul de a aduce un beneficiu direct, prin utilizarea bunurilor și/sau serviciilor publice, partenerului public, unei alte instituții sau autorități publice sau comunității și cetățenilor, la modul general.

Normele actuale ne oferă și o prezentare a elementelor principale care caracterizează mecanismul parteneriatului²⁵, concentrate asupra:

- „a) cooperării dintre partenerul public și partenerul privat, în vederea implementării unui proiect public;*
- b) duratei relativ lungi de derulare a raporturilor contractuale, de peste 5 ani, care să permită partenerului privat recuperarea investiției și realizarea unui profit rezonabil;*
- c) finanțării proiectului, în principal din fonduri private și, după caz, prin punerea în comun a fondurilor private cu fonduri publice;*
- d) atingerii scopului urmărit de partenerul public și partenerul privat;*
- e) distribuirii riscurilor între partenerul public și partenerul privat, în funcție de capacitatea fiecărei părți contractante de a evalua, gestiona și controla un anumit risc.”*

Formele de parteneriat²⁶ care pot sta la baza construirii acestui tip de mecanism sunt și în legislația actuală cele două asupra cărora ne-am îndreptat atenția și mai sus, respectiv:

- „1. parteneriatul public-privat contractual - parteneriatul public-privat realizat în temeiul unui contract încheiat între partenerul public, partenerul privat și o societate nouă al cărei capital social este deținut integral de partenerul privat care va acționa ca societate de proiect;*
- 2. parteneriatul public-privat instituțional - parteneriatul public-privat realizat în temeiul unui contract încheiat între partenerul public și partenerul privat, prin care se constituie de către partenerul public și partenerul privat o societate nouă, care va acționa ca societate de proiect și care, ulterior înregistrării în registrul societăților, dobândește calitatea de parte la contractul de parteneriat public-privat respectiv.”*

²⁵ A se vedea prevederile art. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

²⁶ A se vedea prevederile art. 4 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

În ambele formule identificăm referirea la societatea de proiect, o societate comercială nouă, constituită, în condițiile legii, cu scopul exclusiv de a realiza, direct sau indirect, toate activitățile necesare pentru implementarea și realizarea obiectului contractului de parteneriat public-privat.

Pornind de la fundamentul conceptului de parteneriat public-privat, prin care se urmărește atragerea și implicarea capitalului privat în dezvoltarea infrastructurii și asigurarea serviciilor publice de calitate pentru cetățeni, finanțarea operațiunilor care decurg din derularea contractului se poate asigura fie integral din resurse ale partenerului privat, fie parțial din resurse ale acestuia, la care se adaugă și cele alocate de către partenerul public. În acest sens, sunt acceptate atât resurse proprii deținute de către partenerul privat, cât și cele atrase dinspre finanțatori – persoane fizice sau juridice, care pun la dispoziția societății de proiect mijloacele financiare necesare îndeplinirii obligațiilor asumate de partenerul privat.

Referitor la implicarea financiară a partenerului public²⁷, acesta poate contribui la finanțarea realizării investițiilor cu resurse financiare publice, care pot proveni inclusiv din fonduri externe nerambursabile și din contribuția națională aferentă acestora, în condițiile normelor naționale și ale Uniunii Europene. Resursele financiare publice care pot fi angrenate în aceste operațiuni de finanțare, de altă natură decât fonduri externe nerambursabile și contribuția națională aferentă acestora, nu pot depăși cota de 25% din valoarea totală a investiției.

Implicarea partenerului public în realizarea parteneriatului poate fi mai amplă decât implicarea financiară²⁸, făcând obiectul unei prevederi exprese în cuprinsul documentației de atribuire și al contractului aferent, prin:

- constituirea anumitor drepturi în favoarea societății de proiect sau partenerului privat;
- aporturi în numerar la capitalul social al societății de proiect;
- asumarea unor obligații de plată față de partenerul privat sau societatea de proiect, inclusiv pentru realizarea investițiilor;
- acordarea de garanții în favoarea finanțatorilor contractului de parteneriat public-privat;

²⁷ A se vedea prevederile art. 12 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

²⁸ A se vedea prevederile art. 13, art. 14 și art. 34 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- transmiterea sau constituirea, în favoarea societății de proiect, a dreptului de a colecta și utiliza pentru derularea proiectului tarife de la beneficiarii bunului/bunurilor sau serviciului public ce formează obiectul contractului de parteneriat public-privat;
- constituirea, fără parcurgerea unei proceduri de atribuire distincte, în beneficiul societății de proiect, cu privire la bunuri destinate realizării proiectului și asupra cărora are dreptul de a dispune, a unor drepturi de concesiune asupra bunurilor proprietate publică sau drepturi născute din închirierea bunurilor proprietate publică și a unor drepturi de superficie, de servitute sau drepturi de folosință asupra bunurilor proprietate privată.

Garanțiile care pot fi constituite de către partenerul public, precum și obligațiile care pot fi asumate de către acesta vor putea face obiectul unor contracte distincte, pe baza cărora se nasc raporturi juridice directe între partenerul public și finanțatorii contractului de parteneriat public-privat. Aceste contracte pot fi asumate, prin semnare, și de către partenerul privat și/sau societatea de proiect.

Acest tip de angajamente – garanții pot face obiectul unor înțelegeri și între partenerul privat, respectiv societatea de proiect, în favoarea finanțatorilor contractului. Ele pot viza creanțele și drepturile deținute în temeiul contractului, precum și acțiunile sau părțile sociale deținute în societatea de proiect, care pot face obiectul constituirii acestor garanții exclusiv în favoarea finanțatorilor și numai pe durata contractului. Ținând cont de importanța acestor angajamente pentru echilibrul și securitatea raporturilor născute în baza contractului de parteneriat public-privat și a părților implicate, prin intermediul acestuia se va conveni și asupra modalității de preluare sau de stingere a respectivelor garanții în situația încetării contractului înainte de expirarea termenului pentru care a fost încheiat, atât în vederea protejării interesului public, cât și a intereselor finanțatorilor contractului.

Pentru a ajunge în situația încheierii unui contract de parteneriat public-privat, legea prevede parcurgerea unor etape și condiții prealabile, obligatorii, astfel încât să poată fi declanșată și realizată, ulterior, în condiții eficiente, executarea obligațiilor asumate și îndeplinirea scopului pentru care se construiește respectiva formulă de parteneriat.

Prima și, poate, una dintre cele mai importante este realizarea de către partenerul public a *studiului de fundamentare*. În economia juridică, administrativă, a procedurilor specifice pentru lansarea unui astfel de parteneriat, studiul acesta are valoarea unui aviz conform, care produce efecte

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

juridice în planul încheierii ulterioare a contractului administrativ – contractul de parteneriat, fiind esențial pentru întocmirea proiectului parteneriatului public-privat.²⁹

Acest rol este întărit de normele legale care prevăd o asumare instituțională de nivel înalt pentru demersul investițional pentru care se construiește parteneriatul, fiind reglementată necesitatea aprobării studiului de fundamentare pentru proiectele administrației publice centrale de către Guvernul României, iar pentru cele de nivel local, ale administrației publice locale, de către autoritățile deliberative. Asumarea la nivel decizional a studiului de fundamentare este văzută ca o etapă distinctă în vederea încheierii contractului de parteneriat.

De altfel, aceste două etape țin, în exclusivitate, de implicarea statului, prin organele sale reprezentative, respectiv prin intermediul partenerului public care are inițiativa realizării unui proiect în acest format de parteneriat public-privat și, în final, al autorității competente în aprobarea studiului de fundamentare. În consecință, toate costurile care țin de realizarea studiului se suportă de la bugetul de stat, prin bugetul partenerului public sau, după caz, pentru proiectele considerate a fi de importanță strategică pentru stat, prin bugetul Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză. Acolo unde instituțiile statului nu au, în totalitate, capacitatea operațională și expertiza de specialitate necesare pentru elaborarea documentației specifice, pot fi contractate de pe piață servicii de consultanță necesare pentru fundamentarea tehnică, financiară și juridică a proiectării.

În structura studiului de fundamentare trebuie să se regăsească o serie de elemente principale, pe baza cărora se va fundamenta, din punct de vedere al eficienței economice, proiectarea parteneriatului. Altfel spus, prin studiul de fundamentare, partenerul public va prezenta dacă și în ce măsură scenariul implementării viitorului proiect de parteneriat public-privat este cel mai eficient pentru îmbunătățirea serviciului public vizat, în acord cu limitele interesului public, deci dacă este sau nu este oportun un asemenea demers în raport cu celelalte soluții administrative existente.

În acest sens, un prim element al studiului³⁰ este legat de gradul de suportabilitate a proiectului și comparația opțiunilor/aranjamentelor contractuale alternative pentru implementarea proiectului. Acesta vizează o descriere obiectivă a posibilității proiectului de a mobiliza resursele financiare

²⁹ A se vedea Puie O., *op. cit.*, pp. 110-111

³⁰ A se vedea prevederile art. 19 lit. a) și art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

necesare acoperirii costurilor, a capacității financiare a partenerului public și a oricăror altor entități publice implicate, necesară îndeplinirii obligațiilor de natură financiară asumate în cadrul contractului de parteneriat public-privat. Este importantă, tot aici, și capacitatea financiară a beneficiarilor direcți ai utilizării bunului/bunurilor sau serviciului public ce formează obiectul parteneriatului public-privat.

Pentru că este un aspect de specificitate al acestui tip de contract, interesează, încă din faza studiului de fundamentare, și structura de distribuire a riscurilor pentru fiecare opțiune alternativă de implementare a proiectului, fiind identificate categoriile de riscuri aferente implementării proiectului și cuantificarea acestora³¹. Documentul analitic va cuprinde și o prezentare a unor alternative de alocare a riscurilor între părțile contractante, în funcție de capacitatea fiecărei părți de a gestiona riscul asumat.

Implementarea, în condiții de eficiență a unui asemenea proiect, trebuie să țină seama și de echilibrul bugetar național, fiind necesară o analiză foarte clară a impactului asupra datoriei publice și a deficitului bugetar, în condițiile ce decurg din statutul țării noastre de stat membru al Uniunii Europene, a obligațiilor ce urmează a fi angajate de către partenerul public. Totodată, studiul trebuie să releve faptul că un asemenea proiect de parteneriat este finanțabil, dacă, prin structura sa tehnică, financiară și juridică, în condițiile pieței, permite atragerea de resurse financiare, inclusiv din credite, pentru a putea fi realizată o finanțare completă pe toată durata de implementare.

Evident că, așa cum menționam mai sus, studiul trebuie să demonstreze faptul că soluția de parteneriat public-privat reprezintă scenariul cel mai oportun de acțiune pentru realizarea scopului urmărit, context în care studiul trebuie să justifice eficiența economică a proiectului. În acest sens, se va elabora și include în cuprinsul studiului și o analiză cost-beneficiu din care să rezulte argumentele care justifică realizarea proiectului. Concomitent, se realizează și o comparație a costurilor estimate pe întreaga durată a contractului ajustate cu valoarea riscurilor în ipoteza realizării proiectului de către partenerul public din fonduri publice raportat la realizarea proiectului în parteneriat public-privat.³²

După finalizarea studiului de fundamentare, partenerul public va elabora proiectul de parteneriat public-privat, care va urma, la rândul-i, procedura specifică de aprobare la nivelul

³¹ A se vedea prevederile art. 19 lit. b) și art. 21 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

³² A se vedea prevederile art. 19 lit. e) și art. 24 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

autorității de stat competente și care, chiar dacă nu este prevăzut în mod expres în cuprinsul normelor legale incidente problematicii, rezultă implicit a fi necesar din cel puțin două considerente. În primul rând, avem unul de ordin tehnic, legat de structura unui asemenea document, aceasta fiind mai complexă decât cea prevăzută pentru studiul de fundamentare și care va sta la baza contractului de parteneriat, ce se va încheia ulterior etapei de atribuire. În al doilea rând, avem și un considerent de ordin juridic, prevăzut la art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, prin care se trimite la aplicarea de către partenerul public a prevederilor actului normativ în cauză pentru implementarea unui proiect, în cazul în care studiul de fundamentare a proiectului demonstrează, suplimentar elementelor principale cerute, *„faptul că mai mult de jumătate din veniturile care urmează să fie obținute de către societatea de proiect din utilizarea bunului/bunurilor sau operarea serviciului public ce formează obiectul proiectului provin din plăți efectuate de către partenerul public sau de către alte entități publice în beneficiul partenerului public”*.³³

În etapa următoare, are loc **selecția partenerului privat și procedura de atribuire** pentru încheierea contractului de parteneriat public-privat.

Contractele de parteneriat public-privat sunt atribuite ținându-se cont de concluziile studiului de fundamentare elaborate în funcție de obiectul contractului și de modalitatea în care se realizează transferul unei părți semnificative a riscului de operare de natură economică, în legătură cu exploatarea lucrărilor și/sau a serviciilor respective. Procedurile de atribuire sunt realizate, după caz, potrivit:

- prevederilor Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice, cu modificările și completările ulterioare;
- prevederilor Legii nr. 99/2016 privind achizițiile sectoriale, cu modificările și completările ulterioare;
- prevederilor Legii nr. 100/2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii, cu modificările și completările ulterioare.

Chiar dacă nu regăsim o reglementare expresă în cuprinsul actului normativ de referință, prin care să fie impuse ca obligatorii în procedura de selecție și atribuire, principii precum nediscriminarea,

³³ A se vedea prevederile art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

tratamentul egal, recunoașterea reciprocă, transparența, proporționalitatea, asumare răspunderii, evitarea conflictului de interese ș.a., aplicabile în materia achizițiilor publice, trebuie avute în vedere și în derularea mecanismelor parteneriatului public-privat.³⁴

În situația în care, în urma parcurgerii procedurii de selecție, nu se poate semna contractul de parteneriat public-privat, în condițiile legii, cu niciunul dintre investitorii privați care au depus oferte, partenerul public poate lansa o nouă procedură, cu respectarea aceluiași reguli. Aceeași abordare este prevăzută și în cazul în care partenerul privat sau societatea de proiect nu își îndeplinesc obligațiile asumate în cadrul contractului sau obligațiile față de finanțatorii proiectului, situație în care partenerul public, din proprie inițiativă sau la solicitarea finanțatorilor, poate înlocui partenerul privat. Această măsură se poate dispune numai dacă o asemenea clauză a fost înscrisă în documentația de atribuire și în contract, cu respectarea condițiilor privind clauza de revizuire, potrivit legii care reglementează procedura de atribuire a contractului. Dacă nu este posibilă o asemenea măsură, atunci partenerul public va rezilia contractul de parteneriat public-privat în cauză.³⁵

Pentru aceste situații, legiuitorul a prevăzut că sunt aplicabile³⁶, în mod corespunzător, și prevederile Legii nr. 101/2016 privind remediile și căile de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziție publică, a contractelor sectoriale și a contractelor de concesiune de lucrări și concesiune de servicii, precum și pentru organizarea și funcționarea Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor³⁷, cu modificările și completările ulterioare.

Parcurgerea etapei de selecție a partenerului privat și de atribuire a contractului este urmată de **elaborarea și aprobarea contractului de parteneriat public-privat** la nivelul autorității de stat competente (după caz, Guvern sau autoritatea publică locală), pe care legea îl instituie expres cu caracterul unui contract administrativ.

Structura contractului de parteneriat public-privat este detaliată de prevederile legale, astfel încât să asigure eficiența acestui instrument juridic în implementarea proiectului de interes și asigurarea unei protecții juridice corespunzătoare tuturor părților aflate în raporturi juridice născute

³⁴ A se vedea Puie O., *op. cit.*, p. 140

³⁵ A se vedea prevederile art. 27-28 și art. 39 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

³⁶ A se vedea prevederile art. 29 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/ 2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

³⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 393 din 23 mai 2016

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

în temeiul lui. Reținem că în cuprinsul contractului se regăsesc reglementate cel puțin următoarele aspecte³⁸:

- a) *obiectul proiectului realizat în parteneriat public-privat;*
- b) *condițiile de înființare și funcționare a societății de proiect;*
- c) *termenele de realizare a lucrărilor;*
- d) *drepturile constituite în favoarea partenerului privat și a societății de proiect, inclusiv cu privire la bunurile cu care partenerul public contribuie la realizarea proiectului de parteneriat public-privat;*
- e) *drepturile și obligațiile partenerului public, ale partenerului privat și ale societății de proiect, pe parcursul derulării proiectului de parteneriat public-privat, inclusiv obligațiile partenerului privat și ale societății de proiect menite să garanteze respectarea destinației bunurilor implicate în proiectul de parteneriat public-privat și a condițiilor de realizare a serviciului public;*
- f) *regimul juridic al bunurilor implicate în proiect, inclusiv al bunurilor realizate sau dobândite în cursul derulării proiectului, și modalitatea de transfer al acestor bunuri la încetarea contractului, cu respectarea dispozițiilor legale în materia proprietății publice.*

Contractul de parteneriat public-privat trebuie să prevadă bunurile sau categoriile de bunuri care, pe parcursul derulării contractului sau la încetarea acestuia, urmează să intre în proprietatea partenerului public, respectiv a societății de proiect inclusiv, după caz:

- bunurile realizate pe parcursul executării contractului ca urmare a realizării investițiilor asumate de către partenerul privat sau societatea de proiect;
- bunurile pe care societatea de proiect trebuie să le transfere partenerului public la încetarea, din orice motiv, a contractului de parteneriat public-privat;
- bunurile pe care partenerul public are opțiunea de a le cumpăra la încetarea, din orice motiv, a contractului de parteneriat public-privat;
- bunurile care rămân în proprietatea societății de proiect la încetarea, din orice motiv, a contractului de parteneriat public-privat.

³⁸ A se vedea prevederile art. 17 alin. (3), art. 32-33, art. 35-38, art. 40-41 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/2018, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209193>

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

La încetarea, din orice motiv, a contractului de parteneriat public-privat, drepturile constituite de partenerul public în favoarea partenerului privat sau a societății de proiect vor înceta, iar bunurile realizate sau dobândite de societatea de proiect și reprezentând obiectul contractului de parteneriat public-privat, precum și cele necesare derulării serviciului public ce urmează a fi transferate partenerului public trebuie să fie libere de sarcini, în bună stare de funcționare și exploatabile conform standardelor aplicabile serviciului public și/sau bunurilor similare, în condiții stabilite prin contractul de parteneriat public-privat.

Totodată, aceste bunuri, precum și bunurile pentru care nu s-a realizat recepția la terminarea lucrărilor, sunt transferate partenerului public, în condițiile prevăzute în contractul de parteneriat public-privat, cu plata unei compensații calculate conform unui mecanism prevăzut de documentația de atribuire și contractul de parteneriat public-privat.

În situația încetării contractului ca urmare a culpei partenerului privat, din valoarea acelei compensații sunt deduse orice sume datorate de partenerul privat drept despăgubiri, stabilite conform contractului de parteneriat public-privat.

Dacă încetarea contractului s-a datorat culpei partenerului public, la valoarea compensației respective se adaugă sumele datorate de partenerul public drept despăgubiri, stabilite conform contractului de parteneriat public-privat.

Aceleași reguli sunt aplicabile și în cazul preluării acțiunilor sau părților sociale ale partenerului privat în societatea de proiect, însă cu raportarea corespunzătoare la un preț stabilit în conformitate cu prevederile documentației de atribuire și ale contractului de parteneriat public-privat.

De asemenea, la încetarea contractului de parteneriat public-privat ca urmare a expirării duratei pentru care a fost încheiat, acele bunuri se transferă partenerului public, cu titlu gratuit. Totodată, partenerul public va putea prelua, cu titlu gratuit, și acțiunile sau părțile sociale ale partenerului privat în societatea de proiect, în conformitate cu prevederile contractului de parteneriat public-privat;

g) *durata contractului* – se stabilește, în principal, în funcție de perioada de amortizare a investițiilor ce urmează să fie realizate de către societatea de proiect și în funcție de modalitatea de finanțare a acestora, astfel încât:

- să se evite restricționarea artificială a concurenței;

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- să se asigure un profit rezonabil pentru domeniul respectiv, ca urmare a exploatării bunului/bunurilor și operării serviciului public ce formează obiectul proiectului;
- să se asigure un nivel rezonabil și suportabil al prețurilor pentru serviciile ce formează obiectul proiectului, ce urmează să fie plătite de către beneficiarii serviciilor;
- h) modalitatea de finanțare și etapele proiectului de parteneriat public-privat;*
- i) remunerarea partenerului privat, indicând în detaliu modalitatea de calcul și de plată, inclusiv posibilitatea compensărilor/deducerilor între sumele de plată cuvenite partenerului privat și orice eventuale daune sau alte sume de plată datorate de către partenerul privat;*
- j) modalitatea de alocare a riscurilor în cadrul proiectului de parteneriat public-privat;*
- k) caracteristicile și obiectivele de performanță ale bunului sau bunurilor ce vor fi realizate în cadrul proiectului, precum și indicatorii de performanță ai serviciului public ce formează obiectul proiectului;*
- l) modalitatea de monitorizare și control de către partenerul public al respectării obligațiilor partenerului privat și ale societății de proiect – partenerul public are dreptul să monitorizeze și să controleze, pe toată perioada derulării contractului de parteneriat public-privat, modul în care partenerul privat și/sau societatea de proiect își execută obligațiile născute din contractul de parteneriat public-privat și/sau din prevederile legale aplicabile;*
- m) procedura de aprobare de către partenerul public a contractelor încheiate de partenerul privat și societatea de proiect cu afiliații partenerului privat;*
- n) garanțiile de bună execuție ce vor fi asigurate de partenerul privat;*
- o) asigurările ce vor fi încheiate și menținute pe parcursul derulării proiectului de parteneriat public-privat;*
- p) proceduri de preluare a drepturilor și obligațiilor partenerului privat de către finanțatorii proiectului și/sau un nou partener privat;*
- q) răspunderea contractuală, inclusiv sancțiunile și penalitățile aplicabile partenerului privat în cazul neexecutării obligațiilor sale, în special în cazul neatingerii sau nemenținerii obiectivelor ori indicatorilor de performanță, precum și, după caz, posibilitatea compensării sumelor astfel datorate de partenerul privat cu plățile datorate de partenerul public în temeiul contractului de parteneriat public-privat;*

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

r) dreptul partenerului public de a modifica unilateral anumite părți ale contractului și dreptul partenerului public de a denunța unilateral contractul, precum și condițiile de exercitare a acestor drepturi, inclusiv modalitatea de stabilire și plată a eventualei compensații datorate partenerului privat.

Din motive excepționale legate de interesul public (aspecte precum cele legate de sănătatea publică, protecția mediului, standarde de siguranță și calitate, suportabilitatea tarifului de către utilizatorii serviciului, necesitatea de a asigura accesul neîngrădit la un anumit serviciu public), partenerul public poate modifica sau denunța unilateral contractul de parteneriat public-privat, numai cu respectarea următoarelor condiții:

- această posibilitate, inclusiv categoriile de motive excepționale legate de interesul public, a fost inclusă în documentația de atribuire, într-o modalitate clară, precisă și neechivocă, precum și în contractul de parteneriat public-privat;
- modificarea contractului nu alterează natura generică a contractului inițial;
- cu notificarea prealabilă a partenerului privat, a societății de proiect și a finanțatorilor proiectului de parteneriat public-privat.

Dacă modificarea ori denunțarea unilaterală a contractului îi aduce un prejudiciu partenerului privat, acesta are dreptul la o despăgubire, stabilită potrivit prevederilor documentației de atribuire și ale contractului de parteneriat public-privat. Totodată, este necesar și un mecanism de ajustare a plăților către partenerul privat și societatea de proiect, în situația în care modificarea unilaterală a contractului este favorabilă partenerului privat, prin reducerea lucrărilor ce trebuie executate sau în orice altă modalitate.

În caz de dezacord cu privire la suma despăgubirii/ajustării, aceasta va fi stabilită de către instanța judecătorească competentă, însă această acțiune nu justifică, în niciun caz, neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor de către partenerul privat sau, după caz, societatea de proiect.

Altfel, contractul de parteneriat public-privat poate fi modificat numai în cazurile și în condițiile de modificare a contractului prevăzute de legea corespunzătoare care reglementează procedura de atribuire. Orice modificare a contractului de parteneriat public-privat în timpul derulării acestuia se

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

realizează cu aprobarea Guvernului sau a autorității deliberative care a aprobat încheierea contractului, după caz;

s) mecanisme de împărțire a profitului din refinanțare;

t) procedura și limitele subcontractării;

u) cauzele de încetare a contractului și condițiile în care se asigură continuitatea serviciului public realizat în cadrul parteneriatului public-privat;

v) clauze care să reglementeze compensațiile datorate de părți în caz de încetare a contractului înainte de termen;

w) orice alte aspecte care, în condițiile legii, sunt parte a contractului de parteneriat public-privat.

Odată elaborat și aprobat legal, contractul de parteneriat public-privat poate fi semnat de către părți, el fiind încheiat în conformitate cu legea română, indiferent de naționalitatea partenerului privat.

Ultima dintre etapele prevăzute pentru încheierea și începerea executării obligațiilor dintr-un contract de parteneriat public-privat este cea privind îndeplinirea tuturor condițiilor suspensive prevăzute în contractul de parteneriat public-privat, inclusiv a închiderii financiare.

În cazul existenței unor aspecte contradictorii între părți, competența de soluționare a eventualelor litigii izvorâte din încheierea și/sau executarea contractelor de parteneriat public-privat este stabilită de Legea nr. 101/2016, cu modificările și completările ulterioare.

După semnarea contractului, în termen de 30 de zile de la semnare, partenerul public are obligația de a transmite o copie conformă cu originalul a acestuia către Institutul Național de Statistică.

În concluzie, analizând normele juridice de la nivelul legislației primare, constatăm faptul că aceasta nu mai că răspunde necesității de a fundamenta atragerea capitalului privat în proiectele de dezvoltare a capacităților administrației publice angrenate în prestarea serviciilor publice pentru cetățeni, ci este conturată de o așa manieră încât asigură flexibilitatea necesară utilizării soluției parteneriatului public-privat adaptate fiecăruia dintre acestea.

În consecință, din punct de vedere juridic, parteneriatul public-privat este, în prezent, o opțiune consolidată pe care o are la dispoziție statul pentru reabilitarea și/sau extinderea infrastructurii tehnico-edilitare aflate la baza asigurării serviciilor publice ori, după caz, pentru operarea propriu-zisă a acestora, la un nivel calitativ superior și în acord cu interesul public.

2.4. Utilitatea și limitele parteneriatului public-privat în eficientizarea furnizării serviciilor comunitare de utilități publice

Așa cum am precizat mai sus, proiectele de tipul parteneriatului public-privat pot fi implementate și în legătură cu eficientizarea furnizării serviciilor comunitare de utilități publice, pentru operarea propriu-zisă a acestora de către prestatori privați³⁹, la nivelul tuturor unităților administrativ-teritoriale și, după caz, al subdiviziunilor lor.

Cadrul normativ, de nivel primar, incident în această privință, suplimentar actelor normative invocate anterior, cuprinde și prevederile Legii nr. 51/ 2006 a serviciilor comunitare de utilități publice, republicată⁴⁰, cu modificările și completările ulterioare.

În sensul acestui act normativ⁴¹, serviciile comunitare de utilități publice cuprind acele activități pe care administrația publică este responsabilă în a le presta în folosul comunităților, pentru asigurarea satisfacerii nevoilor sociale esențiale, de utilitate și interes public general, privind:

- alimentarea cu apă, precum și canalizarea și epurarea apelor uzate ori procesarea apelor uzate, printr-un serviciu public inteligent alternativ;
- colectarea, canalizarea și evacuarea apelor pluviale;
- alimentarea cu energie termică în sistem centralizat;
- salubritatea localităților;
- iluminatul public;
- alimentarea cu gaze naturale;
- transportul public local de călători.

Dezvoltarea acestor servicii publice, inclusiv prin intermediul soluției parteneriatului public-privat, are în vedere facilitarea obținerii unui nivel ridicat al calității acestora, urmărind creșterea siguranței și accesibilității lor, în condițiile asigurării egalității de tratament și a unui acces universal

³⁹ Se impune precizarea faptului că mecanismul parteneriatului public-privat nu este aplicabil delegării gestiunii serviciilor comunitare de utilități publice către operatori – societăți comerciale al căror capital este deținut în integralitate de către unitățile administrativ – teritoriale, în aceste cazuri fiind specifice exclusiv limitele contractuale corespunzătoare, la modul general, contractelor de delegare a gestiunii.

⁴⁰ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 121 din 5 martie 2013

⁴¹ A se vedea prevederile art. 1 din Legea nr. 51/ 2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, disponibilă online, la adresa <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/70015>

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

al utilizatorilor. Acolo unde administrația publică nu are capacitatea de a asigura, la un nivel calitativ corespunzător, adaptat scopului și în acord cu interesul public, unele servicii de utilități se pot delega către alți operatori, de la nivelul unității administrativ teritoriale respective sau existenți în plan regional.

Autoritățile administrației publice locale hotărăsc în mod liber asupra modalității de gestiune, directă sau prin delegare, a serviciilor de utilități publice aflate sub responsabilitatea lor. Încredințarea sarcinii furnizării sau a prestării unui serviciu de utilități publice ori a uneia sau mai multor activități din sfera acestuia poate fi realizată de către autoritățile publice locale delegare, prin transferarea, în tot sau în parte, a competențelor și responsabilităților privind furnizarea sau prestarea, în baza unui contract de delegare a gestiunii. Această operațiune vizează atribuirea către unul sau mai mulți operatori delegați, locali sau regionali, atât cu privire la operarea propriu-zisă a serviciului, cât și în ceea ce privește punerea la dispoziția operatorului a sistemului de utilități publice aferent serviciului delegat, totodată, fiind transferate și dreptul și obligația de a-l administra și exploata.

Inițiativa delegării poate aparține și asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, în numele și pentru unitățile administrativ-teritoriale membre, în baza unui mandat special acordat de către acestea.

Modul de reglementare a gestiunii delegate a serviciilor comunitare de utilități publice este pe deplin compatibil cu accesarea soluției parteneriatului public-privat, autoritățile delegare fiind cele care decid, în funcție de indicatori de eficiență și eficacitate, cu privire la atribuirea în consecință a acestora, cu sau fără proiectarea unui asemenea mecanism. Totodată, este relevant faptul că întregul proces de documentare, atribuire și, ulterior, gestiunea propriu-zisă a serviciilor delegate, inclusiv din perspectiva stabilirii prețurilor și tarifelor aferente, se supune și normelor juridice de nivel superior, speciale în domeniile corespunzătoare acestora, dar și celor emise de către autoritățile naționale de reglementare competente.

Contractul de delegare a gestiunii serviciilor de utilități publice poate fi materializat prin intermediul unui contract de concesiune de servicii sau a unui contract de achiziție publică de servicii, având la bază o documentație de atribuire elaborată de către autoritatea delegată, în conformitate cu prevederile Legii nr. 98/2016, Legii nr. 99/2016 și ale Legii nr. 100/2016, toate cu modificările și completările ulterioare, aceleași acte normative pe care le indicăm și anterior ca fundamentând procedurile specifice parteneriatului public-privat. Totodată, uzual, delegarea gestiunii serviciilor comunitare de utilități publice se realizează numai după efectuarea de către autoritățile publice locale a unor analize tehnico-economice și de eficiență a

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

costurilor de operare, materializate în studii de oportunitate. Și aceste documente și proceduri sunt similare celor specifice parteneriatului public-privat, unde indicăm studiul de fundamentare ca suport integrat pentru procedura de atribuire.

Durata acestor contracte este limitată, de regulă la 5 ani, iar acolo unde se estimează ca fiind necesară o durată mai mare, aceasta se stabilește, după caz, în conformitate cu prevederile Legii nr. 98/2016, ale Legii nr. 99/2016 și ale Legii nr. 100/2016, fără a depăși durata maximă necesară recuperării investițiilor prevăzute în sarcina operatorului delegat prin contractul de delegare.

În raportul juridic care se naște între autoritatea delegată și operatorul delegat, sunt stabilite anumite limite și competențe, în beneficiul partenerului public, legate de prerogativele de elaborare a politicilor și strategiilor de dezvoltare a serviciilor și sistemelor de utilități publice respective, precum și de control și supraveghere a modului în care se realizează acestea, a îndeplinirii indicatorilor de performanță și de calitate aferenți și a modului de formare, stabilire și ajustare a prețurilor și tarifelor corespunzătoare. În acest sens, identificăm aspectele referitoare la nivelul de calitate al serviciilor publice prestate și pe cele privind modul de stabilire a prețurilor și tarifelor ca fiind clauze contractuale de drept public, reglementare, care nu pot fi negociate.

Trecerea la inițiativa de delegare a serviciilor de utilități publice printr-un proiect de parteneriat public-privat poate avea loc atât printr-un contract de parteneriat public-privat încheiat între partenerul public și partenerul privat, cât și prin intermediul unei societăți de proiect, care se înființează pentru implementarea unui contract de parteneriat public-privat, către care, ulterior, se atribuie gestiunea propriu-zisă a serviciului public respectiv și încasarea tarifelor aferente de la utilizatori, printr-un contract de delegare a gestiunii serviciului public, tot de tipul unui contract de parteneriat public-privat, subsecvent primului.⁴² În această situație, relația dintre societatea de proiect și utilizatorii serviciului public face obiectul unui raport juridic distinct, născut în temeiul unui contract de furnizare dedicat, a cărui jurisdicție aparține instanțelor de judecată competente, la sesizarea directă a societății de proiect împotriva utilizatorului care nu își îndeplinește obligațiile de plată.

În fine, diferențierea între un contract de delegare a gestiunii serviciului public și unul care prezintă și caracterul de contract de parteneriat public-privat se face după cum este sau nu necesară

⁴² A se vedea Puie O., *op. cit.*, p. 218

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

și, în consecință, consfințită contractual, participarea partenerului public la finanțarea proiectului și/sau asumarea de către acesta a unei părți a riscurilor implicate de operarea serviciului public respectiv ori de realizarea investiției vizate. Atunci când finanțarea operațiunilor privind prestarea serviciului public delegat și asumarea riscurilor aferente sunt atribuite în sarcina exclusivă a operatorului delegat, contractul de delegare a serviciului public păstrează caracteristicile sale de bază, în timp ce, dacă finanțarea și, respectiv, asumarea riscurilor incidente este partajată (potrivit posibilităților obiective de acoperire) între operatorul delegat și autoritatea publică delegată, contractul respectiv va îmbrăca formatul juridic specific contractului de parteneriat public-privat.

Capitolul 3.

ABORDĂRI ALE PARTENERIATULUI PUBLIC – PRIVAT DIN PERSPECTIVA SISTEMULUI DE CONTABILITATE NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

3.1. Aspecte generale privind reglementările contabile aplicabile în România

În România, se aplică, în prezent, în funcție de categoria în care se încadrează o anumită entitate, fie Standarde Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), fie reglementări contabile naționale.

Aplicarea obligatorie a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) a început la 1 ianuarie 2007, pentru situațiile financiare consolidate ale companiilor listate și ale instituțiilor financiar-bancare (Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1.121/2006).

Începând cu 2012, conform Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 881, au fost obligate să aplice IFRS pentru întocmirea situațiilor financiare individuale toate companiile ale căror acțiuni erau admise la tranzacționare pe o piață reglementată. Pentru a facilita aplicarea IFRS, Ministerul Finanțelor Publice a emis, în 2012, Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1286 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile societăților comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată. În 2016, Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1286/2012 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile societăților comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată a fost înlocuit cu Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 2844 din 12 decembrie 2016 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară.

Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 2844/2016 nu a adus modificări semnificative față de Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1286/2012 dar a extins aria entităților care aplică reglementări conforme cu IFRS. El a suportat ulterior numeroase modificări/completări prin publicarea alor ordine ale ministrului finanțelor publice (de exemplu, OMFP 666/2015, OMFP nr.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

85/2022 etc.). Reglementările contabile conforme cu IFRS aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 2844/2016 stabilesc responsabilități ce revin conducerii entităților în legătură cu conducerea contabilității, auditarea și publicarea situațiilor financiare. O prevedere importantă în ordinul menționat se referă la aplicarea IFRS împreună cu legislația, astfel că entitățile trebuie să se asigure că respectă atât legislația primară cât și cea secundară. Aplicarea corespunzătoare a IFRS este deosebit de importantă pentru că entitățile care intră sub incidența acestora sunt ”*entități de interes public*”, ele fiind unele dintre cele mai importante entități din economie sub aspectul indicatorilor realizați, domeniului de activitate sau importanța socială.

Cea mai mare parte a entităților aplică însă reglementările contabile conforme cu directivele europene aprobate prin Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014, cu modificările și completările ulterioare. Reglementările contabile aprobate prin Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014 cuprind reguli și tratamente contabile care, în mare parte, sunt similare celor IFRS, existând totuși și diferențe de tratament contabil.

3.2. Abordări ale parteneriatului public – privat din perspectiva reglementărilor contabile internaționale

În referențialul contabil internațional *nu există un standard IFRS* specific care să se aplice acordurilor de parteneriat public-privat. Totuși, există două interpretări aplicabile acordurilor de acest tip: IFRIC 12 „Acorduri de concesiune de servicii” și SIC 29 „Acorduri de concesiune de servicii: Prezentări”.

Înainte de publicarea, în 2006, a interpretării IFRIC 12, cu excepția SIC 29 „Acorduri de concesiune de servicii: Prezentări”, nu existau reguli emise de organismul contabil internațional care să reglementeze acordurile de concesiune de servicii. Din acest motiv, operatorii trebuiau să își stabilească politicile de contabilizare și raportare făcând apel la prevederi din numeroase standarde în vigoare în anii respectivi. Cele mai semnificative erau standardele enumerate de IFRIC 12 la rubrica de referințe: IFRS 1 „*Adoptarea pentru prima dată a standardelor internaționale de raportare financiară*”, IFRS 7 „*Instrumente financiare: Prezentări*”, IAS 8 „*Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori*”, IAS 11 „*Contracte de construcții*”, IAS 16 „*Imobilizări corporale*”,

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

IAS 17 „Leasing”, IAS 18 „Venituri”, IAS 20 „Contabilitatea subvențiilor guvernamentale și prezentarea informațiilor legate de asistența guvernamentală”, IAS 23 „Costurile îndatorării”, IAS 32 „Instrumente financiare: Prezentare”, IAS 36 „Deprecierea activelor”, IAS 37 „Provizioane, datorii contingente și active contingente”, IAS 38 „Imobilizări necorporale”, IAS 39 „Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare” (standard care fost înlocuit ulterior de IFRS 9 *Instrumente financiare*) și IFRIC 4 „Determinarea măsurii în care un angajament conține un contract de leasing”. Acest lucru a făcut ca operatori din diferite țări să aplice tratamente contabile diferite, în special în ceea ce privește infrastructura construită, achiziționată sau pusă la dispoziție pentru furnizarea unui serviciu public dar și pentru alte drepturi și obligații ce decurg din aranjamente de acest tip. Problemele au fost, cel puțin parțial, rezolvate prin publicarea IFRIC 12.

IFRIC 12 se aplică acordurilor de concesiune de servicii de la public la privat, acorduri în care organismul din sectorul public (organism numit concedent) controlează sau reglementează serviciile furnizate cu infrastructura de către entitatea din sectorul privat (entitate numită operator). IFRIC 12 interpretează diferite standarde în stabilirea cerințelor contabile pentru acordurile de concesiune de servicii. La rândul său, SIC 29 prevede informațiile care ar trebui prezentate în notele la situațiile financiare ale unui operator de concesiune și ale unui furnizor de concesiune atunci când cele două părți sunt unite printr-un acord de concesiune de servicii.

În conformitate cu IFRIC 12, un acord de concesiune de servicii este un acord prin care fie guvernul, fie orice alt organism din sectorul public încheie contracte cu un operator privat pentru a dezvolta/moderniza, opera și întreține activele de infrastructură ale concedentului, ca de exemplu: rețele de distribuție a apei, poduri, tuneluri, drumuri, aeroporturi, rețele de distribuție a energiei, spitale etc. Concedentul controlează sau reglementează ce servicii trebuie să furnizeze operatorul utilizând activele, cui să furnizeze serviciile și la ce preț. De asemenea, concedentul controlează orice interes rezidual semnificativ în active la sfârșitul perioadei acoperite de acord.

Parteneriatul public-privat tipic care intră în sfera de aplicare a interpretării IFRIC 12 este aranjamentul „construire-exploatare-transfer”. Acest tip de aranjament presupune că un operator construiește infrastructura care urmează să fie utilizată pentru a furniza un serviciu public. În plus, el operează și întreține acea infrastructură pentru o perioadă de timp specificată. Pentru serviciile sale, operatorul este plătit pe perioada contractului sau el primește dreptul de a taxa utilizatorii pentru

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

serviciile furnizate. În mod evident, în contractul încheiat între părți sunt prevăzute standarde de performanță, mecanisme de stabilire a prețurilor și clauze pentru arbitrarea litigiilor.

IFRIS 12 se aplică însă și pentru aranjamente de tip „reabilitare, operare, transfer”, în care operatorul modernizează infrastructura existentă iar apoi întreține și operează infrastructura modernizată.

De regulă, un acord de concesiune de servicii are următoarele caracteristici: concedentul este o entitate din sectorul public sau o entitate din sectorul privat căreia i-a fost transferată responsabilitatea pentru serviciu; operatorul este responsabil pentru cel puțin o parte din gestionarea infrastructurii și a serviciilor conexe și nu acționează doar ca un agent în numele concedentului; în acord sunt stabilite prețurile inițiale care urmează să fie aplicate de către operator și condițiile de revizuire a prețurilor pe perioada acordului; operatorul este obligat să predea infrastructura concedentului într-o condiție specificată la sfârșitul perioadei aranjamentului, pentru o contraprestație suplimentară mică sau nulă, indiferent de partea care a finanțat-o inițial (IFRIC 12.3).

Contabilizarea unui acord de concesiune depinde de termenii specifici ai contractului, impactul asupra situațiilor financiare fiind diferit, în funcție de modelul aplicat: modelul activului financiar sau modelul immobilizărilor necorporale. Trebuie însă precizat că, în condițiile în care infrastructura este controlată de către concedent, operatorul nu recunoaște infrastructura drept immobilizări corporale. La rândul său, operatorul nu recunoaște o creanță de leasing financiar pentru închirierea infrastructurii de serviciu public către concedent, indiferent de gradul în care el suportă riscurile și avantajele aferente dreptului de proprietate asupra activelor.

Modelul activului financiar

Acest model presupune că operatorul recunoaște un activ financiar în măsura în care are un drept contractual necondiționat de a primi numerar sau alte active financiare de la concedent sau la indicația concedentului pentru serviciile de construcții. Conform prevederilor IFRIC 12, operatorul are dreptul necondiționat de a primi numerar dacă concedentul garantează contractual să plătească operatorului:

- a) *sume specificate sau determinabile*; sau

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

b) *deficitul*, în cazul în care un astfel de deficit există, între sumele primite de la utilizatorii serviciului public și sumele specificate sau determinabile, chiar dacă plata este condiționată de îndeplinirea de către concesionar a cerințelor specificate de calitate sau performanță a infrastructurii.

Activele financiare recunoscute sunt prezentate în Situația poziției financiare la rubrica „Active financiare din exploatare”. Contabilitatea ulterioară a activului financiar ține cont de prevederile standardului IFRS 9 „Instrumente financiare”. Conform IFRS 9, în funcție de categoria în care a fost clasificat, un activ financiar va fi evaluat la cost amortizat, la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global sau la valoarea justă prin profit sau pierdere. Pentru calculul costului amortizat este necesară rata efectivă a dobânzii. Se obișnuiește să se utilizeze o rată a dobânzii efective egală cu costul mediu ponderat al capitalului entităților care dețin activele respective. Eventualele deprecieri ale activului financiar sunt recunoscute în conformitate cu IFRS 9. Fluxurile de trezorerie aferente acestor active financiare sunt prezentate în Situația fluxurilor de trezorerie, la activități de investiții. Veniturile asociate acestui model financiar se recunosc în conformitate cu IFRS 15 „Venituri din contractele cu clienții”. Exemple de astfel de venituri pot fi: veniturile înregistrate pe baza finalizării, în cazul activelor financiare din exploatare în construcții, remunerația activului financiar de exploatare înregistrată în venituri din active financiare de exploatare; serviciul cu plată etc.

Modelul imobilizărilor necorporale

Acest model presupune că operatorul recunoaște o imobilizare necorporală în măsura în care primește un drept (o licență) de a taxa utilizatorii serviciului public. Trebuie precizat însă că un drept de a taxa utilizatorii serviciului public nu este un drept necondiționat de a primi numerar, deoarece sumele sunt condiționate de măsura în care publicul utilizează serviciul respectiv. Imobilizările necorporale rezultate din aplicarea IFRIC 12 sunt recunoscute în Situația poziției financiare la rubrica „Imobilizări necorporale din concesiune”. Contabilitatea ulterioară a imobilizărilor necorporale ține cont de prevederile standardului IAS 38 „Imobilizări necorporale”. Conform IAS 38, imobilizarea necorporală va fi, în principiu, amortizată pe durata contractului, fiind evaluată la cost amortizat. Plățile aferente construcției infrastructurilor în regim de concesiune contabilizate folosind „modelul imobilizărilor necorporale” sunt prezentate în Situația fluxurilor de trezorerie la activități de investiții, în timp ce încasările sunt prezentate la activități de exploatare. Veniturile asociate acestui model se

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

contabilizează în conformitate cu IFRS 15, incluzând, de exemplu, veniturile înregistrate pe bază de finalizare pentru active și infrastructură în construcție și serviciul cu plată.

IFRIC 12 precizează ca este posibil ca ambele tipuri de contraprestații să poată exista în cadrul aceluiași contract. De exemplu, în măsura în care concedentul a oferit operatorului o garanție necondiționată a plăților minime pentru construcție, operatorul recunoaște un activ financiar. În același timp, operatorul poate recunoaște o imobilizare necorporală reprezentând dreptul de a taxa utilizatorii serviciului public, care se adaugă plăților minime garantate. În astfel de situații, în literatura de specialitate se vorbește despre **modelul mixt sau bifurcat**.

Exemplu:

O entitate Beta din sectorul public a încheiat un acord cu un partener public Gama pentru construirea și exploatarea unei uzine de demineralizare a apei. Prin contract, operatorul Gama primește pentru investiția întreprinsă o sumă anuală specificată și o sumă specificată pe metru cub de apă demineralizată produsă de uzină. Partenerul public Beta garantează achiziționarea întregii producții de apă pe care o poate produce uzina, pe principiul „take-or-pay”. Suma specificată pe metru cub este suficientă pentru a acoperi costurile de producție ale operatorului Gama pe baza capacității tehnice a uzinei (de exemplu, 100 de milioane metri cubi de apă pe an).

Deoarece partenerul public Beta a garantat achiziționarea întregii producții de apă produsă de uzină, operatorul Gama nu este expus riscului de cerere ci doar riscului de disponibilitate în timpul perioadei de funcționare. În aceste condiții, acordul de concesiune ar trebui contabilizat utilizând modelul activelor financiare. Există însă situații în care, prin contract, partenerul public Beta garantează achiziția doar pentru o parte din producția de apă demineralizată (de exemplu, până la 20 de milioane metri cubi pe an) și operatorul privat Gama are dreptul de a taxa beneficiarii pentru producția rămasă (cu condiția ca partenerul public să controleze cui trebuie vândută producția respectivă și la ce preț). În astfel de situații, operatorul privat Gama ar trebui să aplice modelul bifurcat, recunoscând, în același timp, un activ financiar și o imobilizare necorporală.

Este evident că cele trei modele de contabilizare conforme cu IFRIC 12 au impact diferit asupra contului de profit și pierdere. Astfel, în cazul unui acord de concesiune de transport cu o investiție inițială semnificativă în infrastructura care este finanțată cu împrumuturi bancare, modelul activelor financiare va genera, în principiu, un venit net mai mare în primii ani de contract și venituri mai mici

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

în ultimii ani. Modelul imobilizărilor necorporale va avea consecințele opuse și va genera venituri mai mici în primii ani ai contractului comparativ cu modelul imobilizărilor financiare și venituri mai mari în anii următori. Diferența între cele două modele este normală. În cadrul modelului activelor financiare, venitul este recunoscut preponderent în primii ani datorită utilizării metodei ratei efective a dobânzii și absenței amortizării activului. Teoretic, venitul net conform modelului mixt ar trebui să fie între modelul activelor financiare și modelul imobilizărilor necorporale.

Recunoașterea acordurilor de concesiune în cazul în care infrastructurile existente sunt puse la dispoziția operatorului de către autoritatea concesionară în schimbul plății unor taxe

La semnarea anumitor acorduri de concesiune, infrastructurile necesare exploatareii concesiunii există deja și sunt deținute de autoritatea publică. În astfel de cazuri, infrastructurile sunt, în general, puse la dispoziția deținătorului concesiunii pe durata acordului de concesiune, în schimbul plăților către autoritatea publică pentru dreptul de utilizare a acestor infrastructuri în cadrul concesiunii. În 2016, Comitetul de Interpretare IFRS a clarificat tratamentul contabil potrivit pentru cazul în care deținătorul concesiunii este obligat să efectueze plăți fixe către autoritatea publică pentru furnizarea infrastructurii preexistente. Aceste plăți fixe dau naștere la:

-recunoașterea unei datorii egale cu valoarea actualizată a plăților pe durata acordului de concesiune;

-recunoașterea unei imobilizări necorporale, în cazul în care acordul de concesiune este recunoscut utilizând modelul imobilizărilor necorporale, reprezentând dreptul de a percepe utilizatorii serviciului public.

Interpretarea SIC 29 „Acorduri de concesiune de servicii: Prezentări” impune entităților să furnizeze informații suplimentare, care nu sunt prezentate în situațiile financiare principale, dar care sunt relevante pentru fundamentarea deciziilor. Cerințele de prezentare din SIC 29 se aplică tuturor acordurilor de concesiune de servicii, nu doar acelor care intră în domeniul de aplicare al IFRIC 12. Din acest motiv, IFRIC 12 a adus câteva modificări la SIC-29. Astfel, a fost adăugată o cerință suplimentară pentru a prezenta „cum a fost clasificat acordul de servicii”. De asemenea, s-a adăugat cerința suplimentară pentru operator să prezinte valoarea veniturilor și a rezultatelor recunoscute în perioada de schimb de servicii de construcții pentru un activ financiar sau o imobilizare necorporală.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Tabelul nr. 3.1 sintetizează minimum de informații ce trebuie prezentate de către operator și concedent în fiecare perioadă.

Tabelul nr. 3.1. Informații ce trebuie prezentate de către operator și concedent în fiecare perioadă	
1.	o descriere a aranjamentului
2.	termenii semnificativi ai acordului care pot afecta valoarea, momentul și incertitudinea referitoare la fluxurile viitoare de trezorerie (de exemplu, perioada concesiunii, datele de restabilire a prețurilor și baza pe care este determinat prețul restabilit)
3.	natura și amploarea
	dreptului de utilizare a activelor specificate
	obligațiilor de a furniza sau drepturilor de a aștepta furnizarea de servicii
	obligațiilor de a achiziționa sau construi elemente de imobilizări corporale
	obligațiilor de livrare sau drepturilor de primire a activelor specificate la sfârșitul perioadei de concesiune
	opțiunii de reînnoire și reziliere
	altor drepturi și obligații, precum revizuirile majore
4.	modificări ale contractului în timpul perioadei
5.	detalii despre cum a fost clasificat aranjamentul de servicii
6.	valoarea veniturilor și a profiturilor sau pierderilor recunoscute în perioada de schimb de servicii de construcții pentru un activ financiar sau o imobilizare necorporală.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

3.3. Abordări ale parteneriatului public – privat din perspectiva reglementărilor contabile naționale

În România, contabilitatea acordurilor de parteneriat public-privat se organizează în conformitate cu prevederile Legii Contabilității nr 82/1991 și ale Ordinului Ministrului Finanțelor Publice 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate.

Astfel, OMFP 1802/2014 (art. 177) precizează că pentru acordurile de concesiune a serviciilor de tip public-privat, licența primită, adică dreptul pe care îl dobândește entitatea care are calitatea de operator, de a taxa utilizatorii unui serviciu public, se recunoaște la imobilizări necorporale, cu condiția să fie stabilite o durată și o valoare pentru licență și pentru dreptul respectiv. Similar cu IFRIC 12, reglementările contabile naționale clasifică acordul de concesiune a serviciilor în categoria celor de tip public-privat dacă sunt îndeplinite cumulativ două condiții: *i*) concedentul controlează sau reglementează ce servicii trebuie să presteze operatorul în cadrul infrastructurii, în favoarea cui trebuie să le presteze și la ce preț; *ii*) concedentul controlează (prin dreptul de proprietate, dreptul de beneficiu sau în alt mod) orice interes rezidual în infrastructură la finalizarea acordului. Ca regulă generală pentru concesiuni, reglementările contabile naționale stabilesc că amortizarea acestora va fi recunoscută pe durata contractului de concesiune. Se menționează că dacă în contract se prevede plata periodică a unei redevențe/chirii, și nu o valoare amortizabilă, entitatea care primește concesiunea nu va recunoaște o imobilizare necorporală ci va reflecta în contabilitate cheltuieli cu redevențele/chiriile.

De asemenea, se precizează că bunurile proprietate publică primite în concesiune care nu îndeplinesc condițiile de recunoaștere ca active se reflectă în conturi în afara bilanțului (contul 8038 „Bunuri primite în administrare, concesiune, cu chirie și alte bunuri similare”). La sfârșitul contractului de concesiune, când bunurile se restituie proprietarului, contul 8038 „Bunuri primite în administrare, concesiune, cu chirie și alte bunuri similare” se creditează.

În categoria datoriilor se vor recunoaște datoriile privind concesiunile aferente bunurilor preluate cu acest titlu, conform contractelor încheiate de entitate. Dacă operatorul unui acord de concesiune a serviciilor are obligații contractuale de a întreține infrastructura la un anumit nivel de utilizare sau de a aduce infrastructura într-o anumită stare înainte de a fi predată concedentului la

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

sfârșitul acordului de serviciu, ca o condiție a licenței primite, aceste obligații contractuale de a întreține sau de a reabilita infrastructura se recunosc în categoria provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli. Provizioanele se evaluează la cea mai bună estimare a cheltuielii care ar fi necesară pentru a deconta obligația actuală la data bilanțului.

În cazul instituțiilor publice românești, contabilitatea a intrat, din 2006, într-un proces de armonizare cu reglementările europene și internaționale. Astfel, după intrarea în vigoare a Ordinului Ministrului Finanțelor publice 1917/2005, reglementările privind organizarea și conducerea contabilității instituțiilor publice au suferit numeroase modificări și completări. Cele mai importante schimbări au fost introduse prin: Ordinul nr. 547 din 20 martie 2009 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice privind angajarea, lichidarea, ordonanțarea și plata cheltuielilor instituțiilor publice, precum și organizarea, evidența și raportarea angajamentelor bugetare și legale; Ordinul nr. 2021 din 17 decembrie 2013 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice privind organizarea și conducerea contabilității instituțiilor publice; Ordinul nr. 465 din 15 aprilie 2015 al ministrului finanțelor publice pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea și depunerea situațiilor financiare trimestriale ale instituțiilor publice, precum și a unor raportări financiare lunare în anul 2015; Ordinul Nr. 82 din 18 ianuarie 2016 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea și depunerea situațiilor financiare ale instituțiilor publice la 31 decembrie 2015 etc.

Studii de caz privind contabilitatea contractelor de concesiune la partenerul privat, în conformitate cu reglementările contabile naționale

Studiul de caz nr. 1

Un partener public privat ABC a semnat, pe 3 ianuarie N, un contract cu partenerul public Alfa, pentru concesiunea, pe o durată de 20 de ani, a unui apeduct în valoare de 20.000.000 u.m. Presupunem că durata de utilitate a apeductului este de 40 de ani. Conform contractului semnat, partenerul privat ABC se angajează să presteze, contra cost, servicii de alimentare cu apă a populației, să mențină apeductul în stare de funcționare și să realizeze reparațiile curente legate de acesta. Bonusul ce revine partenerului public pentru întreaga perioadă de concesiune este de 9.000.000 u.m.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

și va fi încasat, în transă unică, la data semnării contractului. El urmează a fi repartizat, într-un ritm linear, pe întreaga perioadă acoperită de contractul de concesiune.

Tranzacțiile generate de contractul încheiat între ABC și Alfa vor avea efecte contabile pentru ambii parteneri. Astfel, conform prevederilor reglementare prezentate anterior, partenerul privat va recunoaște bonusul pe care îl suportă în categoria imobilizărilor necorporale, pe care le va amortiza pe întreaga perioadă prevăzută de contract. În plus, el va reflecta în contul 8038 „Bunuri primite în administrare, concesiune, cu chirie și alte bunuri similare” apeductul, care nu îndeplinește condițiile de recunoaștere ca activ, în bilanț. Apeductul va rămâne reflectat în acest cont până la sfârșitul contractului de concesiune, când bunul respectiv se restituie partenerului public. Mai multe detalii privind recunoașterea în contabilitatea partenerului privat se regăsesc în Tabelul 3.2.

Tabelul nr. 3.2. Recunoașterea tranzacțiilor în contabilitatea partenerului privat ABC

Nr.	Natura tranzacției	Conturile afectate de tranzacție		Valoare în u.m.
		Debit	Credit	
1.	Recunoașterea apeductului primit în categoria activelor extra bilanțiere	8038 Bunuri primite în administrare, concesiune, cu chirie și alte bunuri similare	-	20.000.000
2.	Recunoașterea dreptului dobândit de operator prin contract	205 Concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale, drepturi și active similare	167 Alte împrumuturi și datorii asimilate	9.000.000
3.	Plata datoriei față de partenerul public	167 Alte împrumuturi și datorii asimilate	512 Conturi curente la bănci	9.000.000

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

4.	Amortizarea dreptului dobândit, într-un ritm linear, pe perioada de utilitate (Amortizarea anuală = $9.000.000/20 = 450.000$ u.m.)	6811 Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor	2805 Amortizarea concesiunilor, brevetelor, licențelor, mărcilor comerciale, drepturilor și activelor similare	450.000/an
5	Eventualele deprecieri constatate pentru imobilizările necorporale recunoscute anterior	6813 Cheltuieli de exploatare privind ajustările pentru deprecierea imobilizărilor	2905 Ajustări pentru deprecierea concesiunilor, brevetelor, licențelor, mărcilor comerciale, drepturilor și activelor similare	sumele reprezentând constituirea sau suplimentarea ajustărilor pentru deprecierea concesiunilor
6	La finalul contractului de recunoașterea apeductului primit	-	8038 Bunuri primite în administrare, concesiune, cu chirie și alte bunuri similare	20.000.000

La rândul său, deși menține bunul în contabilitatea sa, partenerul public va reflecta în conturi transmiterea dreptului de exploatare a apeductului către partenerul privat. De asemenea, el va contabiliza încasarea bonusului care i se cuvine pentru acest transfer. Pentru a asigura o conectare

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI**

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

corespunzătoare a cheltuielilor la venituri, pe parcursul contractului, partenerul public recunoaște amortizarea apeductului și veniturile aferente fiecărui exercițiu. Mai multe detalii privind recunoașterea în contabilitatea partenerului privat se regăsesc în Tabelul 3.3.

Tabelul nr. 3.3 Recunoașterea tranzacțiilor în contabilitatea partenerului public Alfa

Nr.	Natura tranzacției	Conturile afectate de tranzacție		Valoare în u.m.
		Debit	Credit	
1.	Recunoașterea transmiterii apeductului în vederea utilizării de către partenerul privat	Active fixe corporale pentru care dreptul de exploatare a fost transmis partenerului privat	Active fixe corporale aflate în exploatare	20.000.000
2.	Recunoașterea creanței asupra partenerului privat pentru sumele cuvenite ca urmare a transmiterii dreptului de utilizare a apeductului	Creanțe asupra clienților din afara sistemului bugetar	Venituri înregistrate în avans	9.000.000
3.	Stingerea creanței asupra partenerul privat prin încasarea sumelor cuvenite	Conturi la trezorerii și instituții de credit	Creanțe asupra clienților din afara sistemului bugetar	9.000.000
4.	Amortizarea apeductului, într-un ritm linear, pe perioada contractului (Amortizarea	Cheltuieli operaționale privind amortizarea	Amortizări privind activele fixe corporale	500.000/an

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

	anuală = $20.000.000/40 = 500.000$ u.m.	activelor fixe corporale		
5.	Recunoașterea veniturilor anuale (Venituri anuale = $9.000.000/20 = 450.000$ u.m.)	Venituri înregistrate în avans	Alte venituri operaționale	450.000 u.m./an
6.	La finalul contractului se reclassifică apeductul în categoria activelor fixe corporale aflate în exploatare	Active fixe corporale aflate în exploatare	Active fixe corporale pentru care dreptul de exploatare a fost transmis partenerului privat	20.000.000

Eventualele costuri ulterioare cu modernizarea și reconstrucția activului care face obiectul contractului de concesiune sunt recunoscute de către partenerul public în valoarea activelor fixe corporale, ca active separate, dacă ele contribuie la majorarea avantajelor economice așteptate din utilizarea activului și ele nu sunt prezentate în bilanțul partenerului-privat. Costurile respective vor fi amortizate pe parcursul perioadei de utilizare dar nu poate să depășească perioada contractului de concesiune.

Totuși, dacă, la data expirării/rezilierii contractului, partenerul public este obligat să compenseze valoarea rămasă neamortizată a costurilor de modernizare și reconstrucție a obiectului concesiunii, operația respectivă va fi tratată ca o vânzare de imobilizări corporale.

Studiul de caz nr.2

Partenerul privat ABC a construit în antrepriză o fântână arteziană în valoare de 800.000 u.m. Fântâna arteziană a fost conectată la rețeaua de apeduct preluată în concesiune pentru 20 de ani de la partenerul public Alfa. Valoarea rețelei este de 200.000 u.m. Durata de utilizarea a rețelei apeductului este estimată la 40 de ani. Presupunem că din punct de vedere contabil fântâna arteziană se

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

amortizează linear pe 20 de ani. În contract se precizează că în caz de reziliere a acestuia înainte de scadență, partenerul public este obligat să compenseze partea rămasă neamortizată din valoarea fântânii arteziene. După 5 ani de exploatare, contractul de concesiune a fost reziliat cu acordul ambelor părți. Rezultă că, în conformitate cu prevederile contractului, partenerul privat are dreptul la compensații pentru partea neamortizată a fântânii arteziene.

Detalii privind recunoașterea în contabilitatea partenerului privat se regăesc în Tabelul 3.4.

Nr.	Natura tranzacției	Conturile afectate de tranzacție		Valoare în u.m.
		Debit	Credit	
1.	Recunoașterea costurilor de construire a fântânii arteziene (Precizare: Costurile angajate pentru construirea fântânii se recunosc după natura lor: cheltuieli materiale, cheltuieli cu servicii, cheltuieli cu personalul etc.)	231 Imobilizări corporale în curs de execuție	722 Venituri din producția de imobilizări corporale (dacă au fost efectuate în regie proprie) Sau 404. Furnizori de imobilizări (dacă au fost efectuate furnizori)	800.000
2.	Punerea în funcțiune a fântânii arteziene	212 Construcții	231 Imobilizări corporale în curs de execuție	800.000
3.	Recunoașterea amortizării anuale a fântânii arteziene până la rezilierea contractului de concesiune (800.000/20 = 40.000 u.m.)	6811 Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor	2812 Amortizarea construcțiilor	40.000/an

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI**

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

4.	Eliminarea amortizării cumulate a fântânii arteziene până la data rezilierii contractului de concesiune (5 ani x 40.000 u.m. = 200.000 u.m.)	281 Amortizarea imobilizărilor corporale	21. Imobilizări corporale	200.000
5.	Recunoașterea veniturilor generate de transferul fântânii arteziene către partenerul public, la data rezilierii contractului (800.000 – 200.000 = 600.000 u.m.)	461 Debitori diverși	7583 Venituri din vânzarea activelor și alte operațiuni de capital	600.000
6.	Recunoașterea pe cheltuieli a valorii rămase neamortizate pentru fântâna arteziană transferată partenerului public, la data rezilierii contractului	6583 Cheltuieli privind activele cedate și alte operațiuni de capital	21. Imobilizări corporale	600.000
7.	Stingerea creanței generate de transmiterea fântânii arteziene către partenerul public	512 Conturi curente la bănci	461 Debitori diverși	600.000

Detalii privind recunoașterea în contabilitatea partenerului public Alfa se regăsesc în Tabelul nr. 3.5.

Tabelul nr. 3.5. Recunoașterea tranzacțiilor în contabilitatea partenerului public Alfa

Nr.	Natura tranzacției	Conturile afectate de tranzacție		Valoare în u.m.
		Debit	Credit	
1.	Recunoașterea transmiterii rețelei de apeduct în vederea utilizării de către partenerul privat	Active fixe corporale pentru care dreptul de exploatare a	Active fixe corporale aflate în exploatare	200.000

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

		fost transmis partenerului privat		
2.	Amortizarea rețelei de apeduct, într-un ritm linear, pe perioada contractului (Amortizarea anuală = $200.000/40 = 5.000$ u.m.)	Cheltuieli operaționale privind amortizarea activelor fixe corporale	Amortizări privind activele fixe corporale	5.000/an
3.	Recunoașterea valorii fântânii ce revine partenerului public în urma rezilierii contractului	Construcții	Furnizori de active fixe	600.000
4.	Decontarea datoriei față de partenerul privat	Furnizori de active fixe	Conturi la trezorerii și instituții de credit	600.000
5	Recunoașterea primirii rețelei de apeduct de la partenerul privat, ca urmare a rezilierii contractului	Active fixe corporale aflate în exploatare	Active fixe corporale pentru care dreptul de exploatare a fost transmis partenerului privat	200.000

3.4. Aprecieri finale

Tratamentul parteneriatului public-privat este puțin detaliat în reglementările contabile internaționale și naționale. Așa cum s-a precizat anterior, în referențialul internațional, clarificările sunt aduse în principal de IFRIC 12 „Acorduri de concesiune de servicii”. Aceste clarificări vizează contabilizarea la operator. Conform IFRIC12, infrastructura care face obiectul contractului nu este recunoscută în categoria imobilizărilor corporale ale operatorului deoarece operatorul nu are dreptul

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

de a controla activul respectiv, el având doar acces la infrastructură pentru a furniza serviciul public în conformitate cu termenii specificați în contract. De asemenea, infrastructura ce face obiectul contractului nu este tratată nici ca un leasing, deoarece operatorul nu are dreptul de a controla utilizarea activului respectiv. În schimb, dreptul operatorului la contraprestație este înregistrat ca un activ financiar, o immobilizare necorporală sau o combinație a celor două. O sinteză a prevederilor IFRIC 12 este prezentată în Tabelul nr. 3.6.

Tabelul nr.3.6. Alegerea modelului de contabilizare conform cu IFRIC 12

Nr.	Drepturile operatorului	Exemple relevante	Modelul de contabilizare adecvat
1.	Operatorul are un drept contractual necondiționat de a primi numerar sau un alt activ financiar de la concedent sau la indicația acestuia.	<ul style="list-style-type: none"> • Conform contractului, operatorul primește o sumă fixă de la concedent pe durata acordului	Modelul activului financiar
2.	Sumele pe care urmează să le primească operatorul depind de măsura în care publicul utilizează serviciu furnizat.	<ul style="list-style-type: none"> • Conform contractului, operatorul are dreptul de a taxa utilizatorii pe durata acordului. • Prin contract, operatorul are dreptul de a percepe de la concedent o sumă proporțională cu utilizarea serviciilor pe durata acordului.	Modelul immobilizărilor necorporale
3.	Operatorul are dreptul la contraprestație parțial sub forma unui activ financiar și parțial sub forma unui activ necorporal	<ul style="list-style-type: none"> • Conform contractului, operatorul primește o sumă fixă de la concedent și în același	Modelul mixt sau bifurcat

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

		<p>timp are dreptul de a taxa utilizatorii pe durata acordului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prin contract, operatorul are dreptul să taxeze utilizatorii pe durata acordului, cu mențiunea că orice deficiență între sumele primite de la utilizatori și o sumă specificată sau determinabilă va fi rambursată de către concedent.	
--	--	---	--

Deoarece fiecare contract este unic, pentru alegerea modelului de contabilizare, este adesea necesar să se exercite judecata profesională. Astfel, în unele contracte se prevede că operatorul poate avea dreptul de a colecta numerar sau alt activ financiar de la concedent, în loc să taxeze utilizatorii, dacă utilizarea activului depășește un anumit prag specificat. În astfel de cazuri, alegerea tratamentului contabil depinde de probabilitatea de a fi atins sau nu pragul prevăzut de contract. Dacă în urma analizei se apreciază că există o probabilitate ridicată ca pragul specificat să fie atins, operatorul va trebui să recunoască un activ financiar. În schimb, dacă există o posibilitate reală ca acel prag să nu fie atins, operatorul nu are un drept contractual necondiționat la numerar și, în consecință, el va recunoaște o imobilizare necorporală.

În România, în cazul entităților care nu aplică IFRS, contabilitatea acordurilor de parteneriat public-privat se organizează în conformitate cu prevederile Legii Contabilității nr 82/1991 și ale Ordinului Ministrului Finanțelor Publice 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate. Înregistrările contabile recunoscute pentru aceste acorduri au, de regulă, și consecințe fiscale. De exemplu, se

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

încadrează în categoria veniturilor impozabile toate veniturile obținute de partenerul privat din dreptul de colecta tarife de la beneficiarii serviciului public ce formează obiectul contractului de parteneriat public-privat. La acestea se adaugă eventuale compensații și despăgubiri calculate la rezilierea contractului, dacă rezilierea s-a datorat culpei partenerului public. De asemenea, în funcție de natura serviciilor prestate, încasările de venituri de la beneficiarii serviciului public ce formează obiectul contractului de parteneriat public-privat va presupune colectare de TVA, cu excepția cazurilor de scutire prevăzute de Codul fiscal. Astfel de incidente fiscale pot influența, cel puțin parțial, decizia unui partener din sectorul privat de a se asocia într-un proiect de parteneriat public privat.

Capitolul 4.

DEFINIREA SPATIILOR SOLUTIILOR EFICIENTE ÎN DEZVOLTAREA PPP.

Definirea spațiului soluțiilor eficiente a proiectelor de investiții prevăzute în cadrul PPP se realizează cu ajutorul unui sistem de indicatori. În cadrul acestui sistem se includ indicatori de eficiență concepuți adecvat specificului tehnico-economic al domeniului în care se realizează proiectul, *cu semnificație economică și relevanți* pentru caracterizarea și exprimarea scopului și intereselor investitorului. La formularea sistemului de indicatori de evaluare a proiectelor de tip PPP se ține seama, de asemenea, de importanța relativă pe care o dă decidentul unuia sau altuia dintre indicatorii de eficiență, comparativ cu alți indicatori posibil de utilizat, elaborați de teoria economică sau folosiți în practică. Întrucât ponderea cea mai mare în cadrul proiectelor antrenate de PPP o dețin proiectele de investiții destinate unor obiective noi, modernizării sau re tehnologizării, vom detalia conținutul unui astfel de sistem de indicatori de eficiență. În principiu, un sistem de indicatori de eficiență economică a investițiilor cuprinde între 5 și 9 indicatori, iar folosirea sa asigură definirea unui spațiu de soluții eficiente.

4.1. Indicatori și criterii de analiză statică și dinamică a eficienței economice a proiectelor de investiții din cadrul PPP

Menționăm faptul că ne referim la indicatorii și criteriile de eficiență specifici economiei moderne, globalizate, insistând asupra: capacității lor cognitive, punctelor forte și slabe ale indicatorilor, la ce preocupări și întrebări ale investitorilor răspund acești indicatori, domeniile de utilizare, relațiile de calcul și modul de utilizare la formularea opțiunilor.

Printre indicatorii și criteriile de eficiență economică și financiară a investițiilor de tip PPP, ce se utilizează frecvent în practica organizațiilor și care se regăsesc în literatura de specialitate, în metodologiile de evaluare a proiectelor de investiții ale Băncii Mondiale, BERD, BEI etc, se numără:

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

1. Indicatorii de rentabilitate a investițiilor exprimați ca rate procentuale, r_j , (Rate of Return) sau sub formă de coeficienți, e ;
2. Randamentul economic, static (RE) și dinamic (RE');
3. Durata (termenul) de recuperare a investițiilor, din profit și cash flow:
  - static, T (Simple payback);
  - dinamic, T' (Discounted payback);
4. Angajamentul de capital sau costuri totale actualizate, $VA(Kt)$ sau CTA (Life-Cycle Cost), DTS (discounted total cost);
5. Cheltuieli specifice actualizate (Cs) sau costul unitar actualizat (CUA);
6. Cosul global, de investiții și de exploatare, la clădiri și construcții, CG (Life- Cycle Cost);
7. Raportul “venituri totale actualizate / costuri totale actualizate”, k ;
8. Valoarea netă actuală totală (sau venitul net actualizat), VAN sau VNA ;
9. Indicele de profitabilitate, γ (Index of profitability sau Benefit - to Cost Ratio, NPV Index);
10. Rata internă de Rentabilitate, RIR (Internal Rate of Return);
11. Rata internă de rentabilitate ajustată ($RIRA$) sau modificată ($RIRM$) – (Adjusted Internal Rate of Return);
12. Pragul de rentabilitate, PR (Break even point);

Pentru fiecare din indicatorii enumerați anterior, am detaliat modalitățile de calcul, avantajele și limitele de aplicare, precum și maniera de interpretare, în corelație cu nevoia de definire a spațiului soluțiilor eficiente.

4.1.1. Rata de rentabilitate economică și financiară a proiectului de investiții, r_j , se determină pe baza valorii medii anuale a avantajului economic al proiectului și a eforturilor investiționale, pe variante de proiect:

$$r_j = \frac{\overline{R}_h}{I_t} \cdot 100, \text{ în care:}$$

$\overline{R}_h$ – valoarea medie anuală a avantajului economic ($\overline{PB}_h, \overline{PN}_h, \overline{CFB}_h, \overline{CFN}_h$) lei;

I_t – efortul investițional, lei; $\overline{CFB}_h$ - cash flow mediu anual brut; $\overline{CFN}_h$ - cash flow mediu anual net

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Se presupune că valoarea încasărilor la lichidarea fondurilor fixe este nulă, de aceea:

$$\overline{R}_h = \frac{\sum R_h}{D}, \text{ în care:}$$

D - durata de viață economică sau durata de funcționare eficientă previzionată a capacităților de producție și servicii realizate în PPP, exprimată în ani;

R_h - valoarea avantajului economic în anul h , determinată pe baza valorilor previzionate ale veniturilor și costurilor anuale.

$$\text{Se calculează: } r_1 = \frac{\overline{PB}_h}{I_t} \cdot 100, r_2 = \frac{\overline{PN}_h}{I_t} \cdot 100; r_3 = \frac{\overline{CFB}_h}{I_t} \cdot 100; r_4 = \frac{\overline{CFN}_h}{I_t} \cdot 100.$$

Spațiul soluțiilor eficiente integrează proiectele/ variante de investiții dezirabile, acceptabile și sunt reținute pentru continuarea analizei economice și financiare, alături de alte variante sau proiecte, dacă se respectă condițiile:

$$r_j > \begin{cases} r_0 \\ r_s \\ r_{\text{minim data, dorita}} \end{cases}, \text{ în care:}$$

r_0 – rata de rentabilitate efectiv realizată în activitatea agentului economic sau la alte proiecte ale investitorului,

r_s – idem, în sectorul sau domeniul de care aparține proiectul de investiții ce se analizează,

$r_{\text{minim data, dorita}}$ – idem, considerată de către investitor ca o limită acceptabilă sau dorită de către acesta.

În literatura de specialitate din țara noastră se recomandă folosirea coeficientului e de eficiență a investițiilor pentru caracterizarea rentabilității proiectului:

$$e = \frac{P}{I_t}, P - \text{profitul anual, mediu sau constant.}$$

Coeficientul de eficiență (e) compară fluxul anual al profitului ce se obține de la proiectul evaluat cu volumul eforturilor inițiale, de investiții solicitate de realizarea aceluși proiect.

În cazul evaluării proiectelor de investiții de tip PPP care au ca obiectiv re tehnologizarea, modernizarea, dezvoltarea capacităților existente, ar fi incorect să atribuim noilor investiții întregul volum de avantaje, de profit ce se vor obține după realizarea acelor proiecte. De aceea, în asemenea cazuri, coeficientul de eficiență (e) se va calcula cu relația:

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

$$e = \frac{\Delta P}{I_t}, \text{ în care:}$$

ΔP - sporul volumului anual de profit produs prin realizarea proiectului PPP de investiții de modernizări, completarea dotării, dezvoltării, restructurării și re tehnologizării capacităților existente de producție / economia de efort rezultată pe unitatea monetară investită; În cazul proiectelor de PPP în perfecționarea serviciilor publice de distribuire a apei, se va urmări economia de costuri rezultată la un leu investit.

I_t – volumul de investiții aferent proiectelor respective.

Indicatorul rata de rentabilitate a investițiilor este frecvent utilizat la fundamentarea proiectelor; el se calculează ușor, este simplu și se poate ușor percepe de către decidenți, el făcând legătura directă între avantajul economic pe care dorește să-l obțină investitorul și efortul investițional necesar, respectiv cu viitorul capital fix. Acest indicator este, prin excelență, un indicator static, deși se calculează pe baza valorii medii anuale a efectelor economice obținute pe D ani. Acesta caracterizează intensitatea beneficiilor pe 1 leu costuri de investiții. Cu cât este mai mare rata și coeficientul de eficiență cu atât proiectul este mai atractiv.

Printre punctele slabe ale indicatorului rentabilitatea investițiilor se numără următoarele aspecte:

- nu ia în considerație impactul factorului de timp în perioada realizării lucrărilor prevăzute de proiecte PPP, nu reflectă mărimea duratei de execuție, fenomenul de imobilizare a fondurilor de investiții și consecințele acestuia – lagul, valoarea medie anuală a investițiilor neterminate, costul imobilizării fondurilor etc;
- nu face legătura cu costul de oportunitate al bunurilor ce se achiziționează sau al investițiilor imobilizate;
- nu reflectă dinamica efectivă a investițiilor și a avantajelor economice, respectiv a situației economice și financiare în timp;
- pentru aprecierea rezultatelor calculelor sunt necesare niveluri de referință ale acestui indicator ($r_0, r_s, r_{\text{minim dorit}}$), care de multe ori sunt greu de stabilit corect.

În literatura de specialitate se subliniază faptul că rata de rentabilitate a investițiilor se poate utiliza pentru evaluarea eficienței investițiilor la proiecte PPP de amploare mică, cu durată de execuție

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

sub un an, referitoare la achizițiile de utilaje și instalații, la realizarea de capacități din domeniul industriei mici și mijlocii.

În practica americană, la evaluarea proiectelor de investiții se calculează, de asemenea, indicatorii:

a) Rentabilitatea activelor totale (Return on Total Assest) ca măsură a gradului de rentabilitate a întregului capital investit

$$ROA = \frac{\text{Profitul net, după impozitare}}{\text{Active totale}} \times 100;$$

b) Rata rentabilității capitalului total investit (Return on Investment):

$$ROI = \frac{\text{Profitul net, după impozitare}}{I_t} \times 100;$$

c) Rata de rentabilitate financiară a capitalului propriu investit (Return on Common Equity):

$$ROE = \frac{\text{Profitul net, după impozitare}}{I_{t \text{ propriu}}} \times 100;$$

Pentru a aprecia eficiența proiectului PP, estimată, acești indicatori se compară cu niveluri medii pe domeniile în care se investește capitalul respectiv.

4.1.2. Randamentul economic al investițiilor (*RE*)

Privarea de capitalul ce se investește într-un proiect nu este și nu poate fi dezinteresată; investitorul trebuie să fie răsplătit, recompensat printr-un avantaj economic, printr-un câștig de natura profitului sau a valorii nete.

Cel mai apropiat indicator de principiul rentabilității, comparabil cu criteriul maximizării profitului în acțiunile și proiectele ce se întreprind în economie, îl reprezintă, desigur, profitul (beneficiul) rămas investitorului după ce și-a recuperat toate costurile ocazionate de construirea și exploatarea capacităților de producție și servicii prin proiectul dat.

Prin definiție, randamentul economic al investițiilor reprezintă excedentul, surplusul total de profit ce se obține la un proiect, după recuperarea investițiilor, pe o unitate de efort (cost) investițional.

Din punct de vedere economic și financiar, randamentul economic pune în evidență, în etapa de pregătire a deciziilor, dacă un proiect de investiții are sau nu capacitatea de a produce, pe durata

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

de viață economică D , un volum de profit mai mare decât cel necesar recuperării investițiilor solicitate de realizarea aceluia proiect.

Randamentul economic se poate determina atât în formulare statică cât și în abordare dinamică a proceselor economice.

Static, randamentul economic al investițiilor se poate exprima și determina pornind de la principiul rentabilității investițiilor ale cărui cerințe pot fi redată prin inegalitatea:

$$P_t > I_t, \text{ respectiv } \sum_{h=d+1}^{d+D} P_h > I_t.$$

Transformând inegalitatea în egalitate obținem volumul câștigului, al surplusului de profit pe care-l aduce un proiect de investiții: $\Delta = P_t - I_t$.

Δ are semnificația de surplus de profit, după recuperarea investițiilor, de profit total final.

Se știe că pentru judecarea variantelor / proiectelor și ordonarea lor este recomandabil să se opereze cu indicatori de tipul avantajelor relative, pe unitatea de măsură a eforturilor, în locul valorii absolute a avantajelor economice. Pentru aceasta împărțim cu I_t și obținem:

$$\frac{\Delta}{I_t} = \frac{P_t - I_t}{I_t} = \frac{P_t}{I_t} - 1.$$

Tocmai raportul Δ/I_t respectiv expresia $\frac{P_t}{I_t} - 1$ sunt interpretate și definite randament economic static al investițiilor proiectelor, RE . La randamentul economic al investițiilor se poate ajunge pornind de la cele 2 funcții economice ale profitului total P_t obținut pe durata de viață economică la un proiect rentabil: o parte este destinată recuperării, să acopere sau “ramburseze” capitalul investit, $P_{t(rec)}$ iar alta – să reprezinte surplusul, excedentul, $P_{t(ex)}$:

$$P_t = P_{t(rec)} + P_{t(ex)}$$

Pe durata de funcționare, profitul total reprezintă $P_t = \sum_{h=d+1}^{d+D} P_h$.

$$\text{Rezultă: } RE = \frac{\sum_{h=d+T+1}^{d+D} P_h}{I_t} = \frac{\sum_{h=d+1}^{d+D} P_h - \sum_{h=d+1}^{d+T} P_h}{I_t} = \frac{\sum_{h=d+1}^{d+D} P_h}{I_t} - 1$$

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Dacă acceptăm simplificările posibile ale ipotezelor în sensul că $P_h = \text{constant}$: $P_1 = P_2 = \dots = P_D$, sau operăm cu valorile medii anuale calculate pe durata de viață economică $\overline{P}_h$, randamentul economic se va calcula pornind de la valorile corespunzătoare ale termenilor economici definiți mai sus;

$$P_t = \overline{P}_h \cdot D; \quad P_{t(\text{rec})} = \overline{P}_h \cdot T; \quad I_t = \overline{P}_h \cdot T; \quad P_{t(\text{exced})} = \overline{P}_h \cdot (D - T).$$

$$\text{Vom avea: } RE = \frac{\overline{P}_h(D - T)}{I_t} = \frac{\overline{P}_h \cdot D - \overline{P}_h \cdot T}{I_t} = \frac{P_t}{I_t} - 1 = \frac{\overline{P}_h \cdot D}{\overline{P}_h \cdot T} - 1 = \frac{D}{T} - 1.$$

Randamentul economic static RE nu ia în considerație impactul factorului timp în perioada execuției lucrărilor (d), manifestat sub forma imobilizărilor fondurilor și, de aici, a costurilor imobilizărilor.

În analiza dinamică se utilizează pentru evaluarea economică și financiară randamentul economic determinat pe baza valorii actuale a profitului total și a investițiilor totale, actualizate la un moment de timp comun: $RE' = [VA(P_t)/VA(I_t)] - 1$. Se acceptă proiectele cu $RE' > 0$.

Randamentul economic dinamic, RE' , are marea calitate de a surprinde fluxul real al costurilor de investiții și profitului și de a opera cu valori echivalente economic în timp, adică valorile actuale ale acestora la momentul de actualizare dat sau ales, $t_a = 0$. El permite evaluarea proiectelor / variantelor care diferă prin costuri de investiții, $I_t \neq \text{constant}$, dar care au aceeași mărime a duratei de viață economică.

Profitul total (P_t) ca și surplusul de profit ($\Delta P_{t \text{ exced}}$) depind de 2 parametri: de P_h și D respectiv P_h și $(D - T)$. Pentru a face aprecieri corecte privind eficiența proiectelor sau variantelor pe baza randamentului economic este necesar să analizăm situații cu aceeași durată de viață economică sau să le facem în prealabil comparabile din acest punct de vedere.

Prin prisma exigențelor și premiselor economiei moderne, randamentul economic, static și dinamic, reprezintă un instrument util, cu mare capacitate de informare pentru evaluarea proiectelor de investiții. Când RE și $RE' > 0$, proiectele sunt eficiente și acceptabile, ele având capacitatea de a produce profit în exces față de volumul investițiilor de recuperat. Folosit în calitate de criteriu, varianta cea mai eficientă este aceea care se caracterizează prin randament economic maxim.

Dacă RE și $RE' \leq 0$, proiectele se resping. Valoarea negativă a randamentului economic semnifică faptul că pe durata de viață economică, cu fluxul respectiv de profit, investițiile nici nu se recuperează.

4.1.3. Termenul (durata) de recuperare a investițiilor (T , T')

Durata de recuperare a investițiilor este o parte a duratei de viață utilă, de exploatare a capacităților ce se creează prin investiții. Prin definiție, durata de recuperare a investițiilor reprezintă perioada de timp, începând cu momentul punerii în funcțiune a capacităților, instalațiilor și echipamentului de producție etc, pe parcursul căreia suma cumulată a avantajelor economice obținute

egalează volumul investițiilor inițiale prevăzute în proiecte, adică $I_t = \sum_{h=d+1}^{d+T} P_h$, respectiv $I_t = \sum_{h=d+1}^{d+T} CF_h$.

Cu cât este mai scurtă perioada (T) cu atât recuperarea este mai rapidă și investițiile mai eficiente. Acest indicator permite investitorului să cunoască încă din etapa pregătirii deciziei, în cât timp este posibil să se restituie costurile de investiții pe seama avantajelor economice pe care le va obține după realizarea proiectului. Informațiile pe care le oferă indicatorul “durata de recuperare” corespund preocupărilor de ordin financiar ale întreprinzătorilor, de a dispune de lichidități pentru a acoperi nevoile desfășurării activității lor viitoare, de dezvoltare ulterioară, de ridicare a performanțelor calitative și de eficiență ale acesteia etc., profitul ca și cash flow-ul putând fi reinvestite. În același timp, durata de imobilizare a capitalului investit și durata de recuperare reprezintă factori de risc pentru un proiect.

De aceea, considerăm că aflarea, la fiecare proiect PPP și în orice domeniu, cât de rapid se recuperează investițiile programate prezintă interes real pentru toate părțile implicate. Teoretic, dar și practic, durata de recuperare a investițiilor se calculează în abordare statică și dinamică a proceselor economice.

În abordarea statică, termenul de recuperare a investițiilor (T) se determină pe variante, cu relația:

$$T = I_t / R_h \text{ [ani], în care:}$$

I_t - costul total de investiții la nivelul proiectului, pe variante;

R_h – volumul anual de avantaje (profit, cash flow), constant sau mediu.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Se observă că indicatorul durată de recuperare a investițiilor (T) reprezintă inversul ratei de rentabilitate a proiectelor, exprimată sub forma de coeficient, respectiv inversul coeficientului de eficiență, e :

$$T = \frac{1}{r}; \quad T = \frac{1}{e}.$$

O variantă sau un proiect de investiții în PPP (i) sunt acceptabile din punct de vedere economic dacă sunt satisfăcute simultan următoarele condiții:

$$D > T \leq (T_0; T_s; T_{max.dat}).$$

Respectarea restricției $T < D$ are menirea de a asigura obținerea de profit, de avantaje economice nete de către investitor la orice proiect, a unui excedent de profit peste necesarul de acoperire a costului investițiilor.

Desigur, prioritate se va da aceluși proiect i care asigură cea mai rapidă recuperare a fondurilor de investiții din viitoarele avantaje economice prognozate:

$$i^* = i(T_{minim}), \quad T_{min} \leq (D, T_{dat}, T_0, T_s).$$

În abordarea dinamică a proceselor investiționale, și pe perioada realizării proiectelor (d) și după aceea pe durata de viață economică, de funcționare a capacităților ce se construiesc (D), folosind informațiile privind valoarea actuală a fluxului costurilor de investiții și a fluxului avantajelor economice, termenul de recuperare se determină pornind de la egalitatea:

$$\sum_{h=d+1}^{d+T'} VA(R_h) = \sum_{h=1}^d VA(I_h), \text{ în care:}$$

T' - durată sau termenul de recuperare dinamic;

$VA(R_h)$, $VA(I_h)$ – valorile actualizate ale avantajelor economice anuale, respectiv ale tranșelor anuale de investiții.

Se observă că T' este o necunoscută (un y) care se poate determina prin încercări succesive, dând lui T' diferite valori, până se produce egalitatea:

$$\sum VA(R_h) = \sum VA(I_h).$$

În cazul când, de exemplu, momentul de actualizare, de referință, este momentul începerii lucrărilor ($t_a = 0$), acceptând ipoteza simplificatoare că volumul avantajelor anuale este o mărime

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

constantă, precum și atunci când operăm cu valoarea medie anuală a avantajelor economice pe perioada D , R_h , termenul de recuperare dinamic se deduce din egalitatea:

$$\sum_{h=1}^d I_h (1+a)^{-h} = R_h \frac{(1+a)^{T'} - 1}{a(1+a)^{T'} (1+a)^d}.$$

După transformările algebrice corespunzătoare și regruparea termenilor vom avea:

$$(1+a)^{T'} [R_h - a(1+a)^d \cdot VA(I_t)] = R_h, \text{ de unde: } T' = \frac{\log R_h - \log[R_h - a(1+a)^d \cdot VA(I_t)]}{\log(1+a)}$$

respectiv:

$$T' = \frac{\log \left[\frac{R_h}{R_h - a(1+a)^d VA(I_t)} \right]}{\log(1+a)}.$$

În aceleași ipoteze simplificatoare, atunci când operăm cu valorile viitoare ale costurilor de investiții la $t_a = p = d$ și valorile actuale ale avantajelor economice calculate tot la momentul punerii în funcțiune a capacităților ($t_a = d$), T' se deduce din egalitatea:

$$\sum_{h=1}^d I_h (1+a)^{d-h} = R_h \frac{(1+a)^{T'} - 1}{a(1+a)^{T'}} \text{ cu relațiile: } T' = \frac{\log R_h - \log[R_h - a \cdot VV(I_t)]}{\log(1+a)}, t_a = p = d,$$

$$\text{sau, } T' = \frac{\log \left[\frac{R_h}{R_h - a \cdot VV(I_t)} \right]}{\log(1+a)}, t_a = p = d.$$

Termenul de recuperare dinamic T' se poate determina, de asemenea prin interpolare folosind în acest scop informațiile din tabelele cu coeficienții de actualizare. Prezintă interes coloanele cu valorile numerice ale expresiei: $\frac{(1+a)^h - 1}{a(1+a)^h}$ și coloana anilor (h).

Algoritmul este următorul:

a) În egalitățile: $VA(I_t) = R_h \frac{(1+a)^{T'} - 1}{a(1+a)^{T'} (1+a)^d}$, pentru $t_a = 0$, și

$$VV(I_t) = R_h \frac{(1+a)^{T'} - 1}{a(1+a)^{T'}}, \text{ pentru } t_a = d, \text{ notăm cu } N \text{ expresia } \frac{(1+a)^{T'} - 1}{a(1+a)^{T'}};$$

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- b) Pe baza valorilor actuale cunoscute ale costului investițiilor $VA(I_t)$ și a mărimii R_h , se determină mărimea concretă a lui N .

$$N = \frac{VA(I_t)(1+a)^d}{R_h}, \text{ pentru } t_a = 0, \text{ și } N = \frac{VV(I_t)}{R_h}, t_a = d;$$

- c) Identificăm între ce valori concrete pe coloana $\frac{(1+a)^h - 1}{a(1+a)^h}$ se află N calculat anterior (pct. b)

și interpolăm.

Fie A și B cele două valori între care se găsește mărimea N calculată și cărora pe coloana anilor (h) le corespunde numărul de ani h_A și h_B .

Determinăm $\Delta_1 = B - A$, la care în ani, îi corespunde $h_B - h_A$, și $\Delta_2 = N - A$, căreia, în ani, îi corespunde x .

$$\text{De aici: } X = \frac{(N - A)(h_B - h_A)}{B - A};$$

- c) Calculăm T' : $T' = h_A + x$ (ani).

În cazul proiectelor de investiții cu durata de execuție scurtă, $d < 1$ an, cum ar fi cele legate de achiziția de utilaje și echipamente de producție, iar funcționarea capacităților realizate, exploatarea instalațiilor începe imediat, în același an, în care se realizează investițiile, acesta nu se mai actualizează, de aceea termenul de recuperare dinamic se calculează pornind de la egalitatea:

$$I_t = R_h \frac{(1+a)^{T'} - 1}{a(1+a)^{T'}}, \text{ folosind formula:}$$

$$T' = \log \left[\frac{1}{1 - aT} \right] \cdot \log(1+a), \text{ sau } T' = \left[\frac{\log \left(\frac{\overline{R_h}}{\overline{R_h} - aI_t} \right)}{\log(1+a)} \right], \text{ în care } T \text{ este termenul de recuperare}$$

static al investițiilor.

Atunci când nu se dorește să se opereze cu valori medii anuale ale avantajelor economice, precum și atunci când nivelul acestora nu este constant în timp ($R_1 \neq R_2 \neq \dots \neq R_h \neq \dots$), pentru a ține seama de fluxul concret, de nivelurile diferite ca mărime ale avantajelor economice pe fiecare an,

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

cea ce este foarte important din punct de vedere economic și financiar pentru orice investitor, termenul de recuperare dinamic se determină: fie prin încercări succesive, dând diferite valori lui T' și interpolând, fie folosind procedeul bilanțului recuperării investițiilor.

În cazul încercărilor succesive, pentru a determina pe T' se pleacă de la egalitatea

$$\sum_{j=1}^{T'} VA(R_j) = \sum_{h=1}^d VA(I_h), \text{ adică:}$$

$$\text{- pentru } t_a = 0, \frac{1}{(1+a)^d} \sum_{j=1}^{T'} R_j (1+a)^{-j} = \sum_{h=1}^d I_h (1+a)^{-h}, j \in D, h \in N, h = d + j; N = d + D$$

$$\text{- pentru } t_a = p = d, \sum_{j=1}^{T'} R_j (1+a)^{-j} = \sum_{h=1}^d I_h (1+a)^{d-h}.$$

La baza procedeeului bilanțului recuperării investițiilor stă ideea fundamentală a comensurabilității valorilor actuale ale costurilor de investiții și ale avantajelor economice, calculate la un moment de referință dat, comun, și deci existența posibilității de a efectua operații cu mărimi comparabile din punct de vedere al impactului factorului timp. Din volumul total al investițiilor actualizate $VA(I_t)$ sau $VV(I_t)$, la un moment dat de timp, se scade succesiv mărimea anuală a fluxului efectului (avantajului) economic, exprimată în valoare actuală sau valoare viitoare la același moment de actualizare ca și al investițiilor, până în anul când se încheie recuperarea investițiilor.

De exemplu, pentru $t_a = 0$, la finele anului j din cadrul duratei de viață economică (D) valoarea investițiilor actualizate rămase de recuperat ($VIRR_j$) reprezintă $VIRR_j = VIRR_{j-1} - VA(R_j)$.

Dacă la finele anului n valoarea investițiilor rămase de recuperat, ($VVRR_n$) este mai mică în raport cu $VA(R_{n+1})$, se determină fracțiunea x de an care aparține duratei dinamice de recuperare, după cei n ani anteriori:

$$x = \frac{VIRR_n}{VA(R_{n+1})} [ani]$$

Rezultă $T' = n + x [ani]$.

În evaluarea proiectelor PPP se acceptă acele variante și alternative pentru care $T' < D$ și se dă prioritate proiectelor cu termen minim de recuperare a investițiilor.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Pentru investitori și manageri, indicatorul privind durata de recuperare (T și T') se consideră că are o capacitate de informare mai mare comparativ cu rata rentabilității investițiilor și deci, prezintă mai mult interes pentru analiza proiectelor.

Studii de specialitate efectuate în SUA și Anglia pun în evidență faptul că în evaluarea proiectelor de investiții “durata de recuperare” este indicatorul cel mai frecvent analizat, indiferent de anvergura proiectelor.

După mărirea termenului de recuperare se admit numai anumite proiecte sau variante de proiect. *Un proiect / o variantă vor fi apreciate ca fiind mai convenabile, mai eficiente, față de altele, cu cât este mai mic T și T' , adică se vor recupera mai repede investițiile.*

Durata de recuperare a investițiilor testează lichiditatea proiectelor.

Apelarea la analiza termenului de recuperare (T și T') în evaluarea economică și financiară a deciziilor de investiții se consideră a fi o modalitate de luare în considerație a riscului investițiilor proiectate. Cu cât durata de recuperare a investițiilor este mai scurtă cu atât se consideră că proiectul are un risc mai mic. Dându-se prioritate celor mai avantajoase proiecte / variante, caracterizate prin perioade de recuperare scurte, se acceptă că în acest caz veniturile, costurile și avantajele economice viitoare nu vor fi afectate de incertitudine și risc în aceeași măsură ca la variantele cu durate mari de recuperare. Deci, *mărirea T și T' constituie pentru investitori / decidenți un instrument de apreciere intuitivă a riscului pe care-l prezintă diferitele proiecte de investiții.*

T și T' mici constituie o garanție că se recuperează capitalul investit. Cu cât T și T' sunt mai mari, cu atât probabilitatea de a nu recupera investițiile este mai mare.

În general, dacă resursele financiare ale agentului economic sunt limitate se preferă proiectele cu durată de recuperare minimă. De exemplu, având două proiecte P_1 și P_2 la care $I(P_2) > I(P_1)$ dar $T'(P_1) < T'(P_2)$, se va da prioritate P_2 dacă investitorul își asumă riscul de a investi mai mult și de a recupera capitalul mai târziu, obținând însă un profit mai mare pe termen mediu și lung. Și invers, dacă investitorul dorește să limiteze angajamentul financiar și să recupereze rapid capitalul investit, acceptând o rentabilitate mai mică, va alege proiectul P_1 .

În același timp, trebuie avute în vedere punctele slabe ale indicatorului. Astfel, T (static) nu reacționează la influența mărimii duratei de execuție a lucrărilor (d) și la modul de eșalonare a

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

investițiilor și deci, nu reflectă în plan economic și financiar fenomenul de imobilizare și costul imobilizării fondurilor investite.

Indicatorul “*termenul de recuperare*”, nici în abordare statică (T) și nici în abordare dinamică (T') nu ține seama de mărimea duratei de funcționare eficientă (D), reacționează slab la variațiile D pe variante / proiecte și deci, nu este sensibil din punct de vedere economic la asemenea situații. T și T' nu ne informează ce volume de avantaje economice obținem după T și T' ani, până la expirarea D , ce se întâmplă pe intervalul $(D-T)$. Cum trebuie apreciate proiectele / variantele caracterizate prin aceeași mărime a termenului de recuperare (T sau $T' = constant$) dar cu durata de viață economică diferită ($D \neq constant$)? T și T' ignoră complet avantajele ulterioare acestor etape.

De asemenea, cum trebuie apreciate proiectele de investiții prin prisma riscului dacă raportul D/T sau D/T' este diferit de la un proiect la altul? Mai ales dacă avem în vedere că în anii ulteriori termenului de recuperare T sau T' fluxul de avantaje economice este mai puternic influențat de incertitudine, aspect care nu poate fi ignorat în analiza economică și financiară a proiectelor.

Pentru a alege o variantă sau alta de proiect după mărimea termenului de recuperare sau a raportului D/T este necesar ca pe variante și proiecte să operăm cu același orizont al duratei de viață economică. Altfel este greu de ales.

Termenul de recuperare static (T) nu este sensibil la variația fluxului avantajelor economice pe variante sau proiecte, chiar dacă avem în vedere aceeași durată de viață economică. Operând cu valoarea medie anuală a avantajelor economice $\overline{R}_h$ în calcule, se poate întâmpla ca $T(P_1) = T(P_2)$, deși după valorile anuale ale fluxului efectelor economice respective să fie preferabil un anumit proiect și anume acela care încă din primii ani aduce venituri, avantaje economice mai mari, știut fiind că 1 leu efecte realizate în anii 1, 2, ... are valoarea economică mai mare decât 1 leu efecte realizate peste n ani, într-un viitor mai îndepărtat. Pentru a departaja variantele și după T ar fi necesară calcularea acestuia, ca și T' , prin procedeul bilanțului recuperării investițiilor.

Nici T și nici T' nu fac legătura cu scopul urmărit de către investitor, de a maximiza profitul, valoarea actuală netă totală etc. și nu se poate aprecia prin prisma costului de oportunitate al capitalului. Durata de recuperare a investițiilor nu dă direct măsura rentabilității proiectului.

Static, termenul de recuperare a investițiilor (T) se recomandă a fi utilizat pentru evaluarea proiectelor de amploare mică, cu durata de execuție (d) foarte scurtă, cu durata de funcționare $D = 4-$

5 ani, iar fluxurile avantajelor financiare nu au caracter evident dinamic. În celelalte cazuri se analizează obligatoriu termenul de recuperare dinamic (T'). În principiu, se apreciază că termenul de recuperare T și T' nu se poate utiliza în calitate de criteriu de alegere; el trebuie folosit și evaluat în corelație cu alți indicatori.

4.1.4. Angajamentul de capital

Este indicatorul / criteriul de eficiență a investițiilor care însumează, în valoare actuală, (la $t_a = 0$) costurile totale inițiale de investiții, pentru construirea capacităților de producție și servicii, și costurile totale ulterioare punerii în funcțiune, pentru exploatarea acestora, **exclusiv amortismentul**.

Angajamentul de capital este un indicator complex, reflectând atât etapa de investiții cât și etapa de viață utilă, de exploatare a produsului proiectelor. El asigură o anumită balansare rațională a costurilor de investiții și de exploatare pe ciclul de viață a proiectelor.

Orizontul de timp pentru calculul capitalului angajat este de $N = (d + D)$ ani sau o perioadă de calcul convențională (de exemplu, 20 sau 25 ani). Pentru toate proiectele sau variantele, alternativele de investiții care se evaluează, se compară etc. în vederea formulării opțiunii se adoptă un orizont de timp de aceeași mărime, ceea ce este menit să asigure comparabilitatea în timp a proiectelor. Dacă proiectele / variantele au durate de viață economică (D) diferite, pentru intervalul de timp dat de diferența de D se au în vedere decizii noi, alternative, de compensare și echivalare a variantelor / proiectelor cu D mai mică până la nivelul variantei cu D maximă.

Cunoașterea angajamentului de capital prezintă interes pentru investitori și manageri cel puțin pentru a da răspuns la următoarele întrebări:

- a) valoarea actuală a veniturilor este mai mare sau este mai mică decât angajamentul de capital?

Un proiect are un cost eficient și este acceptabil dacă

$$\sum VA(CF_h) > \sum VA(I_h), \text{ respectiv } VA(\sum V_h) > VA(\sum K_h);$$

- b) dacă vom investi mai mult în tehnică și tehnologii de performanță, comparativ cu alte variante, vom realiza corespunzător economii la costurile anuale de exploatare și pe ansamblu vom ajunge sau nu la un angajament de capital acceptabil?

În general, se urmărește minimizarea angajamentului de capital la un nivel dat al capacității de producție, de venituri totale și avantaje economice totale;

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

c) care este dimensiunea fondurilor de investiții necesare? Putem finanța proiectul și cum putem asigura fondurile necesare?

Dat fiind că acest indicator răspunde preocupărilor de a atinge scopurile urmărite cu eforturi minime, determinate de construirea și funcționarea capacităților de producție și servicii, angajamentul de capital se recomandă a fi folosit drept criteriu de alegere a variantelor la proiectele de investiții realizate în domenii de interes public, finanțate de la buget:

$i^* : \text{minim } VA(K_{ii})$.

Calculul și analiza acestui indicator este prevăzută și de metodologia BIRD și a altor organisme financiar-bancare internaționale, fiind cunoscut sub denumirea “COSTURI TOTALE ACTUALIZATE” (CTA).

O alternativă a angajamentului de capital $VA(K_i)$ și (CTA) o reprezintă COSTUL GLOBAL (CG) recomandat pentru evaluarea proiectelor de realizare a clădirilor și construcțiilor speciale, respectiv pentru alegerea variantelor de proiecte de investiții în construcții, după criteriul costurilor eficiente (minime).

Indicatorul “costul global” exprimă valoarea actuală a costurilor inițiale de investiții și a costurilor ulterioare de exploatare a clădirilor și construcțiilor și de mentenanță (de intervenții, reparații curente și capitale), pe durata de viață economică a proiectului de investiții sau pe o durată convenită de timp, de cca. 20 - 25 ani.

Proiectele / variantele care se compară trebuie să asigure performanțe calitative, de utilitate, confort, siguranță în exploatare, protecție a mediului etc. egale, identice.

În analiza economică a proiectelor, nivelul absolut, exprimat în unități de măsură valorice, al indicatorilor CTA și CG servește la stabilirea faptului dacă un proiect este sau nu acceptabil, la dimensionarea fondurilor de investiții, când bugetul agentului economic este limitat. Un test al acceptabilității unui proiect de investiții îl poate prezenta raportul supraunitar al economiilor la costurile de exploatare raportat la sporul de investiții de la o variantă la alta:

$$e_1 = \frac{CETA_0 - CETA_i}{VA(I_{i0}) - VA(I_{i0})} > 1, \text{ respectiv: } e_2 = \frac{(M_0 - M_i) + \Delta R_{0/i}}{\Delta VA(I)} > 1, \text{ în care:}$$

$CETA_0, CETA_i$ – costurile totale de exploatare actualizate, pe variante;

$VA(I_{i0}), VA(I_{ii})$ – costurile totale de investiții, actualizate;

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

M_0, M_I – costurile de mentenanță, totale, actualizate.

ΔR – economiile totale de cheltuieli de reparații, valori actualizate.

Se observă că indicatorii e_1 și e_2 se bazează pe comensurarea avantajului economic net comparativ, calculat pe perechi de variante de proiect, cu sporul de costuri de investiții care poate genera aceste efecte utile.

În calitate de criteriu de eficiență economică, costul global (CG) se utilizează pentru alegerea variantelor de soluții de clădiri și construcții speciale privind: numărul de nivele al clădirilor; configurația în plan a clădirilor; materialele de construcții din care se realizează clădirile; sistemele constructive, sistemele de iluminat, de încălzire, de instalații ale clădirilor și construcțiilor ce se proiectează.

4.1.5 Costul unitar actualizat (CUA)

Pe linia perfecționării metodelor și metodologiilor de fundamentare a deciziilor de investiții, unele companii de electricitate, cu sprijinul Agenției Internaționale de Energie Atomică de la Viena au convenit criterii speciale de *evaluare a eficienței proiectelor de investiții pentru construirea de centrale electrice mari*. Printre acestea se numără costul unitar actualizat (CUA), indicator cunoscut și sub denumirea de cheltuieli specifice actualizate (C_s).

Costul unitar actualizat (CUA) este, ca și costul global, CG , o variantă a angajamentului de capital $VA(K_t)$, respectiv a cheltuielilor totale actualizate (CTA). Se consideră că acest indicator, costul unitar actualizat (CUA), cu o eroare acceptabilă asigură caracterizarea eficienței proiectelor cu capacitate anuală de producție diferită, $q_h \neq constant$, respectiv, $Q_h, E_h \neq constant$. S-a plecat și de la ideea că pentru a asigura echivalarea centralelor electrice sub aspectul capacității anuale de producție, pentru a le face comparabile, identice din punct de vedere al utilității, ar fi necesare calcule laborioase și costisitoare.

Relația de calcul folosită pentru determinarea costului unitar actualizat (sau cheltuielilor specifice actualizate) este:

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

$$CUA = \frac{CTA}{\sum_{h=1}^N q_h} = \frac{\sum_{h=1}^N (I_h + CE_h)(1+a)^{-h}}{\sum_{h=1}^N q_h} \text{ [lei/kWh energie livrată]},$$

în care: CTA - cheltuieli totale actualizate (angajamentul de capital, lei);

q_h - cantitatea de energie electrică livrată, într-un an, h ;

I_h - tranșa de investiții din anul h , pe orizontul de analiză;

CE_h - cheltuielile anuale de exploatare, exclusiv amortizările;

a - rata de conversie economică a fluxurilor financiare dispersate în timp, asociate proiectului de investiții.

Nivelul CUA este punctul de pornire în stabilirea tarifelor la energia electrică vândută.

Desigur, în evaluarea proiectelor de investiții se calculează și $VA(K_t)$ respectiv CTA , pentru necesitățile de analiză comparativă a variantelor. De menționat faptul că în calculele economice se pot neglija cheltuielile comune și constante ale variantelor de proiect.

4.1.6. Raportul “venituri totale actualizate / costuri totale actualizate”, k

Analiza “venituri-costuri” reprezintă concepția fundamentală a evaluării economice și financiare a proiectelor de investiții, aplicabilă și în cazul PPP. Exprimarea și măsurarea eficienței în proiectele de investiții se bazează pe compararea într-o formă sau alta, pe comensurarea avantajelor economice medii anuale și integrale cu volumul costurilor necesare de investiții și de exploatare, dimensionate prin metode tradiționale, static, sau în abordare dinamică, ținând seama de influența în plan economic a impactului factorului timp.

În evaluarea proiectelor de investiții în abordare dinamică a proceselor, încă de la începutul pregătirii deciziei, se acordă o mare atenție calculului și analizei raportului venituri / costuri exprimate în valori actuale pe variante de proiecte și alternative.

Diferitele metode de comparare a veniturilor cu costurile au ca scop stabilirea legăturii dintre acești doi parametri ai proiectului, ceea ce este foarte important pentru măsurarea eficienței dar și din punct de vedere al cunoașterii posibilităților de a asigura fondurile necesare finanțării, mai ales cele în valută, al costurilor mari ale acestora și ale altor resurse deficitare etc.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

La o capacitate de producție și servicii de mărimea q creată prin proiectele de investiții vom avea: $I_t = I_t(q)$, modelul investițiilor necesare pentru a crea capacitatea respectivă;

$K_t = K_t(q)$, modelul capitalului angajat necesar pentru construirea și exploatarea capacității;

$V_t = V_t(q)$, modelul veniturilor ce se obțin prin exploatarea capacității.

Modelarea eficienței este și mai sugestivă pentru adoptarea deciziei de investiții dacă vom studia modelul $V(K)$, dacă vom analiza indicatorul care ne arată ce venituri se pot obține în funcție de un nivel dat al angajamentului de capital, al costurilor totale de investiții și de exploatare:

$$\frac{\sum VA(V_h)}{\sum VA(K_h)}.$$

În această abordare a problemei de analiză a veniturilor și a costurilor se obțin informații ce vor permite să se identifice variantele și alternativele avantajoase, convenabile din punct de vedere al asigurării veniturilor dorite și să se răspundă și la alte întrebări pe care le ridică adoptarea deciziei.

Ca regulă generală, analiza “venituri-costuri” se bazează pe evaluarea raportului și diferenței absolute dintre veniturile totale actualizate și costurile totale actualizate, pentru $t_a = 0$:

$$1. \quad k = \frac{\sum VA(V_h)}{\sum VA(K_h)},$$

$$2. \quad AN_t = VA(V_t) - VA(K_t)$$

$$\text{în care } \sum VA(V_h) = VA(V_t) = \sum_{h=1}^{d+D} V_h (1+a)^{-h},$$

$$\sum VA(K_h) = VA(K_t) = \sum_{h=1}^{d+D} (I_h + CE_h)(1+a)^{-h}$$

În abordarea statică a problemelor, adică pentru o rată de actualizare $a = 0$, avantajul net al proiectului va fi: $AN_t = V_t - K_t$.

Operând cu valorile actuale cumulate, la o anumită rată de actualizare (a), avantajul net al investitorului la proiectul dat va fi: $VA(AN_t) = VA(V_t) - VA(K_t)$.

Se înțelege că dacă $V_t = K_t$, respectiv $VA(V_t) = VA(K_t)$ raportul k va fi egal cu 1:

$V_t/K_t = 1$; $VA(V_t)/VA(K_t) = 1$, ceea ce indică faptul că proiectul de investiții nu produce nici avantaje, nici pierderi, deci investitorul nu câștigă nimic.

Dacă $V_t < K_t$, respectiv $VA(V_t) < VA(K_t)$, raportul venituri-costuri (k) este subunitar.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

În acest caz ($k < 1$) proiectul produce pierderi, costurile nu se recuperează, ceea ce ne duce la concluzia că acel proiect este neeficient și trebuie respins. Dacă $VA(V_t)/VA(K_t) < 1$, nici nu mai are rost să calculăm ceilalți indicatori de analiză dinamică a eficienței economice a investițiilor la acest proiect.

Dacă $V_t > K_t$, respectiv $VA(V_t) > VA(K_t)$, raportul dintre venituri-costuri exprimate în valori comparabile este supraunitar: $V_t/K_t > 1$, $VA(V_t)/VA(K_t) > 1$, ceea ce exprimă faptul că proiectul este eficient, acceptabil și putem continua analiza dinamică, cu ajutorul altor indicatori și criterii de eficiență a investițiilor.

Având în vedere că analiza acestui indicator se referă la un orizont de timp îndelungat, că V_h și CE_h sunt valori previzionate, pentru a contracara eventualele perturbări și deformări ale indicatorul k din cauza diminuării volumului de produse vândute, a micșorării prețului de vânzare sau creșterii costurilor de exploatare în viitor, pentru a reține un proiect este nevoie ca el să fie cu mult mai mare ca 1. Cu cât este mai mare ca unitatea acest indicator cu atât sunt mai stabile, mai corecte concluziile.

Trebuie subliniat însă ca raportul $VA(V_t)/VA(K_t)$ este sensibil la mărimea ratelor de actualizare "a" și de aceea este foarte important să alegem corect rata de actualizare pentru a evita fie acceptarea de proiecte neeficiente, fie respingerea unor proiecte rentabile.

Din analiza rezultatelor obținute în practica economică, rezultă că între mărimea ratei de actualizare folosite, pe de o parte, și valoarea raportului venituri / costuri și diferența absolută între venituri și costuri, pe de altă parte, se stabilesc următoarele relații:

1. cu cât mărimea ratei de actualizare este mai mică ($a \rightarrow 0$) cu atât crește valoarea raportului venituri / costuri k și a avantajului net $VA(V_t) - VA(K_t)$

Pentru $a=0$, $VA(V_t) = V_t = \sum V_h$, $VA(K_t) = I_t + \sum CE_h$, iar $VA(V_t)/VA(K_t)$ și $VA(V_t) - VA(K_t)$ iau valori maxime;

2. pe măsură ce crește mărimea ratei de actualizare folosite în calcule, raportul $VA(V_t)/VA(K_t)$ și mărimea absolută a avantajului economic net scad; raportul k poate deveni chiar subunitar, iar $VA(AN)$ ia valori negative.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Aceste concluzii privind sensibilitatea raportului venituri / costuri și a avantajului economic net la mărimea ratei de actualizare au o valoare deosebită pentru fundamentarea deciziilor de investiții, pentru alegerea proiectelor sau a variantelor acestora. De asemenea, ele pun în evidență necesitatea și utilitatea abordării dinamice a evaluării economice și financiare a proiectelor de investiții și importanța alegerii corecte a mărimii ratei de actualizare “ a ”.

Folosirea unei rate de actualizare prea mici sau prea mari, necorelată cu rentabilitatea activității, cu rata dobânzii la fondurile împrumutate pentru finanțarea investițiilor poate duce la adoptarea de decizii nejustificate sau eronate.

Raportul “*venituri-costuri*” k este utilizat de multe ori în calitate de criteriu de decizie de investiții. Folosirea unui asemenea criteriu în formularea opțiunilor, în economie în general, corespunde dorinței și tendinței firești a oricărui decident de a maximiza încasările de venituri la fiecare unitate a costurilor. Costurile luate în considerare se pot referi fie numai la investiții, fie la costurile totale, de investiții și de exploatare (exclusiv amortizarea), exprimate în valori actualizate. Se consideră ca fiind cea mai eficientă, optimă, acea variantă sau acel proiect care asigură o valoare maximă a indicatorului “raportul dintre venituri totale actualizate și costuri totale actualizate”, k :

$$i^* = i(VA(V_t) / VA(K_t)) \text{ maxim.}$$

În această concepție, fiecare proiect sau variantă, alternativă de investiții se caracterizează printr-un indicator de eficiență economică cu 2 componente sau elemente care se compară: $VA(V_t)$ - ca efect sau avantaj economic integral pe orizontul $(d+D_e)$, exprimat în valoare actuală; $VA(K_t)$ - ca efort integral de investiții și de exploatare în valoare actuală, calculată pe același orizont de timp ca și $VA(V_t)$.

Indicatorul: $k = (VA(V_t) / VA(K_t)) \rightarrow \text{maxim}$, va modela prioritatea decidentului pornind de la dorința sa de a obține un venit cât mai mare pe unitatea de costuri totale.

Un astfel de indicator / criteriu este tentant să fie utilizat deoarece el este simplu și ușor de perceput, necontradictoriu în plan logic, pune în evidență alternativa cea mai eficientă din mulțimea de variante admisibile de proiect care se analizează.

Un asemenea criteriu nu funcționează corect însă în toate cazurile. Adesea el conduce la a identifica, a stabili ca fiind cea mai eficientă variantă aceea care are valori mici ale parametrilor

$VA(V_t)$ și $VA(K_t)$, care corespund unor soluții de proiect obișnuite ca nivel tehnic și performanțe tehnico-economice și calitative dar ieftine, care solicită costuri mici de investiții. Alteori, variantele identificate ca fiind cele mai eficiente presupun costuri foarte mari de investiții, apelarea la cheltuieli în valută etc. și, deci, nu iau în considerație restricțiile în ceea ce privește posibilitățile de finanțare, de a asigura valuta necesară importului de tehnică și tehnologii, de anumite materii prime etc.

Grafic, folosirea metodei “analiza venituri - costuri” presupune studiul indicatorului / criteriului $k = [VA(V_t) / VA(K_t)]$ într-un sistem de coordonate în care pe abscisa figurează costurile iar pe ordonata veniturile. Pentru fiecare proiect sau varianta i vom avea raportul k_i . Trasând prin origine o dreaptă pe care se vor afla toate punctele care corespund unui raport constant între $VA(V_t)$ și $VA(K_t)$ (de exemplu, 1 sau 2 sau 3 etc), prin deplasarea acesteia stabilim varianta cea mai eficientă cu k_i maxim. În acest caz, dreapta care trece prin origine are unghiul α , față de abscisă, pe care se află costurile, cel mai mare.

Dacă se dă o anumită limită inferioară a $VA(V_t)$ dorit sau dacă volumul costurilor totale acceptabile au un plafon cunoscut, dat, se va căuta soluția optimă în spațiul delimitat de asemenea restricții.

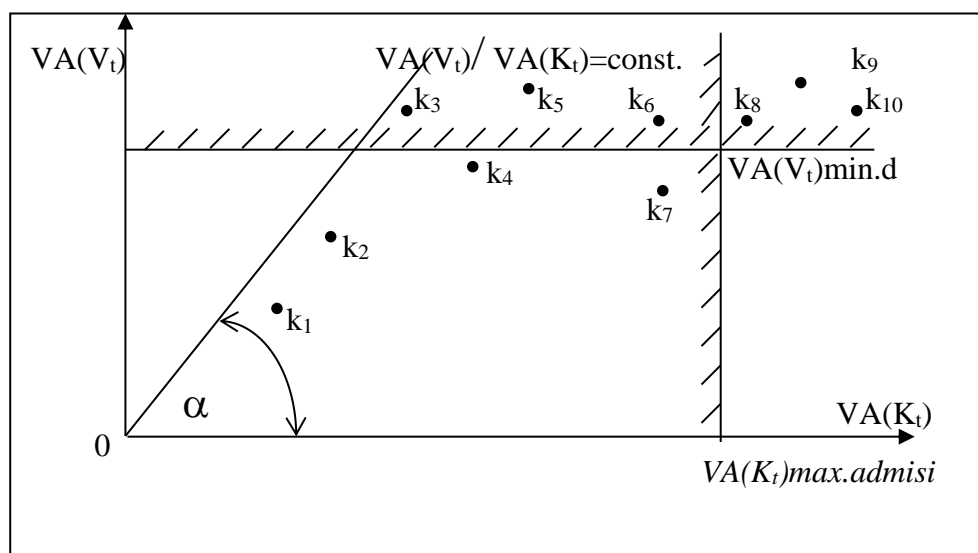

Figura nr. 4.1. Spațiul soluțiilor admisibile

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

De fapt, pentru a elimina punctele slabe ale acestui criteriu, problema alegerii variantei optime după raportul $k \rightarrow \text{maxim}$, metoda de analiză venituri-costuri se formulează în termenii programării matematice, cu restricții:

$$i^*: \text{maxim } k_i,$$

$$VA(V_t) \geq VA(V_t)_{\text{dat, dorit}}$$

sau:

$$i^*: \text{max } k(i);$$

$$VA(V_t)_i \geq VA(V_t)_{\text{dat}},$$

$$VA(K_t)_i \leq VA(K_t)_{\text{dat}}.$$

Metoda de analiză “venituri-costuri” poate conduce la ideea de a folosi drept criteriu de optimizare pentru formularea opțiunilor a avantajului economic net maxim:

$$\max AN_t = \max[VA(V_t) - VA(K_t)], \text{ problemă care se poate soluționa fie grafic, fie analitic.}$$

Însă, și acest criteriu prezintă aceleași lacune ca și indicatorul k . De fapt, ambele criterii nu țin seama în mod direct de diferitele restricții de ordin financiar, valutar etc. de cerințele privind asigurarea posibilităților de dezvoltare în viitor ale capacităților, de sporire a veniturilor.

4.1.7. Valoarea netă actuală totală (cumulată), VNAT (sau venitul net actualizat – VNA)

Valoarea netă actuală totală (VNAT) constituie un indicator fundamental pentru evaluarea economică și financiară a oricărui proiect de investiții. VNAT este primul criteriu de a judeca și aprecia atractivitatea unui proiect / variantă studiate în vederea formulării deciziei de investiții, de acceptare sau de respingere.

Prin conținutul său, indicatorul valoarea netă actuală caracterizează, în valoare absolută, aportul de avantaj economic net al unui proiect dat de investiții, câștigul, răsplata sau recompensa investitorului pentru capitalul investit în proiectul respectiv.

Ca avantaj net, economic, financiar, VNAT se determină ca diferență între $VA(V_t)$ și $VA(K_t)$, cu formula:

$$VNAT = \sum_{h=1}^N (V_h - CE_h - I_h)(1+a)^{-h} = \sum_{h=1}^N V_h(1+a)^{-h} - \sum_{h=1}^N (CE_h + I_h)(1+a)^{-h} =$$

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

$$\sum_{h=1}^N VA(V_h) - \sum_{h=1}^N VA(K_h) = VA(V_t) - VA(K_t).$$

O altă definiție a $VNAT$ este aceea de surplus total de cash flow, în valoarea actuală, degajat pe durata de exploatare (D) a capacităților proiectate de producție și servicii, față de necesarul de avantaje pentru acoperirea, recuperarea capitalului investit, exprimat tot în valoare actuală:

$$VNAT = \sum_{h=d+1}^{d+D} VA(CF_h) - \sum_{h=1}^N VA(I_h).$$

La aceeași relație de calcul $VNAT$ se ajunge pornind de la relația fundamentală, prezentată la prima definiție:

$$VNAT = \sum_{h=1}^N (V_h - CE_h - I_h)(1+a)^{-h}, \text{ care se poate reda astfel, scoțând separat valoarea actuală}$$

$$\text{a investițiilor: } VNAT = \sum_{h=1}^N (V_h - CE_h)(1+a)^{-h} - \sum_{h=1}^N I_h(1+a)^{-h}.$$

Știind că în costurile de exploatare CE_h nu este inclusă amortizarea A_h , rezultă că:

$$(V_h - CE_h) = (P_h + A_h) = CF_h,$$

de aceea vom avea o nouă relație de calcul a $VNAT$:

$$VNAT = -VA\left(\sum I_h\right) + \sum_{h=1}^N CF_h(1+a)^{-h}.$$

Definit în raport de cash flow, criteriul $VNAT$ realizează compararea între suma valorilor actuale de cash flow degajat pe durata de viață utilă a proiectului de investiții ($\sum VA(CF_h)$) și costul de investiții total generat de acel proiect, exprimat tot în valoare actuală ($\sum VA(I_h)$). $VNAT$ este deci, un indicator integral de eficiență a investițiilor, de tipul diferenței absolute, avantajului net comparativ.

Randamentul unui proiect de investiții se apreciază prin intermediul $\sum_{h=1}^N CF_h(1+a)^{-h}$; acesta trebuie să fie mai mare decât costul de investiții:

$$\sum VA(CF_h) > \sum VA(I_h), \text{ respectiv } \sum VA(CF_h) > \sum I_h, \text{ dacă } d=0.$$

Dacă nu se respectă condiția $\sum VA(CF_h) - \sum VA(I_h) \geq 0$, fondurile disponibile ar trebui plasate pe piața capitalului sau în alte afaceri.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Tocmai beneficiul net actualizat $\sum VA(I_t) + \sum VA(CF_h)$ se numește valoare netă actuală totală ($VNAT$).

Dacă avem două proiecte, $P1$ și $P2$, caracterizate prin $VNAT(P1)$ și $VNAT(P2)$, se va da prioritate $P1$ dacă $VNAT(P1) > VNAT(P2)$.

$VNAT > 0$ se consideră a fi cel mai corespunzător indicator al ideii profitului maxim dorit de către investitori pe seama proiectelor independente inițiate; că ar fi măsura corectă a contribuției unui proiect la valoarea economică a firmelor. Dacă $VNAT=0$ nu înseamnă totuși că acel proiect nu este rentabil; el produce însă profit care, de abia ajunge pentru recuperarea capitalului investit, și nu creează valoare.

Numai $VNAT > 0$ conduce la creșterea averii acționarilor, a valorii firmelor.

Când $VNAT(P_j) > 0$, proiectul va spori valoarea firmei cu un echivalent egal $VNAT$. Altfel spus, dacă firma va reinvesti fluxul de cash flow (CF_h) generat de acest proiect în afaceri cu o rentabilitate de $a\%$ pe an, valoarea firmei va deveni mai mare cu o sumă egală cu $VNAT$, la expirarea duratei de viață a proiectului.

Realizarea proiectelor cu $VNAT < 0$ ar fi în detrimentul investitorului: ar scădea valoarea firmei, ar avea un impact negativ asupra averii acționarilor etc.

$VNAT$ este, deci, un instrument fundamental de evaluare logică a deciziei de investiții, bazat pe concepția, pe principiul că sporirea valorii firmei și a averii acționarilor, investitorului este obiectivul urmărit prin proiectele inițiate de investiții.

$VNAT$ poate fi utilizat și la stabilirea costului eficient de investiții pentru achiziția de diferite active, unități economice și întreprinderi propuse pentru privatizare, existente și scoase la vânzare. În acest scop se pleacă de la ideea că $\sum VA(CF_h)$ reprezintă prețul / costul de investiții maxim acceptabil pentru a cumpăra active existente. Cum esența afacerii în domeniu, a unei investiții eficiente constă însă în a face achiziții de active, scoase la vânzare, la mai puțin decât acestea valorează, condiția ce trebuie respectată în negocieri se formulează astfel: $VA(I_t) < \sum VA(CF_h)$, $VNAT > 0$.

Introducând în relația de calcul a $VNAT$ nivelul $VNAT$ dorit, așteptat de investitor, ajungem să determinăm prețul / costul de investiții maxim admisibil al afacerii respective:

$$I_{\max} = \sum VA(CF_h) - VNAT_{\text{dorit}}$$

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

$VNAT$ reprezintă, de asemenea, măsura, valoarea beneficiilor financiare ale proiectelor de investiții, ajustată ținând seama de impactul factorului timp, de valoarea în timp a banilor.

Când durata de realizare a proiectului de investiții, d , este scurtă, sub un an, iar exploatarea instalațiilor, utilajelor, a capacităților de producție și servicii începe imediat în același an, investiția nu se mai actualizează și formula de calcul a $VNAT$ devine:

$$VNAT = -I_t + \sum_{h=1}^D CF_h (1+a)^{-h} .$$

$VNAT$ se poate defini prin intermediul valorii nete (VN_h). În acest caz, $VNAT$ reprezintă suma algebrică a valorii nete anuale, în valoare actuală, $VA(VN_h)$, pe orizontul de analiză $(d + D) = N$, corespunzător ciclului de viață a proiectului.

Prin valoarea netă, pentru fiecare an h , $h \in (1, N)$ se înțelege diferența între volumul anual al veniturilor generate de proiectul de investiții (V_h) și volumul costurilor anuale totale, de investiții și de exploatare, K_h : $VN_h = V_h - (I_h + CE_h) = V_h - K_h$.

$VNAT$, prin semnificația sa, determină valoarea economică a unui proiect de investiții și urmărește creșterea acestei valori prin optimizarea deciziei de investiții după criteriul maximizării $VNAT$. Deci se preferă proiectele / variantele care se caracterizează prin $VNAT$ maxim.

El reprezintă surplusul de valoare adus firmei prin proiectul P_j de investiții; este o măsură a valorii create printr-un proiect. $VNAT$ cuantifică principiul de maximizare a valorii firmei prin decizia de investiții. De aceea **sunt acceptate, selectate ca rentabile numai proiecte sau variante caracterizate prin $VNAT > 0$** . În plan economic și financiar un proiect de investiții cu $VNAT$ pozitiv semnifică faptul că acel proiect are capacitatea de a rambursa pe perioada duratei de viață economică D capitalul investit, respectiv că el are o rentabilitate globală, a capitalului inițial cel puțin egală cu rata de actualizare (a) folosită în calcule, și de a produce cash flow în exces, de a asigura obținerea unui anumit volum de valoare netă. *Cu cât $VNAT$ la un proiect este mai mare cu atât rentabilitatea sa este mai mare și proiectul mai atractiv.* Dacă la un proiect $VNAT$ este negativă, acel proiect este inacceptabil deoarece rata rentabilității sale este mai mică decât rata de conversie / actualizare “ a ”. În acest caz capitalul respectiv s-ar putea investi într-o altă afacere cu o rentabilitate egală cu “ a ” și ar produce avantaje corespunzătoare, mai mari, investitorului.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Deci, rata de actualizare (a) folosită în calculele $VNAT$ îndeplinește rolul de criteriu de testare a eficienței (rentabilității) unui proiect de investiții, de acceptare sau de respingere a acestuia.

$VNAT$ la un proiect poate deveni negativ dacă se alege pentru calcule o rată de actualizare (a) prea mare, iar proiectul respectiv devine inoportun și se respinge.

Cel mai eficient și oportun proiect de investiții este acela care asigură un excedent maxim între $VA(\sum CF_h)$ și $\sum VA(I_h)$; $VNAT$ îndeplinește funcția de criteriu de decizie de investiții.

$VNAT$ ia în considerație timpul realizării investițiilor (d), durata de viață utilă a proiectelor (D), neechivalentă a fluxurilor financiare dispersate în timp și toate informațiile financiare relevante ale proiectului – costurile de exploatare, veniturile, cash flow, investițiile.

$VNAT$ calculat pe baza bilanțului veniturilor anuale și costurilor anuale de investiții și de exploatare, exprimate în valoare actuală la $ta = 0$, echivalente economic, comparabile, permite realizarea unei analize integrale pe orizontul de timp ($d + D$), ținând seama și de nivelul parametrilor și de dinamică, fluxul acestora. Pe baza nivelului $VNAT$ se poate stabili dezirabilitatea și ordonarea proiectelor de investiții sau a variantelor acestora.

Dacă proiectele sunt incompatibile, concurente, care nu se pot realiza simultan cu fondurile disponibile, se alege proiectul cu $VNAT$ maxim.

În cazul în care există fonduri de investiții suficiente și proiectele selecționate satisfac condiția $VNAT > 0$ și, în plus, nu se exclud reciproc, în limita acestor fonduri disponibile (I) ale agentului economic proiectele selectate se combina orientându-ne, astfel încât să obținem un $VNAT$ maxim pe ansamblul acelor proiecte. La baza acestei orientări stă ideea că societățile comerciale au posibilități limitate și de aceea este evidentă exigența ca fondurile ce se investesc să genereze un $VNAT$ cât mai mare.

Punctele slabe ale indicatorului $VNAT$:

- $VNAT$ ne permite să constatăm dacă proiectul de investiții este sau nu rentabil dar nu pune în evidență importanța relativă, comparativă a aportului aceluși proiect cu costurile de investiții necesare;
- nu permite soluționarea problemelor de decizie de investiții când diferă de la un proiect la altul duratele de viață economică (D ; diferite). Putem avea variante sau proiecte care au un volum de $VNAT$ egal dar D nu este constant. Dacă volumele de investiții sunt identice pe proiecte, au prioritate variantele cu durată de viață economică mai scurtă, dar care degajă volume anuale mai mari de $VNAT$;

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- $VNAT$ presupune să stabilim în prealabil “ a ” – rata de conversie economică;
- $VNAT$ nu ține seama de mărimea duratei de recuperare T , T' ;
- Mărimea $VNAT$ depinde de mărimea ratei de actualizare (a) folosită în calcule, ceea ce ridică problema acordării unei atenții deosebite alegerii fundamentate a ratei de actualizare și componentelor acesteia (costul capitalului, prima de inflație, prima de risc).

Deci $VNAT = VNAT(a)$. În principiu $VNAT$ este o funcție hiperbolică descrescătoare de rata “ a ” de conversie / actualizare și intersectează abscisa atunci când $VNAT(a) = 0$, după cum se observă din următorul grafic:

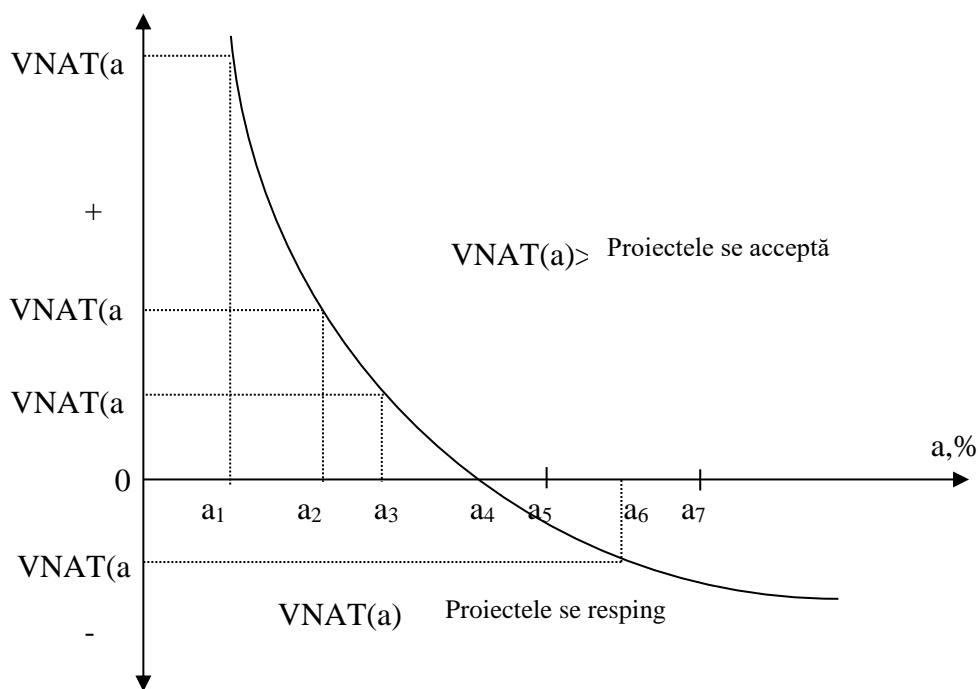

Figura nr. 4.2. Reprezentarea venitului net actualizat

$VNAT$ rămâne, totuși un bun criteriu de selecție a proiectelor; el trebuie analizat în corelație cu alți indicatori - T' , RE' indicele de profabilitate și rata internă de rentabilitate etc.

Existența de avantaj net pozitiv ($VNAT > 0$) ca o caracteristică a efectului costurilor de investiții și a angajamentului de capital (CTA), precum și fundamentarea alegerii celei mai convenabile variante de proiect se poate studia și într-o abordare grafică ilustrativă. În grafic se ilustrează dimensionarea

avantajului net pe trei variante de proiecte (*a*, *b*, *c*) plecând de la valorile actuale ale veniturilor și angajamentului de capital $VA(V_t)$ și $VA(K_t)$:

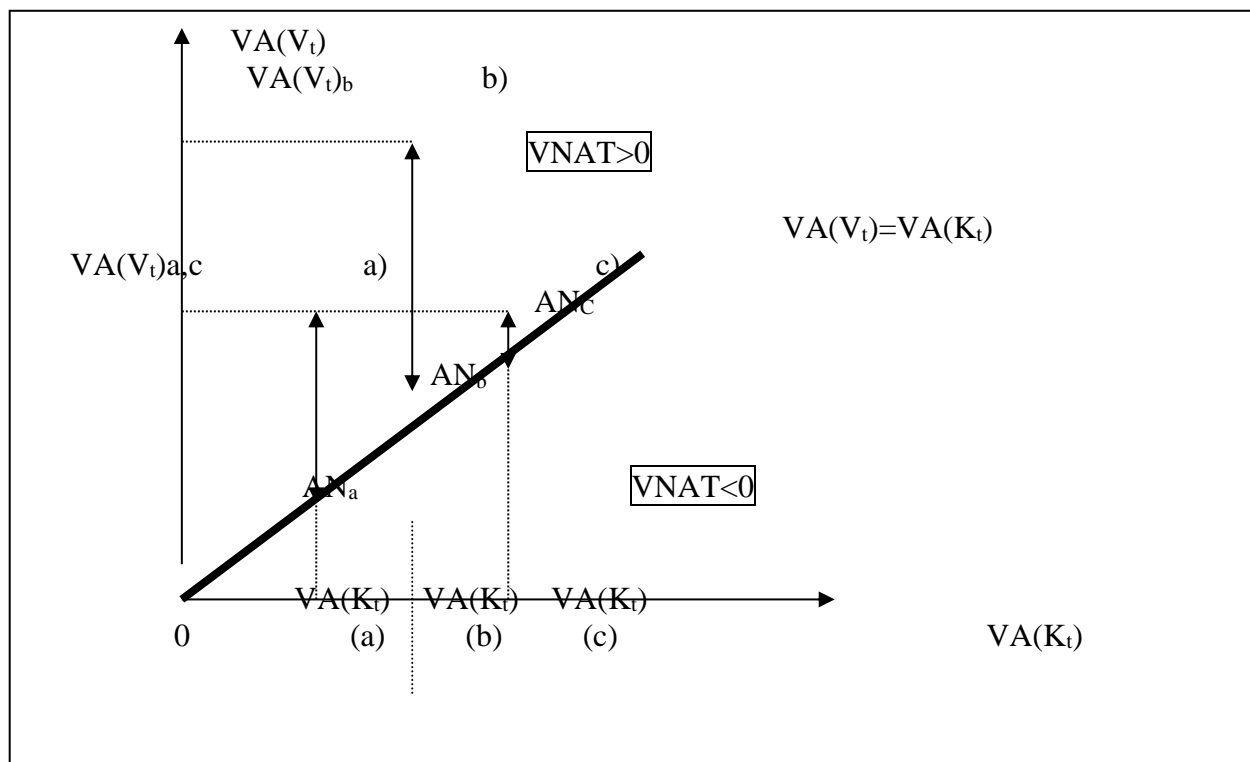

Figura nr. 4.3. Reprezentarea avantajului net a trei variante de proiect

$VNAT > 0$, potențial, al variantelor de proiect se situează deasupra liniei (bisectoarei) corespunzătoare $VA(V_t) = VA(K_t)$. În cazul nostru toate cele trei variante au $AN = VNAT$ pozitiv și sunt deci, eficiente: $VA(V_t)_j > VA(K_t)_j$.

Variantele *a*) și *c*) asigură volume egale de venituri totale actualizate: $VA(V_t)_a = VA(V_t)_c$, dar capitalul angajat pe durata de viață a proiectului este diferit:

$$VA(K_t)_a < VA(K_t)_c.$$

Corespunzător, eficiența caracterizată prin $AN = VNAT$ este mai mare în varianta *a*) comparativ cu varianta *c*):

$$AN_a > AN_c.$$

Varianta *b*) de proiect presupune costuri totale mari comparativ cu varianta *a*), dar asigură un volum mai mare de $VNAT$:

$$VA(K_t)_a < VA(K_t)_b,$$

$$AN_b > AN_a.$$

Se desprinde concluzia că varianta *b*) este cea mai profitabilă dintre cele trei variante analizate.

În plus, compararea variantelor *a*) și *c*), în condițiile în care $VA(V_t)_a = VA(V_t)_c$, se face pe baza criteriului: *minim* $VA(K_t)_j$, și constituie un caz particular al analizei după *maxim* $VNAT_j$.

În mod similar se poate studia grafic $VNAT$ în sistemul de coordonate $VA(I_t)_j$ și $\sum VA(CF_h)_j$.

Dacă proiectele de investiții sunt incompatibile și se diferențiază prin duratele de exploatare, acele proiecte nu sunt comparabile direct după $VNAT(P_j)$.

În acest caz se recomandă ca toate proiectele să fie analizate pe un orizont comun de timp, ca multiplu comun al duratelor de exploatare ale proiectelor, introducând variante, decizii alternative. Se calculează $VNAT(P_j)$ pe o perioadă de timp identică.

4.1.8 Indicele de profitabilitate (γ)

Indicele de profitabilitate caracterizează nivelul raportului dintre $VNAT$ și fondurile de investiții ce generează acel volum de $VNAT$. Completează analiza eficienței în termeni relativi, sub forma avantajului net relativ pe unitatea de măsură a costurilor de investiții.

Se pot avea în vedere investițiile inițiale (I_t) sau valoarea actuală a acestora $VA(I_t)$. Se exprimă în procente. Indicele se poate determina și cu o relație similară randamentului economic actualizat, (RE'):

$$\gamma_2 = \frac{\sum_1^N CF_h (1+a)^{-h} - \sum_1^N I_h (1+a)^{-h}}{\sum_1^N I_h (1+a)^{-h}} = \frac{\sum_1^N VA(CF_h)}{\sum_1^N VA(I_h)} - 1.$$

Pentru a exprima acest raport (γ) sub forma unui indice (coeficient), indicele de profitabilitate se calculează cu relația:

$$\gamma_3 = \frac{VA(\sum CF_h)}{VA(I_t)} = 1 + \frac{VNAT}{VA(I_t)} = 1 + \gamma_2; \gamma_2 - \text{coeficient.}$$

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Indicele de profitabilitate ne permite să selectăm variantele eficiente de proiecte de investiții, fiind acceptabile acele proiecte sau variante la care $\gamma_3 > 1$ și ordonarea acestora după valoarea descrescătoare a indicelui γ . La proiectele / variantele la care $\gamma_3 = 1$, $VNAT$ va fi nulă ($VNAT=0$). Cu cât indicele de profitabilitate γ_3 este mai mare cu atât proiectele sunt mai eficiente, în condiții echivalente, comparabile din alte puncte de vedere.

La calculul și analiza indicelui de profitabilitate trebuie apelat ori de câte ori proiectele sau variantele se diferențiază între ele prin efortul investițional necesar ($I_t \neq constant$), deoarece el permite să luăm în considerație amploarea proiectelor, costurile necesare de investiții, ceea ce nu realizează $VNAT$, și atunci când disponibilitățile financiare pentru investiții sunt limitate.

Varianta optimă de proiect este aceea care răspunde criteriului γ_2 și $\gamma_3 \rightarrow maxim$. Sintetizând rezultă:

- 1) Când $\gamma_3=1$, $VNAT(P_j) = 0$;
- 2) Dacă $\gamma_3 > 1$, $VNAT(P_j) > 0$ și proiectul este eficient;
- 3) Când $\gamma_3 < 1$, $VNAT(P_j) < 0$ și proiectul P_j se respinge.

Dintre proiectele cu $VNAT > 0$ se acceptă însă numai acela cu $\gamma_2 > costul finanțării proiectului$, respectiv $VNAT(P_j) > i \cdot I_t$ și $\gamma_3 > 1+a$.

Dacă proiectele sunt incompatibile, decizia după maxim γ este diferită de cea după maxim $VNAT$. Criteriul maxim γ va conduce la alegerea proiectului care solicită costuri mai mici de investiții, comparativ cu cele selectate după maxim $VNAT(P_j)$. Acest lucru se explică prin fenomenul de randament descrescător al capitalului.

Criteriul maxim $VNAT$ conduce la alegerea proiectului cu costul optim de investiții, căruia îi corespunde volumul maxim de $VNAT$; $VNAT = f(I_t)$.

Indicele de profitabilitate (γ_1), ordonând proiectele independente eficiente, ne permite să elaborăm strategia cea mai avantajoasă de investiții alegând n proiecte dintre cele posibile, ținând seama de restricțiile bugetelor de capital, deci în limitele fondurilor noastre disponibile (I_0) pentru finanțarea investițiilor, folosind în calitate de criteriu de optimizare a setului de proiecte maxim de $VNAT$ global pe ansamblul proiectelor selectate.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Selectarea proiectelor de investiții de realizat în limitele posibilităților de finanțare poate fi modelată și soluționată în termenii programării liniare

Fiecare proiect P_j are asociați ca parametri $VNAT_j$ și I_j

Fondul total disponibil de investiții : I_0 ,

Numărul de proiecte admisibile: n ,

Introducând variabile booleene x_j , $X_j = 1$, dacă proiectul se acceptă, $X_j = 0$, dacă proiectul se respinge, funcția obiectiv se scrie

$$\text{Max } VNAT_{global} = \sum_{j=1}^n VNAT_j x_j, \text{ iar restricțiile:}$$

$$\sum_{j=1}^n I_j x_j \leq I_0, x_j = 0 \text{ sau } 1 \text{ pentru } \forall j, \sum_{j=1}^n x_j \leq 1.$$

Determinarea prețului (costului de investiții) maxim admisibil pentru achiziția de active scoase la vânzare se poate efectua și cu ajutorul indicelui de profitabilitate dat sub forma γ_1^{dorit} . În acest caz $VNAT^{dorit} = I_t \cdot \gamma_1^{dorit}$, iar $I_t = \sum VA(CF_h) - I_t \cdot \gamma_1^{dorit}$.

$$\text{Din egalitatea } I_t(1 + \gamma_1^{dorit}) = \sum VA(CF_h) \text{ vom putea scrie: } I_{t \text{ maxim admis}} = \frac{\sum VA(CF_h)}{(1 + \gamma_1^{dorit})}.$$

Cunoașterea informațiilor privind $\sum VA(CF_h)$, $VNAT_{dorit}$ și I_t se utilizează pentru negocieri ($\pm$), ceea ce poate fi observat din următoarea ilustrare:

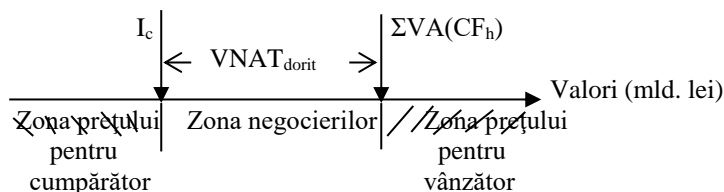

Figura nr. 4.4. Reprezentarea zonei de negociere

4.1.9. Rata internă de rentabilitate a unui proiect de investiții (RIR)

Rata internă de rentabilitate reprezintă acea rată a dobânzii compuse care atunci când se folosește ca rată de actualizare (a) pentru calculul valorii actuale a fluxurilor de cash flow și de

investiții ale proiectelor face ca suma valorii actuale a cash flow să fie egală cu suma valorii actuale a costurilor de investiții și deci, valoarea netă actuală să fie nulă: $RIR = a_j$ pentru care $VNAT(a_j) = 0$,

$$\text{adică } \sum_{h=1}^N CF_h (1 + a_j)^{-h} = \sum_{h=1}^N I_h (1 + a_j)^{-h}$$

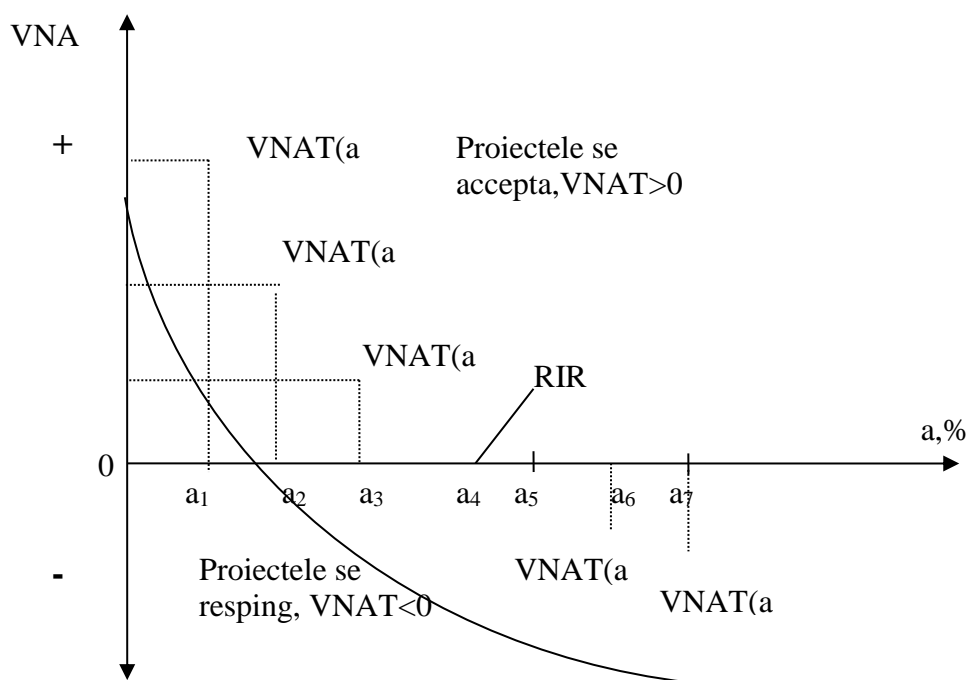

Figura nr. 4.5. Reprezentarea ratei interne de rentabilitate

Deci, la RIR a unui proiect se ajunge atunci când $VNAT$ a acelui proiect tinde să devină egală cu 0. RIR , prin urmare, reprezintă rata limită de actualizare, pentru care se anulează realizarea de $VNAT$ la proiectul dat de investiții:

$$VNAT(a = RIR) = 0, \text{ iar } VA(V_t) = VA(K_t).$$

În sens mai larg, RIR se definește ca acea rata de actualizare (a) care face ca pe perioada ($d+D$) valoarea actuală totală a veniturilor din vânzarea produselor și serviciilor prestate să fie egală cu suma costurilor totale de investiții și de exploatare actualizate.

În sistemul de coordonate $VNAT$ și rata de actualizare (a), pentru un proiect dat, poziția, nivelul și momentul când se obține valoarea RIR se observă din graficul următor.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Pe curba $VNAT$ ca funcție de $a\%$ pe an, RIR este un punct particular, când $VNAT=0$, și intersectează abscisa.

La nivelul RIR se ajunge atunci când $VNAT(a)=0$ și, deci $RIR=a$. Din punct de vedere economic, dacă $RIR = a$, acest lucru semnifică faptul că proiectul degaja un cash flow egal cu capitalul investit și că pe durata de viață economică el asigură o rentabilitate anuală de $a\%$ a capitalului, încă neamortizat, existent la începutul fiecărui an.

Pentru $a > RIR$ proiectul de investiții încetează de a mai fi eficient deoarece $VA(I_t)$ devine mai mare ca volumul ($VA \sum CF_h$) și $VNAT$ va avea valoarea negativă, ($VNAT < 0$).

Dacă $a < RIR$, $VNAT$ este pozitiv și, deci, proiectul de investiții devine acceptabil după condiția $VNAT > 0$.

Rezultă că stabilirea RIR derivă direct din calculul valorii nete actuale totale ($VNAT$) dar, de această dată, mărimea căutată nu este $VNAT$ ci RIR și nivelul acesteia se identifică prin tatonare, prin încercări succesive, neexistând o relație de calcul direct al RIR .

Analitic, pentru determinarea RIR se pleacă de la egalitatea

$$\sum CF_h (1 + RIR)^{-h} = \sum I_h (1 + RIR)^{-h}, \text{ respectiv trebuie rezolvată ecuația:}$$

$$-\sum_{h=1}^N I_h (1 + RIR)^{-h} + \sum_{h=1}^N CF_h (1 + RIR)^{-h} = 0.$$

În vederea determinării RIR se procedează astfel: Pentru proiectul dat de investiții se calculează $VNAT$ corespunzătoare la diferite rate de actualizare, alese întâmplător. Din aproape în aproape ajungem să stabilim care este acea rată de actualizare a_j care conduce la anularea $VNAT$ [$VNAT(a_j) = 0$]. În final, pentru precizarea RIR se folosește relația:

$$RIR = a_{min} + (a_{max} - a_{min}) \frac{VNAT \oplus}{VNAT \oplus + |VNAT \ominus|},$$

în care:

a_{min} - este rata mai mică de conversie economică / actualizare care conduce la $VNAT > 0$, dar foarte mică în valoarea absolută, situată imediat deasupra abcisei în graficul $VNAT(a)$;

a_{max} - este rata mai mare de actualizare folosită în calcule și care conduce la $VNAT < 0$, mică în valoare absolută, situată imediat sub abscisa în graficul $VNAT(a)$.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Pentru că folosim interpolarea liniară, $\Delta a = a_{maxim} - a_{min} \leq 5$ puncte procentuale.

În condițiile economiei de piață *RIR* are semnificația și funcția de criteriu fundamental pentru acceptarea / respingerea proiectelor de investiții și formularea opțiunilor.

La proiecte sau variante, alternative de investiții care se caracterizează prin *VNAT apropiate*, aproximativ egale, se dă prioritate proiectului / variantei cu *RIR maxim*. În folosirea *RIR* drept criteriu de alegere vom avea în vedere următoarele exigențe.

Se acceptă proiectele cu *RIR calculat* ca indice mai mare decât $RIR_{dat,dorit}$.

Dacă proiectele sunt independente între ele se acceptă proiectele la care $RIR(P_j) > a$, iar $VNAT(P_j, a) > 0$.

Dacă *RIR dat, dorit* este egal cu rata de actualizare ($RIR_{dat=a}$) atunci alegerea și după *RIR* și după *VNAT* conduce la aceeași concluzie, la aceeași opțiune.

În raport cu costul capitalului împrumutat, *RIR* trebuie considerat ca rata maximă a dobânzii la care este posibil împrumutul de capital necesar pentru a finanța investițiile, astfel încât proiectul ce se va realiza să nu fie nerentabil. Dacă rata dobânzii i va fi inferioară $RIR (i < RIR)$ proiectul va avea o *VNAT*, calculată pentru $a=i$, pozitivă și investiția va fi eficientă. Deci proiectul cu *VNAT* ($a=i$) poate fi acceptat pentru realizare. *RIR* exprimă, reprezintă rata limită a dobânzii cu care se poate lua un împrumut pentru investiții, fără a produce nici pierderi dar nici profit. O rată a dobânzii i la capitalul împrumutat peste nivelul *RIR* ($i > RIR$) va face proiectul inacceptabil, deoarece, în aceste condiții el produce pierderi, $VNAT < 0$; proiectul respectiv micșorează valoarea economică a firmei.

Fiind rata maximă a dobânzii pe care o poate suporta un proiect de investiții realizat cu credite bancare, rezultă că pentru $I = RIR$, capitalul împrumutat nu ne aduce nici un câștig. De aici, se acceptă doar proiectele caracterizate prin *RIR* mai mare decât costul capitalului. De asemenea, pentru a accepta un proiect este necesar ca *RIR* să fie mai mare decât costul oportun al capitalului.

Rezultă că pentru a accepta un proiect de investiții este necesar ca:

$RIR_{calculat}(P_j) > (0, a, i, c.o.c, RIR_{dorit}, \bar{c}f \text{ sau } c.m.p.c).$

În plan economic *RIR* exprimă avantajul ce se obține pe orizontul $(d+D)$ la fiecare u.m a costurilor pentru construirea și funcționarea capacităților de producție și servicii, deci la fiecare u.m. a costurilor totale de investiții și exploatare. Acest indicator (*RIR*) ne arată nu numai rata medie de rentabilitate a costurilor totale din perioada $(d+D)$, dar el pune în evidență și capacitatea acelu proiect

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

de a produce în excedent cash flow, profit, peste cel necesar recuperării simple a volumului de investiții. Reproducția simplă a costurilor de investiții se asigură atunci când rata rentabilității proiectului este nulă. Din definiția RIR rezultă:

$$\sum_{h=1}^{d+D} V_h (1+a)^{-h} = \sum_{h=1}^{d+D} (I_h + CE_h) \cdot (1+a)^{-h}, \quad a = RIR.$$

Dacă $RIR = a = 0$, $V_t = K_t = I_t + \sum CE_h$, respectiv: $V_t - \sum CE_h = I_t$ ceea ce exprimă faptul că în condițiile unei rentabilități zero, cash flow cumulativ egalează doar valoarea investiției.

De aici derivă condiția limită de acceptare a unui proiect de investiții după RIR și anume aceea că $RIR > 0$. Sub această limită a RIR costurile de investiții nu se recuperează. RIR poate fi, de asemenea, interpretată ca nivel al dobânzii pe care investitorul o primește la fondurile investite într-un proiect.

RIR este un indicator de eficiență cu o capacitate de informare mai mare comparativ cu: termenul de recuperare, coeficientul de rentabilitate, randamentul economic, dar pentru exprimarea dezirabilității unui proiect trebuie utilizat în combinație cu alți indicatori: $VNAT$, T' , RE' , indicele de profitabilitate etc.

Selectarea unui proiect / variantă după criteriul maxim (RIR) presupune ca la toate proiectele / variantele să avem în vedere analiza pe o durată de viață economică de aceeași mărime, altfel RIR nu va ordona în mod corect proiectele. Rata internă de rentabilitate ne permite să comparăm variante și alternative de investiții, luând în considerație eșalonarea în timp a investițiilor, fluxul de cash flow și profitul. Ea nu implică stabilirea în prealabil a ratei de actualizare așa cum presupune calculul $VNAT$. Din contră, calculând mai întâi RIR putem să avem un punct de reper în stabilitatea mărimii ratei "a" de conversie / actualizare a fluxurilor financiare ale proiectului. Dar RIR nu ține seama de amploarea efortului de investiții, nu răspunde direct criteriului de maximizare a valorii firmelor, societății comerciale etc.

La eforturi investiționale identice pe variante ($I_{ii} = constant$), varianta optimă este aceea care are RIR maxim: $i^* = I$ (RIR maxim), dar RIR avantajează în general alegerea proiectelor / variantelor caracterizate prin eforturi mici, durate scurte de execuție, foarte rentabile și se pot respinge proiecte sau variante care solicită fonduri mari de investiții dar asigură și $VNAT$ mare.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Ordonarea proiectelor / variantelor *după RIR și VNAT* diferă; se apropie însă ordonarea după *RIR* și indicele de profitabilitate. De aceea, în analiza proiectelor vom folosi simultan acești patru indicatori: *RIR*, *VNAT*, *k* și *Y*. Sub aspect teoretic, *RIR* se consideră inferioară *VNAT*. *RIR* presupune reinvestirea cash flow degajate la proiecte pe anii *D* în operații și proiecte rentabile, cu o rată de rentabilitate unică, egală cu *RIR*, ceea ce nu se prea întâmplă; *VNAT* presupune că încasările vor fi reinvestite cu o rată egală cu costul capitalului. Dacă beneficiile obținute vor fi reinvestite cu o rentabilitate egală cu costul capitalului, *RIR* ale proiectelor ce se compară va fi superioară ratei dobânzii și aceste proiecte devin mai atractive comparativ cu proiectele similare dar cu *VNAT* aproximativ egale.

Un proiect de investiții poate avea două rate interne de rentabilitate și anume atunci când *VNAT(a)* este întotdeauna pozitivă sau negativă pentru toate valorile ratelor de actualizare folosite. Asemenea fenomene se întâlnesc la proiecte cu *D* mari, când pe parcursul exploatării se realizează noi investiții pentru înlocuiri periodice de utilaje.

Sintetizând, pentru a accepta un proiect P_j de investiții este necesar ca $RIR(P_j)$ să satisfacă exigențele:

$RIR(P_j)_{calculat}$ să fie mai mare decât:

- *RIR* dat, dorit de investitor;
- *a*, folosit în calculul indicatorilor și criteriilor de analiză dinamică, $VNA(a) > 0$, dacă finanțarea se face din fonduri proprii;
- $\bar{c}$, $VNAT(\bar{c}) > 0$, dacă finanțarea proiectelor se face din fonduri proprii și atrase;
- *i*, dacă finanțarea proiectelor se realizează din credite bancare;
- *c.o.c* (costul oportunității al capitalului).

Rezultate divergente în alegerea proiectelor după criteriile de maxim *VNAT* și maxim *RIR* au loc în cazurile:

- a) când repartiția temporală a fluxurilor de cash flow anuale diferă de la un proiect la altul;
- b) când proiectele se diferențiază prin costurile totale de investiții necesare ($I_i(P_j) \neq$);
- c) când duratele de exploatare ale proiectelor sunt de mărimi diferite ($D(P_j) \neq$).

Pentru eliminarea contradicției menționate se recomandă să se stabilească rata de discountare (“*a*”) pentru care respectivele proiecte, ce se analizează, devin echivalente din punct de vedere al *VNAT*. După aceea, regula de decizie pertinentă se formulează astfel:

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

a) se adoptă ca rată de reinvestire a fluxurilor financiare pentru toate proiectele o rată identică (r);

b) dacă $r < a'$, se preferă proiectele cu *VNAT maxim și RIR mai mic*;

dacă $r > a'$, este preferabil proiectul cu *VNAT mai mic* dar care are *RIR maxim*.

Dacă proiectele de investiții sunt incompatibile se va da prioritate proiectului cu VNAT maxim și nu se ține seama de RIR maxim, dar se pune condiția ca RIR la proiectul ales să fie mai mare decât costul finanțării proiectului și decât RIR_{dorit} .

Se consideră că dacă rata de actualizare folosită în calculul *RIR* este costul finanțării, atunci se ajunge, în majoritatea cazurilor ca deciziile după *maxim VNAT* și *maxim RIR* să coincidă.

Printre punctele slabe ale *RIR* se reamintesc:

a) *RIR* nu face legătura directă cu principiul / criteriul maximizării valorii firmei prin proiectul de investiții ce se analizează;

b) Alegerea proiectului după *RIR* arată că decidentul este interesat de rata procentuală de rentabilitate, scăpând din vedere valoarea aportului, a avantajului net pe care-l produce acel proiect pentru firmă, pentru acționari.

Totuși *RIR* este, de asemenea, printre cei mai des analizați indicatori de eficiență la aprecierea proiectelor de investiții, ocupând locul 3 sau 4 în sistemul de indicatori generali acceptați de agenții economici.

Ca și în cazul *VNAT*, *RIR* ia în considerare informațiile relevante ale proiectelor - ciclul de viață a proiectelor, costurile de investiții, fluxul cash flow etc. În cadrul evaluării proiectelor de investiții *RIR* se calculează: numai în termeni reali, ca rata internă de rentabilitate economică (*RIRE*) și, în termeni curenți ai pieței, ca rata internă de rentabilitate financiară (*RIRF*). Se admite ca *RIRF* să fie determinată în termeni reali numai dacă rata inflației este foarte mică.

4.1.10. Rata internă de rentabilitate ajustată (RIRA)

În luarea deciziilor de investiții nu întotdeauna se ajunge, așa cum s-a arătat la *RIR*, la aceeași concluzie, la aceeași variantă prioritară de proiect dacă aplicăm criteriile *maxim VNAT* și *maxim RIR*.

Situațiile conflictuale de decizie, de clasare a proiectelor după *VNAT* și *RIR* își au originea în ipotezele / concepția privind reinvestirea fluxurilor de cash flow, generate în etapa de viață utilă a

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

capacităților construite, pe perioada $(D-j)$, respectiv pe perioada $(N-h)$, $h=d+j$, respectiv $h= 1, 2, \dots, d, d+1, \dots, d+j, \dots, d+D$.

Se știe că avantajele financiare (CF_j, CF_h) generate de proiectele de investiții au, în principal, două destinații:

- se reinvestesc în alte proiecte sau operații rentabile;
- se utilizează pentru rambursarea împrumuturilor utilizate la finanțarea proiectelor respective de investiții.

VNAT presupune că fluxurile anuale de cash flow se reinvestesc cu o rată de rentabilitate egală cu rata de conversie economică “a”, utilizată în calculul economic și analiza dinamică a eficienței proiectului; la rândul său, rata “a” este egală cu costul finanțării: $a=i=cmpe$.

RIR presupune că fluxurile anuale de cash flow se reinvestesc cu o rată de rentabilitate egală cu *RIR* calculată la proiectul studiat. Or, utilizarea sau plasarea fluxurilor financiare, de cash flow, cu $r=RIR$ este contestată, nu se poate realiza în practică. Fructificarea fluxurilor de cash flow se va integra în condițiile pieței financiare din anii viitori respectivi și se va realiza cu rentabilitățile curente, practicate atunci (r_j) sau (r_h) , $r_j \neq RIR$, $r_h \neq RIR$.

Din dorința de a avea un instrument, un criteriu de decizie care să conducă la aceeași alegere, univocă, ca și în cazul folosirii *VNAT* $\rightarrow$ maxim, care să țină seama și de faptul că reinvestirea fluxurilor de CF_h se va realiza în condițiile pieței financiare cu $r_h \neq RIR$, $r_h < RIR$, s-a elaborat indicatorul / criteriul Rata internă de rentabilitate ajustată (*RIRA*), cunoscută și sub denumirea de Rata internă de rentabilitate modificată (*RIRM*).

RIRA este funcția $\rho(r_h)$ a ratei de conversie economică / de actualizare “a” pentru care valorile viitoare, capitalizate ale investițiilor și fluxurilor de cash flow la $ta=N$ (la momentul de dezinvestiții) devin egale:

$$1. \quad VV(I_t, a, ta=N) = VA(I_t)(1+a)^N,$$

$$2. \quad VV\left(\sum_{h=1}^N CF_h, r_h, t_a = N\right) = \sum_{h=1}^N CF_h (1+r_h)^{N-h},$$

$$3. \quad [1 + \rho(r_h)]^N \cdot VA(I_t) = \sum_{h=1}^N CF_h (1+r_h)^{N-h}.$$

Rezultă:

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

$$RIRA = \rho(r_h) = \left[\left(\frac{\sum_{h=1}^N CF_h (1+r_h)^{N-h}}{VA(I_t)} \right)^{\frac{1}{N}} - 1 \right] \cdot 100.$$

Dacă $r_h = \text{constant} = r$, $r \neq RIR$, vom avea $VA(I_t) = \sum_{h=1}^d I_h (1+a)^{-h}$,

$$VV(\sum_{h=1}^N CF_h, r, ta=N) = \sum_{h=1}^N (CF_h (1+r)^{N-h}) = (1+r)^N \cdot \sum_{h=1}^N CF_h (1+r)^{-h}.$$

Ca și în cazul RIR , $\rho(r) = RIRA$ este acea rată de actualizare a veniturilor și costurilor proiectelor, respectiv a $\sum_{h=1}^N CF_h$ și investițiilor pentru care se anulează $VNAT$:

$$(1+r)^N \sum_{h=1}^N CF_h (1+r)^{-h} - (1+RIRA)^N \cdot VA(I_t) = 0.$$

$$\text{Din egalitatea: } (1+RIRA)^N \cdot VA(I_t) = (1+r)^N \sum_{h=1}^N CF_h (1+r)^{-h}$$

obținem:

$$RIRA = \left\{ \left[\frac{(1+r)^N \sum_{h=1}^N CF_h (1+r)^{-h}}{\sum_{h=1}^d I_h (1+a)^{-h}} \right]^{\frac{1}{N}} - 1 \right\} \cdot 100.$$

Presupunând că fluxurile financiare anuale de cash flow vor fi reinvestite cu rentabilitate egală cu nivelul costului mediu ponderat al capitalului, $r=a$, "a" fiind rata de conversie din analiza dinamică și calculul VNAT, egalitatea, în valori comparabile, a valorii viitoare a investițiilor și fluxurilor de cash flow:

$$(1+RIRA)^N \sum_{h=1}^d I_h (1+r)^{-h} = (1+r)^N \sum_{h=1}^N CF_h (1+r)^{-h}$$

ne conduce la expresia:

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

$$(I+RIRA)^N = \frac{(1+r)^N \sum_{h=1}^N CF_h (1+r)^{-h}}{\sum_{h=1}^d I_h (1+r)^{-h}} = (1+r)^N \cdot \gamma_3,$$

γ_3 fiind indicele de profitabilitate a investițiilor:

$$\gamma_3 = \frac{\sum_{h=1}^N CF_h (1+r)^{-h}}{\sum_{h=1}^d I_h (1+r)^{-h}}.$$

Din egalitatea $(I+RIRA) = (1+r) (\gamma_3)^{1/N}$, deducem formula de calcul direct a $RIRA$:

$$RIRA = -I + (1+r) (\gamma_3)^{1/N}, \quad r = a.$$

Rezultă că dacă $r = a = c$, $f = i$ (costul capitalului), $RIRA$ va fi un criteriu de acceptare / respingere a variantelor și proiectelor independente și că acest criteriu va conduce la aceeași opțiune ca și după criteriul maxim $VNAT$, dacă, bineînțeles, $D(P_j) = constant$.

Este știut că $VNAT$ va fi pozitiv numai dacă $\sum CF_h (1+a)^{-h} > VA(\sum I_h)$,

respectiv dacă: $\sum CF_h (1+a)^{N-h} > (1+a)^N \sum VA(I_h)$.

În condițiile menționate de fructificare, când $\sum CF_h (1+a)^{N-h} = VA(I_t)[1+\rho(a)]^N$,

$VNAT$ va fi pozitiv numai dacă $[1+\rho(a)]^N > (1+a)^N$, respective $\rho(a) > a$; $\rho(a) = RIRA$.

De aceea, se acceptă după $RIRA$ (sau $RIRM$) numai proiectele care satisfac condiția: $RIRA > a$.

$RIRA$ (sau $RIRM$) exprimă rata de rentabilitate la care fluxul de cash flow generat de proiectele de investiții și fructificarea lor, reinvestirea asigură remunerarea întregului capital avansat pentru investiții, pe întreaga perioadă de analiză.

$RIRA$ are întotdeauna o singură valoare; RIR poate avea mai multe valori.

$RIRA$ este însă o funcție de rata de reinvestire a fluxurilor anuale de cash flow pe $(N-h)$ ani.

$RIRA$ se mai definește ca valoare a costului capitalului "a", pentru care $VNAT$ ajustat, calculat cu $a = RIRA$ se anulează: $VNAT(a = RIRA) = 0$.

Dacă $d \geq 0$, $VA(I_t) = I_t$, iar VV la $ta = N$ va fi $VV(I, a, ta = N) = I_t(1+a)^N$.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Valoarea viitoare corespunzătoare a fluxurilor de cash flow cu rata v de rentabilitate pe $(N-h)$, va fi $\sum_{h=1}^N CF_h (1+v)^{N-h}$.

În anul N , proiectul de investiții va avea ca valoare:

$$-I_t(1+a)^N + \sum_{h=1}^N CF_h (1+v)^{N-h}$$

Împărțind cu $(1+a)^N$ obținem indicatorul cunoscut sub denumirile *VNAT corectat*, *ajustat* sau *modificat*:

$$-I_t + \frac{\sum_{h=1}^N CF_h (1+v)^{N-h}}{(1+a)^N}$$

VNAT ajustat (corectat, modificat) va fi egal cu *VNAT(a)* numai dacă $v=a$, adică:

$$-I_t + \frac{(1+v)^N \sum_{h=1}^N CF_h (1+v)^{-h}}{(1+a)^N} = -I_t + \sum_{h=1}^N CF_h (1+a)^{-h}$$

4.1.11. Pragul de rentabilitate, *PR*

Pragul de rentabilitate, *PR*, exprimă punctul critic în exploatarea noilor capacități de producție și servicii, care fac obiectul proiectelor de investiții. Se exprimă în %, $q_h=100\%$.

Pragul de rentabilitate ne arată gradul minim acceptabil de folosire a capacităților proiectate; *sub nivelul pragului de rentabilitate exploatarea ar fi cu pierderi*. În punctul critic, exprimat de pragul de rentabilitate, profitul este nul, $P_h(PR)=0$; $V_h=C_h$.

Poziția și valoarea pragului de rentabilitate se observă din graficul (figura nr. 4.8):

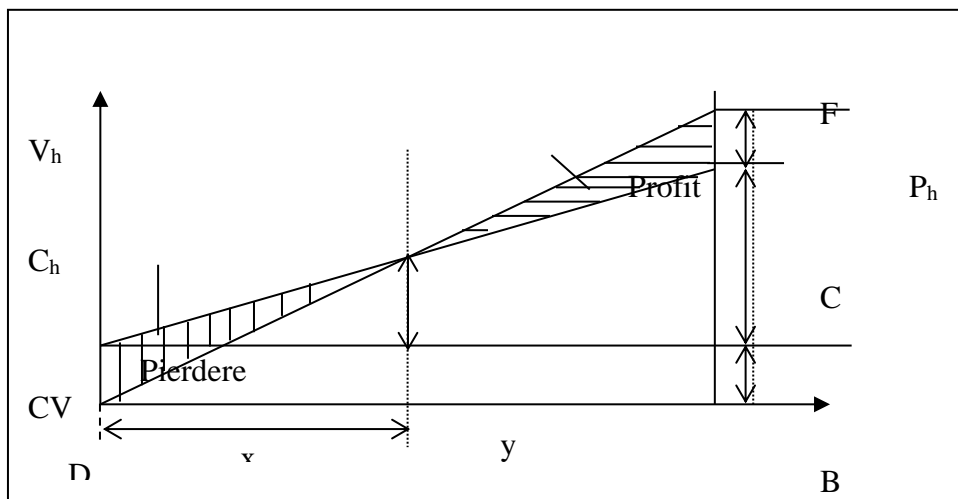

Figura. nr. 4.8. Poziția și valoarea pragului de rentabilitate

Din triunghiurile ABC și DEF avem:

$$\frac{x}{100} = \frac{y}{CV} ; \quad \frac{x}{100} = \frac{y + CF}{V_h}$$

$$\text{Pragul de rentabilitate: } PR = x = \frac{CF}{V_h - CV} \cdot 100 ,$$

în care: CF - cheltuieli fixe anuale (amortizări, cheltuieli generale etc);

CV - cheltuieli variabile de producție, anuale (materii prime, salarii directe, energie etc);

V_h - venituri / încasări anuale, cifra de afaceri.

Cu cât pragul de rentabilitate este mai mic cu atât va fi mai mic riscul ca respectiva unitate economică proiectată să intre în situația ca exploatarea să fie cu pierderi din cauza neîncărcării / folosirii capacității construite / existente.

4.2. Evaluarea eficienței diferențiale (relative) a investițiilor

Pe lângă metodele, indicatorii și criteriile de **eficiență absolută a investițiilor**, un instrument managerial de pregătire a deciziilor de investiții în PPP îl reprezintă **analiza eficienței diferențiale** a proiectelor. După cum s-a observat, fundamentarea proiectelor de investiții și alegerea proiectului / variantei convenabile, optime, s-a bazat pe concluziile și aprecierile reieșite din analiza economică și

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

financiară a indicatorilor și criteriilor de eficiență, în abordarea statică și dinamică, comparând costurile și avantajele dimensionate la nivelul proiectului în întregime, pe fiecare alternativă și variantă în parte. În cazul **eficienței absolute, indicatorii și criteriile** măsoară și exprimă **eficiența costurilor totale de investiții** pe fiecare variantă și alternativă studiată de proiect, evaluează proiectul ca entitate.

Or, principiile și criteriile pe care se bazează deciziile presupun implicit că atunci când avem alternative și mai multe variante de proiect este important să adoptăm acea soluție care asigură creșterea mai rapidă a beneficiilor de la o variantă la alta, comparativ cu creșterea corespunzătoare a costurilor de investiții. Realizarea acestei exigențe a condus la elaborarea metodelor de analiză incrementală a eficienței investițiilor, neglijând partea comună de costuri și avantaje din variantele de proiect ce se studiază. Eficiența diferențială a investițiilor se caracterizează prin compararea fluxurilor diferențiale de trezorerie, a incrementului costurilor și avantajelor față de o soluție (proiect, variantă) reper de comparație.

Este știut că fiecare proiect, pe variante, se caracterizează prin niveluri proprii ale fluxurilor financiare relevante – costuri totale și tranșe anuale de investiții, costuri anuale de exploatare, venituri anuale, profit anual, cash flow anual. Considerând una din variantele unui proiect, sau un proiect dintre mai multe proiecte posibile, ca soluție de referință, caz de bază, situație etalon, celelalte variante / proiecte, din mulțimea soluțiilor posibile luate în studiu, vor putea fi definite și caracterizate prin intermediul diferențelor fluxurilor financiare corespunzătoare, calculate față de nivelul asociat situației de referință, în varianta / proiectul etalon. Incrementul fluxurilor financiare respective se numește flux diferențial de trezorerie, iar eficiența economică a investițiilor în acest caz mai este cunoscută sub denumirea de eficiență relativă sau eficiență comparabilă.

Fluxul diferențial de trezorerie este, deci, format din valorile diferențelor de costuri și avantaje pe alternative, proiecte incompatibile și variante de proiect, determinate comparativ, pe perechi de soluții.

În evaluarea eficienței diferențiale (relative) a investițiilor se calculează și se operează cu:

- fluxul diferențial de costuri de investiții, pe total și pe fiecare an al orizontului de analiză:
 $\Delta I_t, \Delta I_h$;
- fluxul diferențial al costurilor de exploatare, ΔCE_h ;

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- fluxul diferențial al profitului, brut și net, rămas după impozitare, ΔPB_h , ΔPN_h ;
- fluxul diferențial al cash flow, brut și net, ΔCFB_h , ΔCFN_h .

Analiza diferențială (incrementală) în domeniul investițiilor studiază impactul diferenței (incrementului) de costuri de investiții pe alternative, proiecte incompatibile și variante de proiect asupra eficienței economice și financiare a proiectelor inițiate, asupra creșterii atractivității acestora, a priorităților.

Problemele ce trebuie soluționate pe baza analizei eficienței diferențiale diferă de problemele analizei eficienței absolute a investițiilor. Problema de soluționat care face obiectul evaluării, calculului economic și analizei proiectelor pe baza eficienței absolute constă în a compara alternativele, proiectele posibile concurente și variantele de proiect între ele, cu ajutorul indicatorilor și criteriilor corespunzătoare, și în final, să aflăm și să recomandăm (adoptăm) cea mai eficientă, mai convenabilă soluție (alternativă, proiect, variantă). În cazul analizei diferențiale, problema de soluționat constă în a cerceta dacă este rațional, eficient, rentabil să se aloce un spor de investiții, ΔI_t și ΔI_h , care să ne permită să trecem de la a realiza alternativa, proiectul / varianta etalon la o altă alternativă, la alt proiect sau variantă, cu utilitate, performanțe calitative și tehnico-economice superioare.

Dacă avem două proiecte incompatibile, P_1 și P_2 , sau două variante ale unui proiect dat, din care P_1 (sau V_1) este etalon, prin evaluarea eficienței diferențiale a investițiilor se va argumenta decizia de a efectua sau nu creșterea volumului de investiții prin care s-ar trece de la realizarea proiectului P_1 (sau V_1) la adoptarea proiectului P_2 (V_2). Se dă răspuns problemei, este eficient sau nu să alocăm un spor de investiții pentru a realiza P_2 și nu P_1 ? P_1 fiind și el acceptabil din punct de vedere al exigențelor de eficiență.

Analiza incrementală a eficienței investițiilor are sens și se poate utiliza numai dacă proiectele/variantele sunt acceptabile, respectiv dacă, în prealabil, s-a testat și s-a ajuns la concluzia că soluția etalon este și ea eficientă, fezabilă.

Prin evaluarea eficienței diferențiale (relative) a investițiilor nu se pune problema de a justifica și a identifica direct care este proiectul cel mai eficient dintre cele posibile, pregătite și analizate.

Deci, analiza eficienței diferențiale (relative sau comparabile) a investițiilor are marea calitate de a permite analiștilor să treacă de la studiul problemei "... să se compare proiectele P_1 și P_2 " la

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

problema "... să se studieze dacă este eficient/rentabil să se realizeze sporul de investiții $\Delta I_{t(2/1)} = I_t(P_2) - I_t(P_1)$ care asigură obținerea unui spor de avantaje, un spor al cifrei de afaceri etc.”.

În situația în care nu avem un proiect etalon se va considera ca reper, ca bază situația existentă denumită “fără proiect” sau “a nu face nimic”. Fluxurile financiare diferențiale pe variante și proiecte se vor determina prin compararea cu nivelurile în varianta “fără proiect”. De reținut însă că varianta etalon “fără proiect” nu reprezintă o simplă evidențiere și caracterizare a status quo-ului; ea va face obiectul unei cercetări prospective pe baza căreia se va putea da răspuns la întrebările “ce se va întâmpla în cazul în care nu se va realiza nici o investiție? Cu cât vor crește cheltuielile de exploatare? Cu cât vor scădea cifra de afaceri, profitul etc?” De aceea, pentru a dimensiona judicios fluxurile financiare diferențiale este necesar să se stabilească corect situația de referință “fără proiect”.

Pe baza fluxurilor financiare diferențiale, a incrementului costurilor și incrementului avantajelor se pot calcula și analiza aceiași indicatori și criterii de eficiență a investițiilor, atât în abordare statică cât și în abordare dinamică a evaluării proiectelor și se cer să fie respectate aceleași condiții ca și în cazul evaluării eficienței absolute.

Astfel, dacă varianta j este soluția cu costuri minime de investiții, iar soluția k este una oarecare analizată, $I_k > I_j$, se poate calcula pentru soluția k , în abordare statică:

a) $\Delta I_k = I_k - I_j$; $\Delta P_{hk} = P_{hk} - P_{hj}$, $\Delta \overline{CE}_k = \overline{CE}_j - \overline{CE}_k$, etc.;

b) *durata de recuperare diferențială*

$$T_k = \frac{\Delta I_k}{\Delta P_{hk}} \text{ sau, dacă } \Delta \overline{CE}_k > 0, T_k = \frac{\Delta I_k}{\Delta \overline{CE}_k} [\text{ani}];$$

c) *coeficientul de eficiență economică diferențială:*

$$e_k = \frac{\Delta P_{hk}}{\Delta I_k} \text{ sau } e_k = \frac{\Delta \overline{CE}_k}{\Delta I_k}.$$

În aceste situații, durata de recuperare diferențială T_k ne arată în cât timp se recuperează diferența (sau sporul) de capital investit în varianta k față de capitalul necesar în varianta j , din sporul de profit, respectiv din economiile la costurile de exploatare asigurate de realizarea proiectului în varianta k . Coeficienții de eficiență economică diferențială e_k ne arată câți lei din sporul de profit

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

anual ΔP_{hk} , respectiv care sunt economiile de costuri de exploatare ΔCE_k ce revin la fiecare leu investit suplimentar în varianta k.

Desigur, putem formula ca obiectiv al analizei identificarea variantei de proiect care realizează sporul maxim de profit respectiv economia maximă de costuri de exploatare la fiecare leu investit suplimentar de la o variantă la alta:

$$i^* = i(e_k \text{ maxim}),$$

cu restricțiile:

$$\Delta P_{hk} > 0; \Delta CE_k > 0, T_k \leq T_{\text{dat}}; T_k < D.$$

Similar, se pot calcula și analiza indicatorii T și e pentru proiectele de investiții care au ca obiectiv: modernizarea, dezvoltarea și re tehnologizarea unor capacități de producție și servicii la unitățile existente, aflate în funcțiune ale agenților economici:

$$T = \frac{I_{(m, \Delta q, r)}}{\Delta P_{h(m, \Delta q, r)}} \text{ sau } T = \frac{I_{(m, \Delta q, r)}}{\Delta CE_{(m, \Delta q, r)}}; e = \frac{\Delta P_{h(m, \Delta q, r)}}{\Delta I_{(m, \Delta q, r)}} \text{ sau } e = \frac{\Delta CE_{(m, \Delta q, r)}}{\Delta I_{(m, \Delta q, r)}}$$

în care:

$I_{(m, \Delta q, r)}$ - costul de investiții necesar pentru realizarea proiectului de modernizare sau de dezvoltare sau de re tehnologizare a capacităților existente;

$\Delta P_{h(m, \Delta q, r)}$ - sporul de profit anual realizat în urma aplicării proiectului dat de modernizare sau de dezvoltare sau re tehnologizare, față de situația S_0 , existentă înainte de realizarea investiției respective;

$\Delta CE_{h(m, \Delta q, r)}$ - economiile anuale la costurile de exploatare după realizarea proiectelor de investiții față de situația S_0 .

În aceste relații, situația S_0 corespunde variantei etalon “fără proiect”, descrisă mai înainte.

În abordarea dinamică a evaluării proiectelor de investiții, pe baza fluxurilor diferențiale financiare anuale se pot calcula și analiza aceiași indicatori și aceleași criterii de eficiență a investițiilor ca și în cazul eficienței absolute:

- durata (termenul) de recuperate diferențial, $T'D$;
- valoarea netă actuală totală diferențială, $VNATD$;
- indicele de profitabilitate diferențială, γD ;
- Rata internă de rentabilitate diferențială, $RIRD$;

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

– Rata internă de rentabilitate ajustată diferențială, *RIRAD* etc.

Principial, se întâlnesc două cazuri:

1) proiectele concurente sau variantele de proiect ce trebuie analizate se caracterizează prin **costuri de investiții identice ca mărime și fluxuri diferite de avantaje anuale**, rata de actualizare “*a*” este dată:

$$P_1, P_2, a; I(P_1) \cong I(P_2); R_{jh}(P_1) \neq R_{jh}(P_2); R_{jh}(P_2) > R_{jh}(P_1);$$

2) proiectele concurente sau variantele de proiect prezintă caracteristici economice și financiare inegale dar apropiate ca valoare, însă solicită și costuri de investiții diferite:

$$P_1, P_2, a; I(P_1) < I(P_2); R_{jh}(P_1) \neq R_{jh}(P_2).$$

Scopul evaluării eficienței investițiilor în cazul 1) constă în a alege cel mai convenabil proiect pe baza indicatorilor și criteriilor de eficiență diferențială în abordare dinamică.

Pentru cazul 2), dacă proiectele sunt incompatibile, analiza eficienței diferențiale ne va permite să luăm decizia de a accepta sau de a respinge propunerea / soluția de a spori volumul de investiții, ceea ce ar asigura trecerea de la realizarea proiectului P_1 la implementarea proiectului P_2 . Analiza incrementală în acest caz are ca scop să dea un răspuns la întrebarea: este sau nu eficient să alocăm un spor, un supliment de capital ΔI , pentru a aplica P_2 și nu P_1 , proiectul P_1 fiind și el eficient și acceptabil? Nu se pune problema de a afla care dintre cele două proiecte, P_1 și P_2 , este mai eficient.

Literatura de specialitate recomandă a se apela la analiza incrementală, a eficienței diferențiale a investițiilor, în mod obligatoriu, în cazurile:

1. când avem alternative, mai multe proiecte și variante de proiecte competitive, incompatibile, care se exclud reciproc, pentru același scop urmărit, care se caracterizează prin niveluri diferite ale avantajelor și costurilor relevante și prin durate de execuție și de exploatare diferite ($I_{hj} \neq, CF_{hj} \neq, D_j \neq, \text{etc.}$);
2. când alegerea după $VNAT(P_j)$ este în conflict cu alegerea după minim T' . Pentru soluționarea problemei alegerii, în acest caz, se calculează și se analizează $VNATD$ și $T'D$;
3. când diferă opțiunile de investiții după $maxVNAT(P_j)$ și $maxRIR(P_j)$. Se recomandă analiza *RIRD* pe perechi de proiecte. *RIRD* se compară cu *RIR* adoptată, calculată;

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

4. când proiectele sunt independente dar disponibilitățile financiare pentru finanțarea proiectelor sunt limitate. Alegerea unui proiect diminuează capitalul ce poate fi investit în alte proiecte.

În acest caz se recomandă să se analizeze câștigul /profitul potențial pe care l-ar aduce proiectele excluse și pe care-l vom pierde realizând alte proiecte. În acest scop, în lista de proiecte se include ca o alternativă / variantă posibilă un proiect diferențial căruia i se vor asocia indicatorii: ΔI_t , $\Delta VNAT$, $VA(\Delta I_t)$ etc.

Indicatorii/criteriile de eficiență diferențială ce se analizează pentru fundamentarea alegerii proiectelor de investiții în construcții sunt:

1. Beneficiul net actualizat diferențial, *BNAD*, pentru proiectele care, au ca scop generarea de beneficii pentru investitor (Net Benefits):

$$BNAD = \sum_{h=0}^N [(\Delta V_h - \Delta CE_h)(1+a)^{-h}] - \Delta I;$$

1'. Economii nete actualizate diferențiale, *ENAD*, pentru proiectele care au ca scop reducerea costurilor de exploatare (Net Savings):

$$ENAD = \sum_{h=0}^N [\Delta E_h (1+a)^{-h}] - \Delta I;$$

2. Raportul “beneficii nete actualizate diferențiale: costuri de investiții” (Benefit – to – Cost Ratio). Reprezintă corespondentul indicelui de profitabilitate (γ):

$$\gamma D = \frac{BNAD}{\Delta I};$$

2'. Raportul “economii nete actualizate diferențiale: costuri diferențiale de investiții” (Savings – to – Investment Ratio): $\gamma D' = \frac{ENAD}{\Delta I};$

3. Rata internă de rentabilitate ajustată diferențială *RIRAD* (Adjusted Internal Rate of Return):

$$RIRAD = -1 + (1+r)(\gamma D)^{1/N}, r = \text{constant}, r = a;$$

4. Durata de recuperate dinamică diferențială (Discounted Payback), *T'D*:

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

$$T'D = \frac{\log \left[\frac{1}{1 - aT} \right]}{\log(1 + a)}, a \neq 0;$$

în care:

h - indicele anilor pe orizontul de analiza convenit al proiectelor;

N - orizontul analizei dinamice a proiectelor, ani; $N = d + D$;

a - rata de conversie economică / de actualizare;

ΔV_h - incrementul veniturilor în anul h : $\Delta V_h = V_h(P_j) - V_h(A)$,

P_j - fiind proiectul ce se evaluează,

A - alternativa cu care se compară proiectul P_j ; P_j și A **sunt intersanjabile, se pot substitui reciproc**, sunt proiecte incompatibile;

ΔCE_h - incrementul costurilor de exploatare:

$$\Delta CE_h = CE_h(P_j) - CE_h(A);$$

ΔI - incrementul costurilor inițiale de investiții, pentru care orice investitor dorește să maximizeze avantajele la proiectul P_j pe care-l evaluează:

$$\Delta I = I_t(P_j) - I_t(A);$$

ΔE_h - incrementul economiilor la costurile de exploatare:

$$\Delta E_h = E_h(P_j) - E_h(A).$$

În economiile anuale se include și oricare alte beneficii în anul h ale proiectului ce se evaluează (P_j):

$$\Delta E_h = \sum_{h=0}^N (\Delta V_h - \Delta CE_h), \left| \sum_{h=0}^N \Delta CE_h \right| > \sum_{h=0}^N \Delta V_h, \sum_{h=0}^N \Delta CE_h < 0;$$

r - rata de rentabilitate cu care se reinvestesc fluxurile diferențiale de cash flow (Net Benefits, Net Savings), pe perioada $N-h$;

T - termenul (durata) de recuperare statică diferențială (Simple Payback):

$$TD = \frac{\Delta I}{\Delta V_h - \Delta CE_h},$$

ΔV_h și ΔCE_h - valori constante în timp sau valori medii anuale.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Proiectul ce se evaluează, P_j , este acceptabil și eficient economic (acceptabile and economically efficient) dacă:

$BNAD > 0$ și $ENAD > 0$;

$\gamma D, \gamma D' > 1,0$;

$RIRAD > RIR$ minim acceptabil, $RIRAD > a$;

$T'D < T'$ maxim acceptabil.

Printre proiectele/deciziile de investiții care se pot fundamenta cu ajutorul evaluării eficienței diferențiale, ca instrument util managementului și analiștilor care pregătesc proiectele, se numără:

- proiectele de investiții pentru modernizări, reutilări, re tehnologizări și dezvoltări ale capacităților existente;
- alegerea tipurilor noi de utilaje pentru înlocuirea celor existente, uzate, știut fiind faptul că utilajele cu aceeași funcționalitate dar cu performanțe ridicate au costuri inițiale de investiții mai mari;
- proiectele de introducere de noi tehnologii de fabricație, în condițiile în care există o diversitate de soluții, caracterizate prin performanțe tehnico – economice și costuri diferite;
- alegerea configurației în plan a clădirilor, a sistemelor constructive ale clădirilor și construcțiilor speciale, a sistemelor de instalații, de dotare a clădirilor, caracterizate prin costuri diferite de investiții inițiale și, ulterioare, de exploatare;
- proiectele de investiții industriale, cu grade diferite de automatizare a proceselor și activităților de producție și servicii;
- proiectele privind construirea de autostrăzi comparativ cu varianta alternativă “fără autostrăzi”, dar care presupune necesitatea dublării și consolidării drumurilor existente etc.

Capitolul 5.

EVALUAREA METODOLOGICĂ COMPLEXĂ A SUSTENABILITĂȚII ȘI GRADULUI DE REZILIENȚĂ A PPP PENTRU ORGANIZAȚIILE REPREZENTATIVE DIN MEDIUL ECONOMIC – SOCIAL NAȚIONAL

5.1. Evaluarea potențialului proiectelor de a fi abordate în parteneriat public-privat

Deși literatura de specialitate, cât și practica managerială evidențiază numeroase beneficii ale derulării unor proiecte în parteneriat public-privat, este menționată, de asemenea, și idea că nu pentru toate proiectele parteneriatul public-privat este cea mai viabilă opțiune. În acest sens, (Barbat et al., 2017) identifică câteva cauze care ar putea diminua potențialul proiectelor de a fi abordate prin parteneriat public-privat:

- mecanismul managerial și de implementare doar de către entitatea publică sunt superioare, de exemplu datorită unei experiențe pe termen lung cu proiecte similare;
- proiectul nu prezintă un potențial rezonabil de a atrage investitori privați;
- entitatea publică are un potențial limitat de implementare a parteneriatului public-privat sau are o capacitate operațională scăzută;
- proiectul nu se încadrează în contextul mai larg al strategiei sectoriale sau al politicilor privind investițiile publice.

Prin urmare, înainte de a se lua decizia, ar trebui evaluat potențialul fiecărui proiect de a fi abordat în parteneriat public-privat. În acest sens, poate fi utilizat un instrument flexibil de evaluare (Barbat et al., 2017), care poate fi adaptat spre a fi utilizat la nivelul diverselor entități publice și în diverse domenii de activitate.

Modelul de evaluare ia în considerare cinci dimensiuni, în funcție de care sunt selectate proiectele care au cel mai mare potențial de a fi implementate prin parteneriat public-privat, nefăcând însă nici o judecată asupra importanței acestora:

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- Dimensiunea 1 - *Interesul strategic* – reflectă nivelul de prioritate de care este de așteptat să se bucure proiectul prin prisma priorităților strategice de la diferite niveluri.
- Dimensiunea 1 - *Fezabilitatea tehnică* cu privire la considerentele de protecția mediului, sociale și economice.
- Dimensiunea 1 - *Valoarea comercială*, se referă la probabilitatea ca proiectul să genereze suficient interes din partea investitorilor privați, cu privire la nivelul cererii, profitul așteptat, cadrul legal și riscul de țară.
- Dimensiunea 1 - *Valoarea adăugată* prin implementarea proiectului ca parteneriat public – privat în ceea ce privește oportunitățile de transfer al riscului, atât în etapa de dezvoltare, cât și în cele de finanțare, implementare și operaționalizare a proiectului.
- Dimensiunea 1 - Gradul de pregătire (*Project readiness*) evaluează măsura în care proiectul are un grad adecvat de dezvoltare, astfel încât să poată fi considerat gata de a fi demarat.

Pentru fiecare dintre dimensiuni vor fi identificate criteriile relevante de evaluare, iar pentru fiecare criteriu – indicatori specifici. Prin agregarea valorilor indicatorilor vor fi calculate scoruri pentru fiecare criteriu, iar prin agregarea scorurilor criteriilor – scoruri pentru fiecare dintre cele cinci dimensiuni amintite anterior.

Scorurile celor cinci dimensiuni pot fi utilizate:

- Ca atare, cu scopul de a compara două sau mai multe proiecte în funcție de fiecare dintre acestea. În Figura nr. 5.1 este prezentat un astfel de exemplu în care sunt comparate trei proiecte în ceea ce privește adecvarea abordării lor prin parteneriatul public – privat, în funcție de cele cinci dimensiuni.

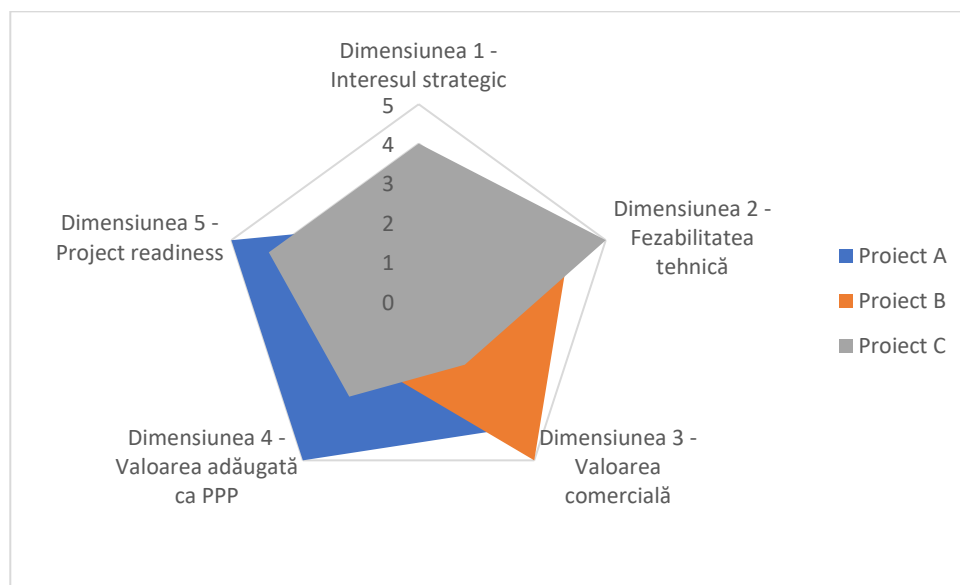

Figura nr. 5.1. – Compararea a trei proiecte în ceea ce privește adecvarea abordării lor prin PPP, în funcție de cele cinci dimensiuni

Sursa: Adaptat din Barbat et al., 2017

- Prin agregarea într-un scor general al fiecărui proiect, prin agregarea scorurilor celor cinci dimensiuni.

În această situație, poate fi alocată o pondere diferită pentru fiecare dimensiune în calculul scorului final, în funcție de importanța acordată de către entitatea publică. În general, cele mai mari ponderi în calculul scorului final sunt acordate pentru Dimensiunea 2 – *Fezabilitatea tehnică*, Dimensiunea 3 – *Valoarea comercială* și Dimensiunea 4 – *Valoarea adăugată prin implementarea proiectului ca parteneriat public*, acestea fiind considerate dimensiuni critice în ceea ce privește decizia de abordare a unui proiect prin intermediul parteneriatului public-privat. Tot datorită acestui considerent, metoda de agregare a scorului celor trei dimensiuni menționate anterior este agregarea geometrică, în timp ce pentru celelalte două dimensiuni – agregarea lineară.

Poate fi creată astfel o matrice bidimensională, în funcție de scorul total ponderat și *Project readiness*, care permite evaluarea adecvării proiectelor pentru (Barbat et al., 2017):

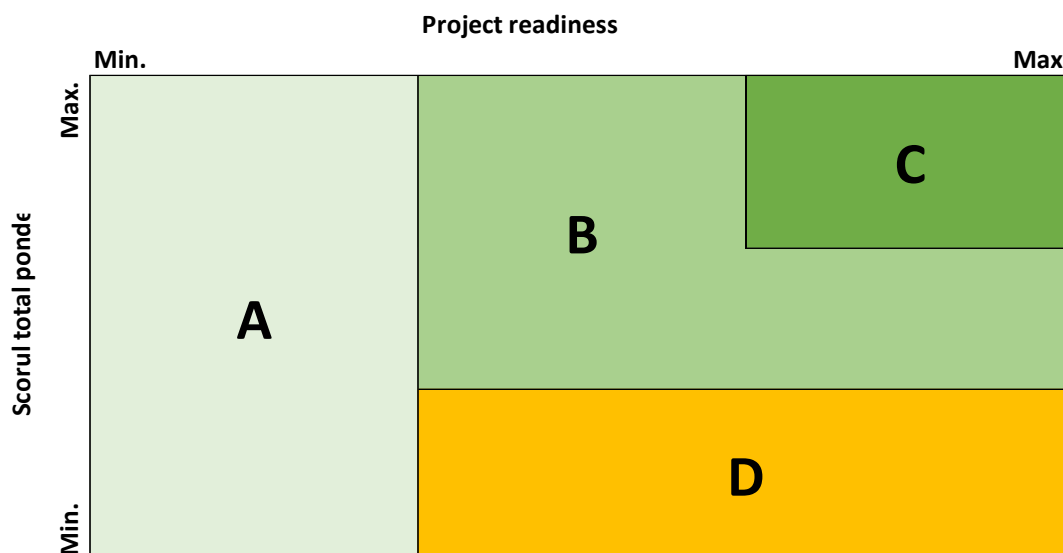

Figura 5.2. – Evaluarea adecvării proiectelor pentru a fi abordate prin PPP, în funcție de scorul total ponderat și *Project readiness*

Sursa: Adaptat din Barbat et al., 2017

- a fi abordate în parteneriat public-privat pe termen lung – Sectorul A. Pentru această categorie de proiecte scorul dimensiunii *Project readiness* este relativ scăzut, ceea ce implică necesitatea reevaluării adecvării proiectului pentru abordarea în parteneriat public-privat.
- a fi abordate în parteneriat public-privat pe termen mediu – sectorul B.
- a fi abordate în parteneriat public-privat pe termen scurt – sectorul C. Proiectele care se încadrează în acest cadran sunt primele candidate pentru a fi abordate în parteneriat public-privat.
- a se identifica o altă modalitate de abordare – sectorul D. pentru această categorie de proiecte există suficiente informații, sunt relativ pregătite pentru a fi demarate, iar scorul ponderat al adecvării abordării lor în parteneriat public-privat este relativ scăzut, ceea ce indică faptul că o altă alternativă ar fi mai potrivită.

5.2. Modele de evaluare a performanței proiectelor realizate în parteneriat public-privat

Pentru monitorizarea și evaluarea în mod eficient și transparent a proiectelor realizate în parteneriat public-privat, pot fi utilizate modele care să includă indicatori cheie de performanță (KPI) aplicabili tuturor proiectelor din această categorie, dar și indicatori specifici domeniului de activitate în care se încadrează proiectul. De asemenea, fiecare utilizator poate selecta/adapta setul de indicatori, astfel încât să fie relevanți pentru tipul și dimensiunile proiectului care urmează a fi monitorizat. Un astfel de model poate grupa indicatorii în mai multe dimensiuni/categorii (Lima & Cruz, 2016):

- *Indicatori economici.* Sunt indicatori care oricum nu lipsesc din monitorizarea oricărui proiect și se referă în general la costuri, venituri și gradul de îndatorare.
- *Indicatori operaționali.* Aceștia pot fi utilizați în etapa de operaționalizare și mentenanță a proiectului și pot fi grupați în indicatori referitori la infrastructură și indicatori referitori la serviciile furnizate utilizatorilor finali.
- *Indicatori de sustenabilitate,* prin care să se monitorizeze efectele proiectului asupra mediului, biodiversității și habitatului natural.
- *Indicatori sociali,* prin care să fie monitorizate efectele proiectului în societate. Aceste efecte pot viza beneficiarii proiectului (ca de exemplu, nivelul de satisfacție), comunitatea locală sau angajații entităților implicate în parteneriat.
- *Indicatori de relaționare.* Acești indicatori se referă la îndeplinirea obligațiilor privind periodicitatea și conținutul rapoartelor furnizate de entitatea publică și cea privată, precum și la întâlnirile desfășurate.

Deși toate aceste dimensiuni sunt importante în evaluarea performanțelor proiectelor realizate în parteneriat public-privat, nu în toate situațiile ponderea lor este aceeași. Unul dintre factorii care pot determina astfel de diferențe este contribuția entității publice și a celei private la realizarea investiției (Shen et al., 2016). Este de așteptat astfel ca entitatea privată să fie în mai mare măsură interesată de aspectele economice ale parteneriatului, în timp ce entitatea publică să acorde o mai mare atenție aspectelor sociale și celor privitoare la protecția mediului.

Este rezonabil să se presupună că performanța economică a proiectelor de tip parteneriat public-privat va fi unul dintre factorii dominanți luați în considerare în procesul decizional pentru luarea în considerare a dezvoltării proiectului în cazul în care proiectul este finanțat integral de investitori

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

privăți. În schimb, performanța economică nu ar fi un considerent major dacă un proiect este finanțat integral din fonduri publice. În conformitate cu această analogie, modelul de evaluare a performanței proiectelor realizate în parteneriat public privat poate lua în considerare structura investițională, pe baza acesteia alocându-se ponderi diferite dimensiunilor economică, socială și de mediu.

Plecând de la aceste prezumții, Shen et al. (2016) propune ponderarea indicatorilor economici, sociali și de sustenabilitate, precum este descris în tabelul nr. 5.1.

Tabelul nr. 5.1. - Ponderi ale indicatorilor economici, sociali și de sustenabilitate în funcție de contribuția financiară a entității publice și a celei private

Finanțarea din surse publice (%)	Finanțarea din surse private (%)	Ponderea indicatorilor economici	Ponderea indicatorilor sociali	Ponderea indicatorilor de sustenabilitate
0,00	1,00	0,65	0,15	0,20
0,25	0,75	0,45	0,28	0,27
0,50	0,50	0,34	0,33	0,33
0,75	0,25	0,30	0,35	0,35
1,00	0,00	0,15	0,45	0,40

Sursa: Shen et al., 2016

Modelul de evaluare a performanțelor proiectelor realizate în parteneriat public-privat descris mai sus include însă și alte două categorii de indicatori, respectiv indicatori operaționali și de relaționare, despre care presupunem că le este acordată aceeași importanță, indiferent de sursa de finanțare predominantă a proiectului. Prin urmare, pentru calculul performanței proiectelor realizate în parteneriat public-privat pot fi utilizate valorile din Tabelul nr. 5.2.

Tabelul nr. 5.2. - Ponderi ale indicatorilor în funcție de contribuția financiară a entității publice și a celei private

Finanțarea din surse publice (%)	Finanțarea din surse private (%)	Ponderi				
		Indicatori economici	Indicatori sociali	Indicatori de sustenabilitate	Indicatori operaționali	Indicatori de relaționare
0,00	1,00	0,39	0,09	0,12	0,30	0,10
0,25	0,75	0,27	0,17	0,16	0,30	0,10
0,50	0,50	0,20	0,20	0,20	0,30	0,10
0,75	0,25	0,18	0,21	0,21	0,30	0,10
1,00	0,00	0,09	0,27	0,24	0,30	0,10

Sursa: adaptat din Shen et al., 2016

CONCLUZII GENERALE

Analizând în ansamblu problematica parteneriatului public-privat vom evidenția câteva dintre concluziile desprinse de autori atât din literatura de specialitate studiată cât și din analiza unora dintre parteneriatele derulate deja în diferite țări

a. necesitatea PPP

În contextul actual în care deficitele bugetare înregistrate de un mare număr de țări sunt în creștere devine tot mai restrictivă finanțarea din surse bugetare a proiectelor de infrastructură, de modernizare a serviciilor publice, de dezvoltare a unor sectoare de activitate (energie, educație, sănătate etc.) necesitând atragerea capitalului privat în finanțarea și derularea lor.

Simbioza dintre entitățile private și cele publice va accelera procedurile de licențiere și autorizare, va îmbunătăți coordonarea între diferitele organizații administrative și va permite o comunicare transparentă și deschisă cu publicul și comunitățile locale.

Un PPP performant trebuie analizat inclusiv din perspectiva utilizatorului final, atât în ceea ce privește conținutul serviciilor de care ar urma să beneficieze, prețul acestora (nominal, evoluția în timp și comparativ cu cel oferit de alți prestatori din țară), garanțiile contractuale oferite (timp de intervenție, continuitate serviciu etc) cât și, la fel de important, percepția subiectivă a utilizatorului privind rolul său de partener în acest demers, și nu de client captiv.

Toate acestea pot contribui la depășirea obstacolelor și la crearea unui mediu propice pentru investiții și dezvoltare sustenabilă.

Astfel, atât la nivel guvernamental cât și la cel al comunităților locale se va realiza o economie de fonduri bugetare (EFB) creindu-se premisele relocării acestora în alte domenii. Această economie exprimată procentual poate fi cuantificată cu indicatorul $EFB = (FP / NF) * 100$ unde NF=necesarul de fonduri, FP-fonduri alocate de entitatea privată.

b. armonizarea intereselor părților participante la un parteneriat public privat

Fiecare entitate participantă la PPP urmărește unul sau mai multe interese dintre care pentru unele primordial este cel economic.

În primul rând, trebuie să ofere beneficii semnificative sectorului privat, cum ar fi generarea unui flux constant de venituri profitabile sau extinderea accesului la piața serviciilor performante.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

Entitatea privată urmărește să-și valorifice eficient atât resursele financiare cât și experiența din domeniul PPP.

În al doilea rând, trebuie să aducă beneficii consumatorilor, furnizându-le servicii pe care le doresc și care ar fi mai puțin accesibile sau mai costisitoare într-un context de afaceri tradițional. Aceasta poate include îmbunătățirea calității sau diversității serviciilor oferite.

În al treilea rând, un parteneriat public-privat de succes trebuie să aducă beneficii guvernului, fie prin îndeplinirea unei nevoi politice specifice, fie prin îndeplinirea unei obligații sociale sau prin contribuția la dezvoltarea economică și socială. Funcționarea PPP-ului în bune condiții (din punct de vedere economic, tehnic și al comunicării) se va traduce într-un grad mai ridicat de satisfacție al publicului, cu impact pozitiv asupra imaginii decidentului politic.

Beneficiile parteneriatelor public - private în infrastructură și utilități publice se extind dincolo de aspectele economice. Acestea pot contribui la crearea de locuri de muncă, formare profesională continuă a angajaților, la standarde ridicate, implementarea mai rapidă a inovațiilor în domeniul respectiv, adaptarea culturii organizaționale spre a crea și distribui valoare tuturor stake-holder-ilor, educarea publicului spre obiceiuri de consum sustenabile, la atragerea de investiții străine și la stimularea creșterii economice cu accent pe protecția mediului și dezvoltare durabilă.

c. eficiența PPP este evaluată cu ajutorul unui sistem de indicatori economico-sociali pe care în mare măsură l-am descris în capitolele precedente.

Deoarece fiecare PPP are particularitățile lui, la evaluarea preliminară a fiecărui PPP se vor selecta indicatorii care exprimă cel mai bine esența proceselor economice care vor face obiectul PPP, se vor defini limitele inferioare pentru indicatorii de efect și cele superioare pentru indicatorii de efort astfel încât să delimiteze spațiul eficient de interes al participanților.

Aceste limite vor fi negociate de către participanți înaintea încheierii contractului de PPP.

Considerăm că această formă de asociere este foarte necesară pentru dezvoltarea și modernizarea economiei românești cu observația ca părțile participante să-și armonizeze responsabilitățile cu competențele, iar interesele cu obiectivele propuse.

Recomandăm societății românești, decidenților și UAT-urilor să exploreze acest mecanism, în scopul modernizării infrastructurii de utilități publice, evident, cu respectarea prevederilor legale, definite de legislația românească și europeană. Faptul că este insuficient implementat în România, în

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

raport cu restul UE, are ca și cauză probabilă lipsa promovării și lipsa de experiență, iar nu lipsa de avantaje și eficiență ale mecanismelor PPP. Printr-o atentă analiză, și prin schimbul de experiență între specialiști, se pot defini acele prevederi contractuale care să asigure, printre altele:

- creștere calitate serviciu;
- optimizare costuri pentru cetățeni/beneficiari;
- profitabilitate pentru agentul economic;
- diminuare efort buget public;
- implementarea tehnologiilor noi, eficiente în raport cu consumul de resurse și prietenoase cu mediul.

BIBLIOGRAFIE

- Abd Karim, N. A. (2011). Risk allocation in public private partnership (PPP) project: a review on risk factors. *International Journal of Sustainable Construction Engineering and Technology*, 2(2).
- Abramov, I. (2009). Building peace in fragile states–Building trust is essential for effective public–private partnerships. *Journal of Business Ethics*, 89(Suppl 4), 481-494. <https://doi.org/10.1007/s10551-010-0402-8>
- Akintoye, A., Beck, M., & Hardcastle, C. (Eds). (2008). *Public-private partnerships: managing risks and opportunities*. John Wiley & Sons: Oxford.
- Akomea-Frimpong, I., Jin, X., Osei-Kyei, R., & Pariafsai, F. (2023). Critical managerial measures on financial risks of sustainable public–private partnership projects: a PRISMA review. *Journal of Financial Management of Property and Construction*. Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JFMPC-12-2021-0070>
- Allard, G., & Cheng, A. H. (2009). Public-private partnerships in the Spanish health care sector. *European Public Private Partnership Law Review*, 4(2), 82-87.
- Almog-Bar, M., & Schmid, H. (2018). Cross-sector partnerships in human services: Insights and organizational dilemmas. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 47(4_suppl), 119S-138S. <https://doi.org/10.1177/0899764018771218>
- ANRSC. (2021). *Alimentare cu apă și canalizare*. Disponibil la: <https://www.anrsc.ro/alimentare-cu-apa-si-canalizare/> (Accesat 24 iunie 2023).
- Arellano, F. A., Felgueroso, F., Vázquez, P., & González, E. (2008). Public-private partnerships in labour markets. *IESE Business School*, 744. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1264962>
- Bakker, K. J. (2003). From public to private to... mutual? Restructuring water supply governance in England and Wales. *Geoforum*, 34(3), 359-374. [https://doi.org/10.1016/S0016-7185\(02\)00092-1](https://doi.org/10.1016/S0016-7185(02)00092-1)
- Ball, S. J., & Youdell, D. (2009). Hidden privatisation in public education. *Education Review*, 21(2), 73-83.
- Banca Mondială (2015). *Support to Public-Private Partnerships: Lessons from experience from client countries*. *International Bank of Reconstruction and Development*. Washington. Disponibil

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

---

la:<https://documents1.worldbank.org/curated/en/405891468334813110/pdf/World-Bank-Group-support-to-public-private-partnerships-lessons-from-experience-in-client-countries-FY2002-12.pdf> (Accesat 21 iunie 2023)

Barbat, N. C. T., Eschaliere, C., Burke, E., Douglas Carrie, B., Delay, J., Jamieson, J., Lawrence, D. W., Rai, R., Tront, J. M., & Wilson, A. F. (2017). A PPP Screening Tool. PPP Support of the Nile Equatorial Lakes Subsidiary Action Program. Ppiaf. <https://ppiaf.org/documents/5440/download?otp=b3RwIzE2NzU5NTg0ODI=>

Barlow, J., Roehrich, J., & Wright, S. (2013). Europe Sees Mixed Results From Public-Private Partnerships For Building And Managing Health Care Facilities And Services. *Health Affairs*, 32(1), 146–154. <https://doi.org/10.1377/hlthaff.2011.1223>

Baru, R. V., & Nundy, M. (2008). Blurring of boundaries: public-private partnerships in health services in India. *Economic and Political Weekly*, 43(4), 62-71.

Bazzoli, G. J., Stein, R., Alexander, J. A., Conrad, D. A., Sofaer, S., & Shortell, S. M. (1997). Public-private collaboration in health and human service delivery: Evidence from community partnerships. *The Milbank Quarterly*, 75(4), 533-561. <https://doi.org/10.1111/1468-0009.00068>

Blanken, A., & Dewulf, G. (2010). PPPs in health: static or dynamic?. *Australian Journal of Public Administration*, 69, S35-S47. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8500.2009.00656.x>

Bloomfield, P. (2006). The challenging business of long-term public-private partnerships: Reflections on local experience. *Public Administration Review*, 66(3), 400-411. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2006.00597.x>

Boardman, A. E., & A. R. Vining. (2012). The Political Economy of Public-Private Partnerships and Analysis of Their Social Value. *Annals of Public and Cooperative Economics* 83 (2), 117–141. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8292.2012.00457.x>.

Braadbaart, O., Van Eybergen, N., & Hoffer, J. (2007). Managerial autonomy: does it matter for the performance of water utilities?. *Public Administration and Development: The International Journal of Management Research and Practice*, 27(2), 111-121. <https://doi.org/10.1002/pad.447>

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- Broadbent, J., Gill, J., & Laughlin, R. (2008). Identifying and controlling risk: The problem of uncertainty in the private finance initiative in the UK's National Health Service. *Critical perspectives on Accounting*, 19(1), 40-78. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2006.04.006>
- Carbonara, N., & Pellegrino, R. (2018). Public-private partnerships for energy efficiency projects: A win-win model to choose the energy performance contracting structure. *Journal of Cleaner Production*, 170, 1064-1075. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.09.151>
- Cartea verde cu privire la parteneriatul public-privat și dreptul comunitar referitor la contractele publice și concesiuni (*Green paper on public-private partnerships and community law on public contracts and concessions - Brussels*, 30.4.2004 COM(2004) 327 final), disponibilă online, la adresa: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/94a3f02f-ab6a-47ed-b6b2-7de60830625e/language-en>
- Chung, D., & Hensher, D. (2015). Risk management in public-private partnerships. *Australian Accounting Review*, 25(1), 13-27. <https://doi.org/10.1111/auar.12062>
- Comunicarea interpretativă a Comisiei privind aplicarea dreptului comunitar în domeniul contractelor de achiziții publice și al concesiunilor în cazul parteneriatelor public-privat interinstituționale (PPPI) (2008/C 91/02, publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C 91 din 12.4.2008*), disponibilă online, la adresa https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2008.091.01.0004.01.RO&toc=OJ%3AC%3A2008%3A091%3ATOC
- Comunicarea privind parteneriatele public-privat și dreptul comunitar referitor la achiziții publice și concesiuni, COM(2005) 569 final, disponibilă online, la adresa <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01e11852-52e2-479a-b99a-2c519ed47005/language-en/format-PDF/source-search>
- Cui, C., Liu, Y., Hope, A., & Wang, J. (2018). Review of studies on the public-private partnerships (PPP) for infrastructure projects. *International Journal of Project Management*, 36(5), 773-794. <https://doi.org/10.1016/j.ijproman.2018.03.004>
- Curtea de Conturi Europeană, *Parteneriatele public-privat în UE: deficiențe larg răspândite și beneficii limitate*, document disponibil online, la adresa <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/ppp-9-2018/ro/>

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- Custos, D., & Reitz, J. (2010). Public-private partnerships. *The American Journal of Comparative Law*, 58(suppl_1), 555-584. <https://doi.org/10.5131/ajcl.2009.0037>
- Davies, B., & Hentschke, G. (2006). Public-private partnerships in education: insights from the field. *School Leadership & Management*, 26(3), 205-226. <https://doi.org/10.1080/13632430600736977>
- Deloitte, IFRIC 12 Service concession arrangements A pocket practical guide, disponibil la: <https://www.iasplus.com/en/standards/ifric/ifric12>
- Demirag, I., Khadaroo, I., Stapleton, P., & Stevenson, C. (2012). The diffusion of risks in public private partnership contracts. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 25(8), 1317-1339. <https://doi.org/10.1108/09513571211275498>
- Dijk, M. P. V. (2008). Public private partnerships in basic service delivery: impact on the poor, examples from the water sector in India. *International Journal of Water*, 4(3/4), 216. <https://doi.org/10.1504/ijw.2008.019495>.
- Dodon, S., & Percinschi, N. (2014). Optimizarea cheltuielilor bugetare prin intermediul parteneriatului public-privat. *Analele Științifice ale Universității de Studii Europene din Moldova*, 2(IV), 35-39.
- European Court of Auditors. (2018). *Public Private Partnerships in the EU: Widespread shortcomings and limited benefits. Special Report*. Disponibil la: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_09/SR_PPP_EN.pdf (Accesat 23 iunie 2023).
- Falch, M., & Henten, A. (2010). Public private partnerships as a tool for stimulating investments in broadband. *Telecommunications Policy*, 34(9), 496-504. <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2010.07.010>
- Feng, J., Wang, N., & Sun, G. (2022). Measurement of Innovation-Driven Development Performance of Large-Scale Environmental Protection Enterprises Investing in Public-Private Partnership Projects Based on the Hybrid Method. *Sustainability*, 14(9), 5096. <https://doi.org/10.3390/su14095096>

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- Fischer, B., Guerrero, M., Guimón, J., & Schaeffer, P. R. (2021). Knowledge transfer for frugal innovation: where do entrepreneurial universities stand?. *Journal of Knowledge Management*, 25(2), 360-379. <https://doi.org/10.1108/JKM-01-2020-0040>
- Forrer, J., Kee, J. E., Newcomer, K. E., & Boyer, E. (2010). Public-private partnerships and the public accountability question. *Public administration review*, 70(3), 475-484. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2010.02161.x>
- Frone, S., & Frone, D. F. (2018). Issues of Efficiency for public-private partnerships in the water sector. *Studies and Scientific Researches. Economics Edition*, 27, 75-85.
- Gerrard, M. (2001). Public-private partnerships. *Finance and development*, 38(3), 48-51.
- Ghizdeanu, I. (2013). Parteneriatul public-privat în sănătate. *Romanian Public-Private Partnership. Law Review*, (4), 38-51.
- Grimsey, D., & Lewis, M. (2007). *Public private partnerships: The worldwide revolution in infrastructure provision and project finance*. Edward Elgar Publishing.
- Grimsey, D., & Lewis, M. K. (2002). Evaluating the risks of public private partnerships for infrastructure projects. *International Journal of Project Management*, 20(2), 107-118. [https://doi.org/10.1016/S0263-7863\(00\)00040-5](https://doi.org/10.1016/S0263-7863(00)00040-5)
- Guvernul României. (2023). *Program de Guvernare 2023-2024: Viziune Pentru Națiune*. Disponibil la: https://gov.ro/fisiere/pagini_fisiere/23-06-16-12-32-52Programul_de_Guvernare_2023-2024.pdf (Accesat 21 iunie 2023).
- Hardcastle, C., & Boothroyd, K. (2003). *Risks overview in public-private partnership*. Public-private partnerships: Managing Risks and Opportunities. John Wiley & Sons: Oxford
- Heald, D. (2003). Value for money tests and accounting treatment in PFI schemes. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 16(3), 342-371. <https://doi.org/10.1108/09513570310482291>
- Heydari, M., Lai, K. K., & Xiaohu, Z. (2020). *Risk Management in Public-Private Partnerships*. Routledge: London and New York.
- Hodge, G. A., & Greve, C. (2007). Public- Private Partnerships: An International Performance Review. *Public Administration Review*, 67(3), 545-558. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2007.00736.x>

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- Hodge, G. A., & Greve, C. (2017). On public–private partnership performance: A contemporary review. *Public Works Management & Policy*, 22(1), 55-78. <https://doi.org/10.1177/1087724X16657830>
- Hood, J., Fraser, I., & McGarvey, N. (2006). Transparency of risk and reward in UK public–private partnerships. *Public Budgeting & Finance*, 26(4), 40-58. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5850.2006.00861.x>
- Institutul pentru Politici Publice, *Parteneriatul public-privat: Soluție pentru un mai bun management al comunităților locale din România. Ghid practic pentru consiliile județene*, București: IPP, 2004., disponibil online, la adresa <https://old.ase.md/files/catedre/mgs/Parteneriatul%20public%20privat%20ghid%20practic%20pt%20CJ.pdf>
- Iossa, E., & Martimort, D. (2012). Risk allocation and the costs and benefits of public--private partnerships. *The RAND Journal of Economics*, 43(3), 442-474. <https://doi.org/10.1111/j.1756-2171.2012.00181.x>
- Jiang, W., Yang, Q., Jiang, J., Martek, I., & Gao, F. (2022). Operational Risk Management of Public–Private Partnership Infrastructure Projects: A Bibliometric Literature Review. *Buildings*, 12(11), 1905. <https://doi.org/10.3390/buildings12111905>
- Khanom, N. A. (2010). Conceptual issues in defining public private partnerships (PPPs). *International Review of Business Research Papers*, 6(2), 150-163.
- Klijn, E. H., & Teisman, G. (2004). *Public Private Partnership: The right form at the wrong moment? An analysis of institutional and strategic obstacles. Public Private Partnerships; policy and experience*, Houndmills, 147-161.
- Kravchenko, O. (2019). Public-private partnership as a mechanism for financing infrastructure modernization. *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(1), 112-117. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-1-112-117>
- Kunreuther, H. (2015). The role of insurance in reducing losses from extreme events: The need for public–private partnerships. *The Geneva Papers on Risk and Insurance-Issues and Practice*, (40), 741-762. <https://doi.org/10.1057/gpp.2015.14>

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- Lee, M. K., Park, H., Noh, J., & Painuly, J. P. (2003). Promoting energy efficiency financing and ESCOs in developing countries: experiences from Korean ESCO business. *Journal of Cleaner Production*, 11(6), 651-657. [https://doi.org/10.1016/S0959-6526\(02\)00110-5](https://doi.org/10.1016/S0959-6526(02)00110-5)
- Legea contabilității nr.82/1991, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.454 din 18 iunie 2008, cu modificările și completările ulterioare până la data publicării bibliografiei
- Levai C. M., Aspecte teoretico-practice privind parteneriatul public-privat în Uniunea Europeană, *Acta Universitatis George Bacovia, Juridica (România)*, 2012, vol. I., disponibil online, la adresa: https://www.ugb.ro/Juridica/Issue1RO/11_Parteneriatul_public-privat_in_UEMihaela_LevaiRO.pdf
- Levai, C. M. (2012). Aspecte teoretico-practice privind parteneriatul public-privat. *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica*, 1(1), 232-249.
- Li, B., & Akintoye, A. (2003). *An overview of public-private partnership. Public-private partnerships: Managing risks and opportunities*. Routledge: London and New York, 3-30.
- Liebe, M., & Howarth, D. (2020). The European Investment Bank as policy entrepreneur and the promotion of public-private partnerships. *New political economy*, 25(2), 195-212. <https://doi.org/10.1080/13563467.2019.1586862>
- Liebe, M., & Pollock, A. (2009). *The experience of the private finance initiative in the UK's National Health Service*. University of Edinburgh, Centre for International Public Health Policy, Edinburgh. Disponibil la: https://allysonpollock.com/wp-content/uploads/2013/04/CIPHP_2009_Liebe_NHSPFI.pdf (Accesat la 21 Iunie 2023).
- Lima, B. R., & Cruz, C. O. (2016). The challenge of monitoring PPP projects: Proposal of a conceptual 5-dimension KPI's model. *Journal of Modern Project Management*, 7(2), 108–117. <https://doi.org/10.19255/JMPM02006>
- Linder, S. H. (1999). Coming to terms with the public-private partnership: A grammar of multiple meanings. *American Behavioral Scientist*, 43(1), 35-51.
- Liu, T., & Wilkinson, S. (2011). Adopting innovative procurement techniques: obstacles and drivers for adopting public private partnerships in New Zealand. *Construction Innovation*, 11(4), 452-469. <https://doi.org/10.1108/14714171111175918>

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- Lowndes, V., & Sullivan, H. (2004). Like a horse and carriage or a fish on a bicycle: how well do local partnerships and public participation go together? *Local government studies*, 30(1), 51-73. <https://doi.org/10.1080/0300393042000230920>
- Manos, B., Bartocci, P., Partalidou, M., Fantozzi, F., & Arampatzis, S. (2014). Review of public-private partnerships in agro-energy districts in Southern Europe: The cases of Greece and Italy. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 39, 667-678. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2014.07.031>
- Martins, A. C., Marques, R. C., & Cruz, C. O. (2011). Public-private partnerships for wind power generation: The Portuguese case. *Energy policy*, 39(1), 94-104. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2010.09.017>
- McQuaid, R. W., & Scherrer, W. (2010). Changing reasons for public-private partnerships (PPPs). *Public Money & Management*, 30(1), 27-34. <https://doi.org/10.1080/09540960903492331>
- Merz, J. F. (2005). *Intellectual property and product development public/private partnerships*. Report to the World Health Organisation Commission on Intellectual Property Rights, Innovation and Public Health, Disponibil la: <http://www.who.int/intellectualproperty/studies/Merz%20WHO%20report.Pdf> (Accesat la: 20 Iunie 2023).
- Mihalache I., Aspecte teoretico-practice cu privire la parteneriatul public-privat, în *Revista Națională de Drept*, nr. 8(143)/2012, Chișinău, disponibil online, la adresa: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/21_26_Aspecte%20teoretico-practice%20cu%20privire%20la%20parteneriatul%20public-privat.pdf
- Moldovan O., Parteneriatul public-privat în România: o oportunitate ratată, în *Revista Transilvană de Științe Administrative* nr. 1(40) / 2017, disponibil online, la adresa: <https://rtsa.ro/rtsa/index.php/rtsa/article/view/548/545>
- Monitorul Oficial al României. (2002). *Lege nr. 470 din 9 iulie 2002 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat*. Disponibil la: https://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=37226 (Accesat pe 23 iunie 2023)
- Morallos, D., & Amekudzi, A. (2008). The state of the practice of value for money analysis in comparing public private partnerships to traditional procurements. *Public Works Management & Policy*, 13(2), 114-125. <https://doi.org/10.1177/1087724X0832617>

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- Moss, J. M., & Terme, J. P. (1994). Private sector involvement in water services. *Affordable Water Supply And Sanitation*, 89-90.
- Mota, J. A., & Moreira, A. C. (2015). The importance of non-financial determinants on public–private partnerships in Europe. *International Journal of Project Management*, 33(7), 1563-1575. <https://doi.org/10.1016/j.ijproman.2015.04.005>
- Mouraviev, N., & Kakabadse, N. K. (2012). Conceptualising public-private partnerships: A critical appraisal of approaches to meanings and forms. *Society and Business Review*, 7(3), 260-276. <https://doi.org/10.1108/17465681211271332>
- Newman, J. (2004). Constructing accountability: Network governance and managerial agency. *Public Policy and Administration*, 19(4), 17-33.
- Ng, A., & Loosemore, M. (2007). Risk allocation in the private provision of public infrastructure. *International journal of project management*, 25(1), 66-76. <https://doi.org/10.1016/j.ijproman.2006.06.005>
- Nikolic, I. A., & Maikisch, H. (2006). Public-private partnerships and collaboration in the health sector: an overview with case studies from recent European experience. *Health, Nutrition and Population (HNP)*, Discussion Paper .
- Nisar, T. M. (2007). Risk management in public–private partnership contracts. *Public Organization Review*, 7, 1-19. <https://doi.org/10.1007/s11115-006-0020-1>
- Nishtar, S. (2004). Public–private'partnerships' in health—a global call to action. *Health research policy and systems*, 2, 1-7. <https://doi.org/10.1186/1478-4505-2-5>
- Nordtveit, B. (2004). *Use of public-private partnerships to deliver social services: Advantages and drawbacks*. Center for International Education Faculty Publications, 38.
- Oblak, R., Bistričić, A., & Jugović, A. (2013). Public-private partnership-Management model of Croatian seaports. *Management: Journal of Contemporary Management Issues*, 18(1), 79-102.
- OECD. (2008). *Public-Private Partnerships. In Pursuit of Risk Sharing and Value for Money*. Disponibil la: <https://doi.org/10.1787/9789264046733-en> (Accesat la: 14 Iunie 2023).

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- OECD. (2012). *Recommendation of the Council on Principles for Public Governance of Public-Private Partnerships*. Disponibil la: <https://www.oecd.org/governance/budgeting/PPP-Recommendation.pdf> (Accesat la: 14 Iunie 2023).
- Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014, pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 963 din 30 decembrie 2014 cu modificările și completările ulterioare.
- Parlamentul României. (n.d). *L E G E - privind Codul administrativ al României*. Disponibil la: https://www.cdep.ro/pls/proiecte/docs/2018/pr369_18__1_.pdf (Accesat la 20 iunie 2023)
- Patrinos, H. A., Osorio, F. B., & Guáqueta, J. (2009). *The role and impact of public-private partnerships in education*. World Bank Publications; Washington D.C.
- Pârvu, D., & Voicu-Olteanu, C. (2009). Advantages and limitations of the public private partnerships and the possibility of using them in Romania. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 5(27), 189-198.
- Pârvu, D., Andreica, M.(2003) - *Eficiența și finanțarea investițiilor* Editura Cibernetica MC, București
- Pérez-Pineda, J. A., & Wehrmann, D. (2021). *Partnerships with the private sector: Success factors and levels of engagement in development cooperation*. The Palgrave Handbook of Development Cooperation for Achieving the 2030 Agenda: Contested Collaboration, 649-670.
- Phillipson, B. (Ed.). (2008). *Low-cost private education: Impacts on achieving universal primary education*. Commonwealth Secretariat: London.
- Phua, K. L., Ling, S. W. H., & Phua, K. H. (2014). Public–private partnerships in health in Malaysia: Lessons for policy implementation. *International Journal of Public Administration*, 37(8), 506-513. <https://doi.org/10.1080/01900692.2013.865647>
- Platon, V., Frone, S., & Constantinescu, A. (2014). Financial and economic risks to public projects. *Procedia economics and finance*, 8, 204-210. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00082-3](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00082-3)

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- Pollitt, M. G. (2002). *The declining role of the state in infrastructure investments in the UK*. Private initiatives in infrastructure: Priorities, incentives, and performance. Edward Elgar: London, 67-100.
- Puie O., *Parteneriatul public-privat in contextul legislativ actual intern si unional*, Ed. Universul Juridic, București, 2018
- Pusok, K. (2016). Public-private partnerships and corruption in the water and sanitation sectors in developing countries. *Political Research Quarterly*, 69(4), 678-691. <https://doi.org/10.1177/1065912916658552>
- Radulovic, D., Skok, S., & Kirincic, V. (2011). Energy efficiency public lighting management in the cities. *Energy*, 36(4), 1908-1915. <https://doi.org/10.1016/j.energy.2010.10.016>
- Rahmani, F., Maqsood, T., & Khalfan, M. (2017). An overview of construction procurement methods in Australia. *Engineering, construction and architectural management*, 24(4), 593-609. <https://doi.org/10.1108/ECAM-03-2016-0058>
- Reich, M. R. (2002). *Public-private partnerships for public health. Public-private partnerships for public health*. Harvard University Press: Cambridge.
- Reissner, S., & Pagan, V. (2013). Generating employee engagement in a public–private partnership: Management communication activities and employee experiences. *The International Journal of Human Resource Management*, 24(14), 2741-2759. <https://doi.org/10.1080/09585192.2013.765497>
- Romboutsos, A., Farrell, S., Liyanage, C. L., & Macario, R. (2013). COST Action TU1001 Public Private Partnerships in Transport: *Trends & Theory P3T3*, Discussion Papers Part II Case Studies.
- Rosell, J., & Saz-Carranza, A. (2020). Determinants of public–private partnership policies. *Public Management Review*, 22(8), 1171-1190. <https://doi.org/10.1080/14719037.2019.1619816>
- Roshchanka, V., & Evans, M. (2016). Scaling up the energy service company business: market status and company feedback in the Russian Federation. *Journal of Cleaner Production*, 112, 3905-3914. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.05.078>

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- Rouhani, O. M., Geddes, R. R., Gao, H. O., & Bel, G. (2016). Social welfare analysis of investment public–private partnership approaches for transportation projects. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 88, 86-103. <https://doi.org/10.1016/j.tra.2015.11.003>
- Sanda, Y. N., Anigbogu, N. A., & Molwus, J. J. (2016). Managing Risks in Public Private Partnerships (PPP) in Housing in Nigeria: Methodological Perspective. *Journal of Sustainable Development*, 9(5), 152-161. <https://doi.org/10.5539/jsd.v9n5p152>
- Sarkar, A., & Singh, J. (2010). Financing energy efficiency in developing countries—lessons learned and remaining challenges. *Energy Policy*, 38(10), 5560-5571. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2010.05.001>
- Sarmiento, J. M., & Renneboog, L. (2016). Anatomy of public-private partnerships: their creation, financing, and renegotiations. *International Journal of Managing Projects in Business*, 9(1), 94-122. <https://doi.org/10.1108/IJMPB-03-2015-0023>
- Savas, E. S. 2000. *Privatization and Public – Private Partnerships*. New York: Chatham House
- Sedjari, A. (2004). Public–private partnerships as a tool for modernizing public administration. *International Review of Administrative Sciences*, 70(2), 291-306.
- Seppälä, O. T., Hukka, J. J., & Katko, T. S. (2001). Public-private partnerships in water and sewerage services: Privatization for profit or improvement of service and performance?. *Public Works Management & Policy*, 6(1), 42-58.
- Shaoul, J., Stafford, A., & Stapleton, P. (2012). Accountability and corporate governance of public private partnerships. *Critical perspectives on accounting*, 23(3), 213-229. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2011.12.006>
- Shen, L. Y., Platten, A., & Deng, X. P. (2006). Role of public private partnerships to manage risks in public sector projects in Hong Kong. *International journal of Project Management*, 24(7), 587-594. <https://doi.org/10.1016/j.ijproman.2006.07.006>
- Shen, L., Tam, V. W. Y., Gan, L., Ye, K., & Zhao, Z. (2016). Improving sustainability performance for public-private-partnership (PPP) projects. *Sustainability (Switzerland)*, 8(3), 289. <https://doi.org/10.3390/su8030289>
- Shibayeva, M., Serebryakova, Y., & Shalnev, O. (2017). Efficiency improvement of the investment and innovation activities in the transport facility construction field with public-private

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- partnership involvement. *In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 90(1), 012170. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/90/1/012170>
- Siemiatycki, M., & Farooqi, N. (2012). Value for money and risk in public-private partnerships: Evaluating the evidence. *Journal of the American Planning Association*, 78(3), 286-299. <https://doi.org/10.1080/01944363.2012.715525>
- Soliño, A. S., & Vassallo, J. M. (2009). Using public-private partnerships to expand subways: Madrid-Barajas international airport case study. *Journal of Management in Engineering*, 25(1), 21-28. [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)0742-597X\(2009\)25:1\(21\)](https://doi.org/10.1061/(ASCE)0742-597X(2009)25:1(21))
- Spiller, P. T. (2011). *Basic Economic Principles of Infrastructure Liberalization: A Transaction Cost Perspective*. In *International Handbook of Network Industries: The Liberalization of Infrastructure*, edited by M. Finger and R. W. Künneke, 11-25. Cheltenham, Edward Edgar Publishing.
- Starkey, K., & Madan, P. (2001). Bridging the relevance gap: Aligning stakeholders in the future of management research. *British Journal of Management*, 12, S3-S26. <https://doi.org/10.1111/1467-8551.12.s1.2>
- Stephens, J. C., Hernandez, M. E., Román, M., Graham, A. C., & Scholz, R. W. (2008). Higher education as a change agent for sustainability in different cultures and contexts. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 9(3), 317-338. <https://doi.org/10.1108/14676370810885916>
- Stephenson Jr, M. O. (1991). Whither the public-private partnership: A critical overview. *Urban Affairs Quarterly*, 27(1), 109-127. <https://doi.org/10.1177/004208169102700106>
- Ștefănescu, A., & Dudian, M. (2018). Research on the Transparency of Information Regarding the Public-Private Partnership in the Public Hospitals from Romania. *In Eurasian Business Perspectives: Proceedings of the 20th Eurasia Business and Economics Society Conference*, (1), 21-37. Springer International Publishing.
- Tilak, J. B. (2010). Public-private partnership in education. *The Hindu*, 3(24), 1-16.
- Torchia, M., & Calabrò, A. (2018). Increasing the governance standards of public-private partnerships in healthcare. Evidence from Italy. *Public Organization Review*, 18, 93-110. <https://doi.org/10.1007/s11115-016-0363-1>

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- Torchia, M., Calabrò, A., & Morner, M. (2015). Public–private partnerships in the health care sector: a systematic review of the literature. *Public Management Review*, 17(2), 236-261. <https://doi.org/10.1080/14719037.2013.792380>
- Trebilcock, M., & Rosenstock, M. (2015). Infrastructure public–private partnerships in the developing world: Lessons from recent experience. *The Journal of Development Studies*, 51(4), 335-354. <https://doi.org/10.1080/00220388.2014.959935>
- Tvarnø, C. D. (2020). Climate Public Private Partnerships in the EU. *European Procurement & Public Private Partnership Law Review*, 15(3), 200-208.
- Tvarnø, C. D., & Denta, S. M. (2022). *New frontiers of PPP law*. In A Research Agenda for Public–Private Partnerships and the Governance of Infrastructure. Edward Elgar Publishing.
- Ulici C. O., *Parteneriatul public-privat*, Cluj-Napoca, 2019, disponibil online, la adresa <https://www.ulici.ro/index.php/posts/post/9/parteneriatul-public-privat-2019>
- Utting, P., & Zammit, A. (2009). United Nations-business partnerships: Good intentions and contradictory agendas. *Journal of Business Ethics*, 90, 39-56. <https://doi.org/10.1007/s10551-008-9917-7>
- Vagliasindi, M. (2013). Revisiting public-private partnerships in the power sector. World Bank Publications.
- Van Ham, H., & Koppenjan, J. (2001). Building public-private partnerships: Assessing and managing risks in port development. *Public Management Review*, 3(4), 593-616. <https://doi.org/10.1080/14616670110070622>
- Van Thiel, S., & Leeuw, F. L. (2002). The performance paradox in the public sector. *Public performance & management review*, 25(3), 267-281. <https://doi.org/10.1080/15309576.2002.11643661>
- Velotti, L., Botti, A., & Vesci, M. (2012). Public-private partnerships and network governance: What are the challenges? *Public Performance & Management Review*, 36(2), 340-365. <https://doi.org/10.1080/14719037.2019.1577909>
- Verger, A. (2012). Framing and selling global education policy: the promotion of public–private partnerships for education in low-income contexts. *Journal of Education Policy*, 27(1), 109–130. doi:10.1080/02680939.2011.623242

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, cod 010374, România
Telefon 021.319.19.00, 021.319.19.01, fax +40 21.319.18.99
www.ase.ro, e-mail: rectorat@ase.ro

- Verhoest, K., Petersen, O. H., Scherrer, W., & Soeipto, R. M. (2015). How Do Governments Support the Development of Public Private Partnerships? Measuring and Comparing PPP Governmental Support in 20 European Countries. *Transport Reviews*, 35(2), <https://doi.org/10.1080/01441647.2014.993746>
- Vertakova, J., & Plotnikov, V. (2014). Public-private Partnerships and the Specifics of their Implementation in Vocational Education. *Procedia Economics and Finance*, 16, 24-33. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00770-9](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00770-9)
- Vining, A. R., & Boardman, A. E. (2008). Public—private partnerships: Eight rules for governments. *Public Works Management & Policy*, 13(2), 149-161. <https://doi.org/10.1177/1087724X08323843>
- Wang, H., Xiong, W., Wu, G., & Zhu, D. (2018). Public–private partnership in Public Administration discipline: a literature review. *Public Management Review*, 20(2), 293-316. <https://doi.org/10.1080/14719037.2017.1313445>
- Werkman, J., & Westerling, D. L. (2000). Privatizing municipal water and wastewater systems: Promises and pitfalls. *Public Works Management & Policy*, 5(1), 52-68.
- Whiteside, H. (2020). Public-private partnerships: market development through management reform. *Review of International Political Economy*, 27(4), 880-902. <https://doi.org/10.1080/09692290.2019.1635514>
- Yu, Y., Chan, A. P., Chen, C., & Darko, A. (2018). Critical risk factors of transnational public–private partnership projects: Literature review. *Journal of Infrastructure Systems*, 24(1), 04017042. [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)IS.1943-555X.0000405](https://doi.org/10.1061/(ASCE)IS.1943-555X.0000405)
- Yuan, X., Ma, R., Zuo, J., & Mu, R. (2016). Towards a sustainable society: the status and future of energy performance contracting in China. *Journal of Cleaner Production*, 112, 1608-1618. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.07.057>
- Zhang, Z., & Maruyama, A. (2001). Towards a private–public synergy in financing climate change mitigation projects. *Energy Policy*, 29(15), 1363-1378. [https://doi.org/10.1016/S0301-4215\(01\)00038-6](https://doi.org/10.1016/S0301-4215(01)00038-6)

www.iaplus.com

<https://www.ifrs.org/>